

UCHWAŁA NR XV/73/24
RADY POWIATU PODDĘBICKIEGO

z dnia 30 grudnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2025 – 2035**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107), w związku z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283; zm.: Dz. U. z 2024 r. poz. 858 i poz. 1572), Rada Powiatu Poddębickiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2025 – 2035, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Poddębickiemu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Danuta Pecyna

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA TERENIE POWIATU PODDĘBICKIEGO
NA LATA 2025 – 2035**

Wstęp

Na podstawie art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2025 – 2030 została opracowana z uwzględnieniem diagnozy sytuacji społecznej, w tym zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Diagnoza sytuacji społecznej stanowi podstawę prognozy zmian w zakresie objętym strategią oraz wyznaczenia celów strategicznych i kierunków niezbędnych działań.

Cele strategiczne dotyczące rozwiązywania problemów społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego wyznaczone zostały w oparciu o ustawowe zadania powiatu, własne i zlecone. Uwzględnione zostały również priorytety Europejskiego Modelu Społecznego, a w szczególności:

- 1) dążenie do pełnego zatrudnienia i spójności społecznej;
- 2) odpowiedzialność za poziom i jakość życia obywateli wyrażającą się między innymi w aktywnym przeciwdziałaniu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu;
- 3) zaangażowanie jak największej liczby partnerów oraz władz samorządowych w realizację działań chroniących najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne;
- 4) uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych;
- 5) uwzględnienie trendów demograficznych w planowaniu rozwiązywania problemów społecznych, a szczególnie takich zjawisk, jak zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorów życia rodzinnego oraz migracje.

Dla celów Powiatowej Strategii posłużono się danymi z lokalnych jednostek samorządowych, z gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, Domu Pomocy Społecznej w Gostkowie, Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Czepowie, Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęczniewie, Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Poddębicach, Powiatowej Komendy Policji w Poddębicach, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Poddębicach, Urzędu Skarbowego w Poddębicach, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Sieradzu, Głównego Urzędu Statystycznego, urzędów gmin oraz innych instytucji i organizacji.

Sprzyjającym klimatem dla realizacji Powiatowej Strategii jest rozwój usług specjalistycznych dla różnych grup beneficjentów, poradnictwa prawnego, psychologicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej.

Systemowe podejście do rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd, niezależnie od wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, proponowane jest podejmowanie pracy z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie zasili szeregów beneficjentów pomocy społecznej.

Potencjałem dającym gwarancję poprawnej realizacji założeń Strategii jest kadra pomocy społecznej, jej kwalifikacje, predyspozycje, doświadczenie oraz umiejscowienie pracy w terenie stanowi podstawę skutecznych rozwiązań istniejących trudności.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2025 – 2030 uwzględnia rekomendacje sformułowane w szczególności w następujących dokumentach:

1. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2014-2024.
2. Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku.
3. Strategia Rozwoju Usług Społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).
4. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
5. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030.
6. Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2020-2030.
7. Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych.
8. Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność.
9. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
10. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
11. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Przyjęcie przez Radę Powiatu Poddębickiego Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2025-2035 zostało poprzedzone konsultacjami z właściwymi terytorialnie gminami.

I. Diagnoza

1. Podział administracyjny i sytuacja demograficzna Powiatu Poddębickiego

1.1. Podział administracyjny

Powiat Poddębicki położony jest w centralnej Polsce, w północno-zachodniej części województwa łódzkiego. Zajmuje powierzchnię 88 121 ha i jest zamieszkały przez 39 356 osób (dane na 31.12.2023 r.). W obrębie powiatu znajdują się dwa miasta (Poddębice i Uniejów), 329 miejscowości, 305 wsi i 193 sołectwa. Siedzibą powiatu jest miasto Poddębice, położone na prawym brzegu rzeki Ner, w odległości 35 km od Łodzi. Powiat Poddębicki sąsiaduje z powiatami: sieradzkim, tureckim, kolskim, łęczyckim, zgierskim, pabianickim, łaskim i żduńskowolskim.

W skład powiatu wchodzi 6 gmin, w tym dwie miejsko-wiejskie (Poddębice i Uniejów) i cztery wiejskie (Dalików, Pęczniew, Wartkowice, Zadzim). Miejsce zamieszkania nie stanowi o istotnym zróżnicowaniu warunków życia mieszkańców pomiędzy gminami miejsko-wiejskimi i wiejskimi, chociaż rodziny i osoby z miejscowości położonych w największej odległości od miast mają utrudniony dostęp do jednostek oświatowych, kulturalnych, zdrowotnych, przez co ich status społeczny może być niższy. Warto podkreślić, że dane z miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznych wskazują, iż na przestrzeni lat 2021 – 2023 poprawie uległa sytuacja bytowa rodzin i osób w Powiecie Poddębickim – liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa w 2023 r. zmniejszyła się o 5,9 % (20 rodzin) w stosunku do 2022 r. W 2023 r. około 2,8 % rodzin w Powiecie Poddębickim doświadczało ubóstwa, przy czym najwyższy odsetek rodzin korzystających z tego powodu ze świadczeń pomocy społecznej występował w gminie Uniejów (23,7 %), Wartkowice (22,2 %) i Pęczniew (19 %), zaś najniższy w gminie Zadzim (10,4 %), Poddębice (11,1 %) i Dalików (13,6 %).

1.2. Sytuacja demograficzna

Zachodzące w ostatnich latach procesy demograficzne silnie oddziałują na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju i regionów. Prognozy demograficzne mają bardzo istotny wpływ na planowanie działań mających na celu dostosowanie pomocy społecznej do skutków zachodzących zmian oraz przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom. Do zjawisk, które w największym stopniu wpływają na sytuację społeczno - ekonomiczną należą:

- a) spadek dzietności kobiet do 1,158 w 2023 r. (dane GUS) - wskaźnik ten od 2003 r. kształtuje się poniżej prostej zastępowalności pokoleń; wskaźnik dzietności mówi o tym, ile dzieci przeciętnie urodzi kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (przy założeniu, że obserwowane w danym roku statystyki dotyczące płodności nie będą się zmieniać),
- b) przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy w wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat, a także znaczący wzrost płodności w grupie wieku 30-35 lat. Średni wiek, w którym kobieta w Unii Europejskiej decyduje się na pierwsze dziecko, wynosi prawie 29 lat, w Polsce 27 lat. W 2023 r. wiek środkowy matek wyniósł blisko 31 lat, na przestrzeni 10 lat, tj. od 2013 do 2023 r., zwiększyła się liczba urodzeń przez matki w grupie wieku 40-44 lata,
- c) wzrost przeciętnej długości życia – w 2023 r. przeciętne trwanie życia kobiet w Polsce wyniosło 82 lata, natomiast mężczyzn 74,7 roku, (dane GUS), w okresie ostatnich 10 lat wiek kobiet wydłużył się o prawie 11 miesięcy (10,8) a mężczyzn o ponad 19 miesięcy (19,2).

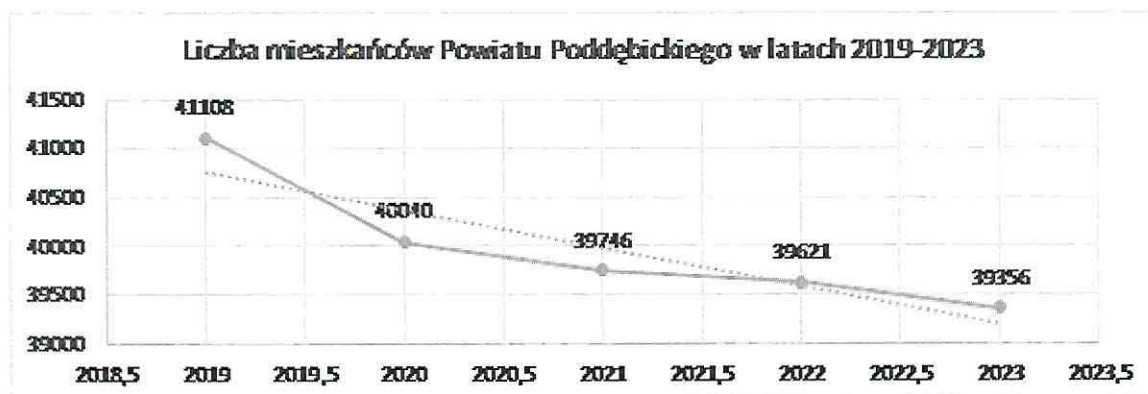
Powyższe zjawiska mają wpływ na zmiany w obrębie poszczególnych kategorii wiekowych.

W Powiecie Poddębickim, na przestrzeni lat 2019 – 2023, zmiany te kształtowały się następująco:

- zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), o 1,52 % (107 osób),
- zmniejszyła się liczebność osób w wieku produkcyjnym (K 18-59 lat, M 18-64 lat) o 8,62 % (2 127 osób),
- zwiększyła się liczebność osób w wieku poprodukcyjnym (K 60 lat i więcej, M 65 lat i więcej), o 5,13 % (482 osób).

Ogólna liczba mieszkańców Powiatu Poddębickiego na dzień 31.12.2023 r. wyniosła 39 356 osób i była niższa od liczby na dzień 31.12.2019 r. o 1 752 (4 %).

Wykres 1: liczba mieszkańców ogółem w Powiecie Poddębickim na przestrzeni lat 2019-2023

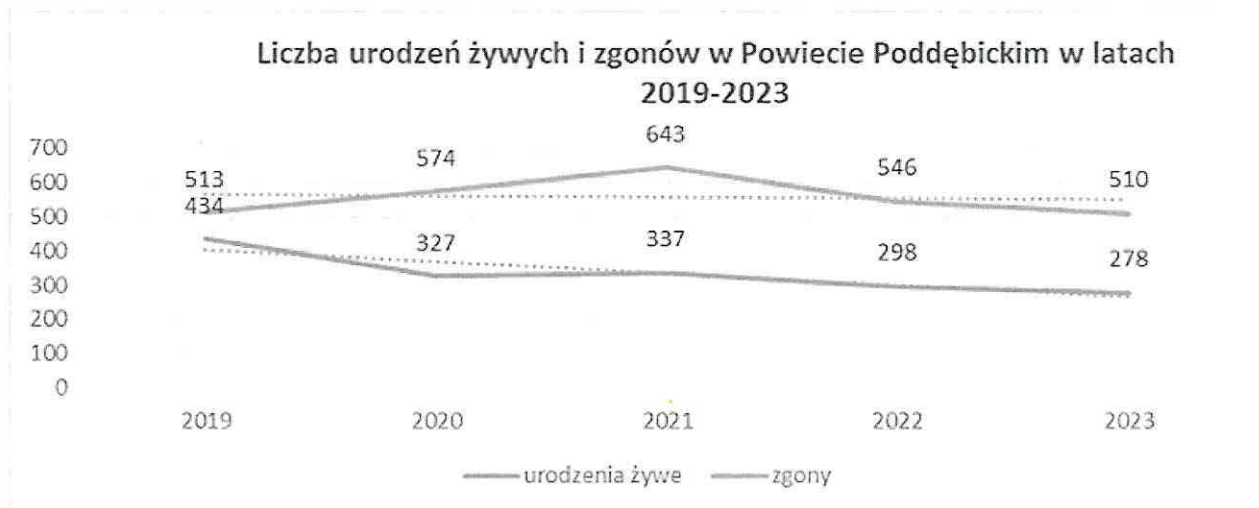
Liczba mieszkańców Powiatu Poddębickiego na podstawie danych za lata 2019 – 2023 przyjęła trend spadkowy - w 2023 r. liczba osób była niższa niż w 2019 r. o 1 752 (4 %)

W 2023 r. w Powiecie Poddębickim urodziło się 278 dzieci (urodzenia żywe ogółem), o 156 mniej niż w 2019 r. Natomiast istotnie zwiększyła się liczba zgonów, szczególnie w okresie pandemii COVID-19. W stosunku do 2019 r. w roku 2020 zmarło o 61 osób więcej, a w 2021 r. wzrost ten wyniósł 130 osób, w 2022 r. 33. W roku 2023 liczba zgonów była wyższa niż w 2019 r. o 3. Do najczęstszych przyczyn zgonów wśród mieszkańców Powiatu Poddębickiego należą:

- choroby układu krążenia (38 % ogólnej liczby zgonów),
- choroby nowotworowe (18 % ogólnej liczby zgonów),
- choroby układu oddechowego (5 % ogólnej liczby zgonów).

Z powodu COVID-19 w latach 2020 - 2022 zmarło 176 osób (10 % ogólnej liczby zgonów), w tym: w 2020 r. 57 osób (10 %), w 2021 r. 91 osób (14 %), w 2022 r. 28 osób (5 %).

Wykres 2: liczba żywych urodzeń i zgonów w Powiecie Poddębickim na przestrzeni lat 2019-2023

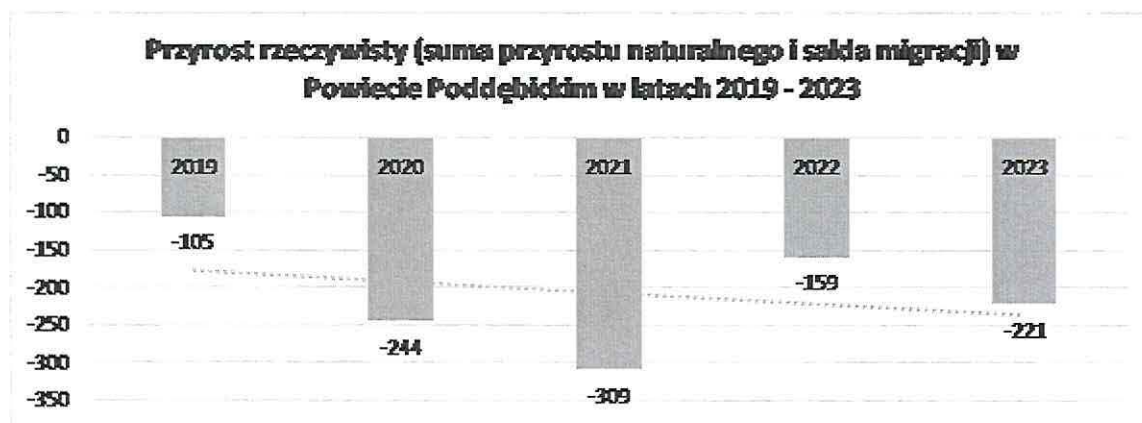

Przyrost naturalny (różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów) w latach 2019 – 2023 był ujemny z tendencją do wzrostu ubytku naturalnego.

Statystyki w zakresie liczby zgonów i liczby żywych urodzeń obrazują brak prostej zastępowalności pokoleń.

Wg statystyk GUS w latach 2019 – 2023 napływ migracyjny na pobyt stały w Powiecie Poddębickim był dodatni w roku: 2020 (+3), 2022 (+89), 2023 (+11), przy czym najwyższy przypada na czas inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę (od 24.02.2022 r.)

Wykres 3: przyrost rzeczywisty (przyrost naturalny powiększony o saldo migracji) w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

Wg prognozy GUS, uwzględniającej przyrost rzeczywisty, liczba ludności Powiatu Poddębickiego od 2025 r. będzie się systematycznie zmniejszać, aż do 2050 r., w którym może wynieść zaledwie 34 329 osób.

2. Rodzina.

Rodzina jest naturalnym środowiskiem narodzin i rozwoju człowieka. Z tego powodu jest ona podstawową instytucją społeczną, która przez swoje funkcje kształtuje strukturę społeczną. Realizacja funkcji rodziny wiąże się z zaspokojeniem potrzeb jej członków, którzy jednocześnie są członkami społeczeństwa.

Na potrzeby niniejszego podrozdziału zostały wykorzystane wyniki badania rodzin w Polsce przeprowadzone w ramach „Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021” (NSP 2021) - <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>

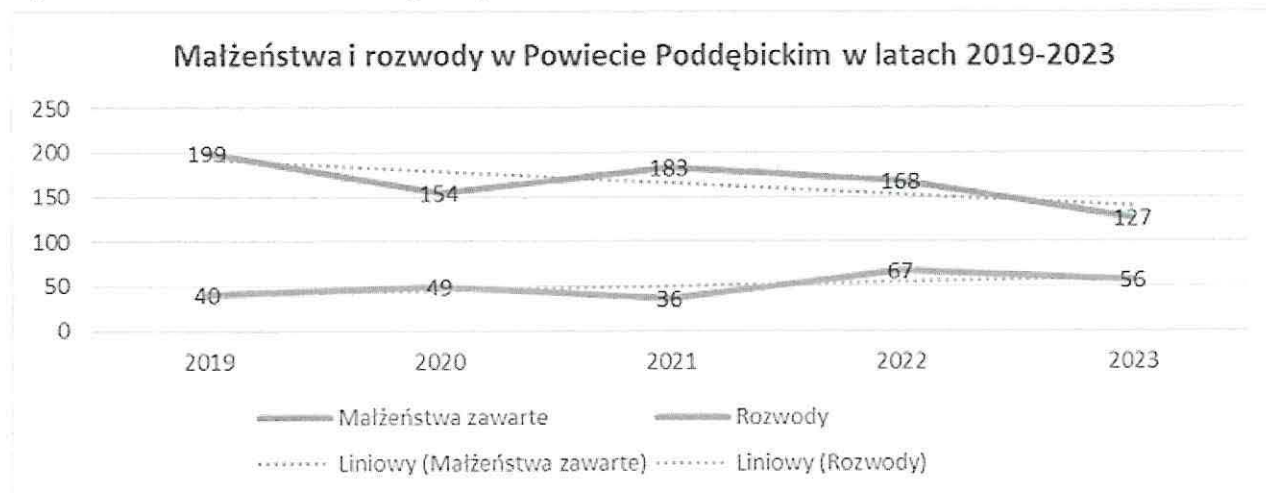
Z danych roku 2021 wynika, że w Powiecie Poddębickim było 11 447 rodzin. Najczęstszym typem rodziny pozostawało małżeństwo z dziećmi. W 2021 r. rodzin takich było 5 290 i stanowiły prawie połowę (46 %) ogółu rodzin w Powiecie Poddębickim, stąd wniosek, że niemal połowa mieszkańców Powiatu Poddębickiego (46 %) realizuje model rodziny dwupokoleniowej, składającej się z rodziców i dzieci. 696 rodzin (6 %) realizuje model rodziny jednoosobowej, składającej się z jednej osoby.

w Powiecie Poddębickim to związki niesformalizowane (partnerskie). Ponad 70 % tych par (495) były to rodziny z dziećmi. Odnotowano ponad 2 793 małżeństw bez dzieci (24 % wszystkich rodzin). Co czwarta rodzina była tworzona przez samotnego rodzica z dziećmi (matki z dziećmi – 2 283 rodzin, ojcowie z dziećmi – 385 rodzin).

W 2021 r. w Powiecie Poddębickim prowadzono 12 153 gospodarstw domowych, wśród nich najliczniej występowały gospodarstwa pięcioosobowe i większe (23 %) oraz dwuosobowe (22 %) i jednoosobowe (20 %).

Wg danych GUS, w latach 2019-2023 w Powiecie Poddębickim odnotowano malejącą liczbę zawartych małżeństw (o 72 – 36 %) i rosnącą liczbę rozwodów (o 16 – 40 %).

Wykres 4: liczba małżeństw zawartych ogółem i rozwodów w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

W analizowanych latach widoczne są zmiany społeczno-kulturowe w zakresie życia małżeńsko-rodzinnego, związane m.in. ze wzrostem liczby rozwodów, odraczaniem lub niepodejmowaniem decyzji o małżeństwie i prokreacji, zwiększaniem się odsetka związków nieformalnych oraz dzieci urodzonych w takich związkach.

Czynnikiem istotnym dla powstawania rodzin jest zapewnienie warunków do ochrony macierzyństwa. Średni wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko przesunął się z grupy wiekowej 20-24 lata do grupy 25-29 lat, nastąpił także znaczący wzrost płodności w grupie wieku 30-35 lat, na przestrzeni 10 lat, tj. od 2013 do 2023 r., zwiększyła się liczba urodzeń przez matki w grupie wieku 40-44 lata. Obok czynników związanych ze zmianą stylu życia współczesnej młodzieży, która coraz częściej podejmuje kształcenie na poziomie wyższym, należy zwrócić uwagę na trudności ekonomiczne, które również wpływają na opóźnienie planów rodzicielskich.

W Powiecie Poddębickim w 2023 r. ze świadczeń pomocy społecznej w zakresie ochrony macierzyństwa skorzystało 99 rodzin, warto zauważyć, że w okresie ostatnich 10 lat liczba rodzin potrzebujących wsparcia w zakresie ochrony macierzyństwa zmniejszyła się ponad 10-krotnie. Tylko w latach 2021-2023 zauważalny jest systematyczny spadek rodzin potrzebujących pomocy w ochronie macierzyństwa (2021 r. – 111 rodzin, 2022 r. 102 rodziny, 2023 r. – 99 rodzin). W tej sytuacji uzasadniony jest wniosek o poprawie przygotowania rodzin/osób do macierzyństwa, aczkolwiek zwrócenia uwagi wymaga także czynnik demograficzny w postaci pogłębiającego się ujemnego przyrostu naturalnego – jak pokazuje analiza wskaźnika w latach 2019 – 2023 niekorzystny trend będzie utrzymywał się w następnych latach.

W ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) wskazano, iż (art. 8): „Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,

- *dążeniu do reintegracji rodziny.*"

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających.

Pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- terapii i mediacji;
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej "grupami wsparcia" lub "grupami samopomocowymi".

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Gdy rodzina w swoim życiu doświadcza trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej może otrzymać od gminy wsparcie w postaci asystenta rodziny. Asystent rodziny to osoba przez pewien czas wspierająca rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Asystent rodziny jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach oraz samokształcenie. Asystent rodziny ma prawo do korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo i nie figurują w bazie danych *Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym*. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych, wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta.

Powiat może prowadzić lub zlecić prowadzenie placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym. Placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym może być prowadzona także przez podmiot, który uzyskał zezwolenie starosty.

Sytuacja rodzin na terenie Powiatu Poddębickiego jest na bieżąco monitorowana przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny, a rodziny wymagające wsparcia obejmowane są pomocą asystenta rodziny. Na podstawie danych lokalnych ośrodków pomocy społecznej w 2023 r. monitoringiem objęto łącznie 112 rodzin, a ze wsparcia asystenta rodziny skorzystało łącznie 80 rodzin.

Tabela 1 - liczba rodzin Powiatu Poddębickiego objętych w 2023 r. monitoringiem przez pracowników socjalnych i wsparciem przez asystenta rodziny:

Lp.	Gmina	Liczba rodzin objętych monitoringiem przez pracowników socjalnych	Liczba rodzin objętych w 2023 r. wsparciem asystenta rodziny
1	Poddębice	29	14
2	Uniejów	5	11

3	Dalików	27	16
4	Pęczniew	13	13
5	Wartkowice	27	15
6	Zadzim	11	11
7	Razem	112	80

W 2023 r. pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach objęli monitoringiem 30 rodzin. Celem działania było podjęcie współpracy przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej obejmowali rodziców biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej pomocą w zakresie organizacji kontaktów z dziećmi, motywowali do poczynienia działań mających na celu zmianę sytuacji życiowej koniecznej do powrotu dzieci pod ich opiekę, świadczyli pomoc doradczą w zakresie bieżących trudności i problemów. W ramach wsparcia rodzicom biologicznym dzieci przebywających w pieczy zastępczej zapewniono dostęp do poradnictwa psychologicznego.

Podejmowane działania przyczyniły się do promowania prawidłowo funkcjonującej rodziny, która jest w stanie zapewnić optymalne warunki do rozwoju i wychowania dzieci, co wpłynęło również na ograniczenie zjawiska przemocy wobec dzieci na terenie Powiatu Poddębickiego.

Kondycja współczesnej rodziny w dużej mierze zależy od aktywności ekonomicznej jej członków. Trudności na rynku pracy i problemy finansowe znacznie utrudniają funkcjonowanie wielu rodzin. Trzeba jednak podkreślić, że trwałość więzów rodzinnych może przyczynić się do złagodzenia wielu problemów i to nie tylko poprzez pomoc finansową czy też rzeczową. Dzięki oparciu w rodzinie realne jest funkcjonowanie w pewnym systemie wartości i zachowanie godności. Pamiętać przy tym należy o potrzebach dzieci, które nie mają żadnej możliwości wpływania na własną sytuację, w związku z czym powinny zostać objęte przez służby społeczne, jak i placówki edukacyjne i wychowawcze, szczególną obserwacją. Niedostateczna dostępność do informacji o warunkach życia rodzin, głównie niezamożnych, określenia współwystępowania trudnych sytuacji, czy ich trwałości powodują, że trudno jednoznacznie zaprezentować skalę wykluczenia społecznego na terenie Powiatu Poddębickiego, w tym wśród dzieci. Natomiast istnieje szereg danych, które wskazują wybiórczo na istnienie problemów w skali lokalnej. Prezentacja takich informacji nie daje może pełnego obrazu, ale z pewnością umożliwia wychwycenie negatywnych sygnałów, na które należy skierować uwagę.

Wg danych lokalnych ośrodków pomocy społecznej na samodzielność ekonomiczną rodziny wpływa często liczebność rodziny. Rodziny wielodzietne, mające na wychowaniu troje lub więcej dzieci, są dużo częściej niż inne typy rodzin zagrożone ubóstwem. W latach 2021-2023 r. rosła liczba świadczeń wspierających rodziny wielodzietne – w 2021 r. rodziny wielodzietne skorzystały łącznie z 18 939 świadczeń, w 2022 r. – z 29 901 świadczeń, w 2023 r. – z 33 328 świadczeń. Oceniając tę sytuację możliwe jest postawienie wniosku, iż poprawiła się sytuacja rodzin wielodzietnych o ile pominięty zostanie czynnik demograficzny w postaci zmniejszenia się ogólnej liczby rodzin wielodzietnych na przestrzeni ostatnich lat.

3. Dzieci i młodzież

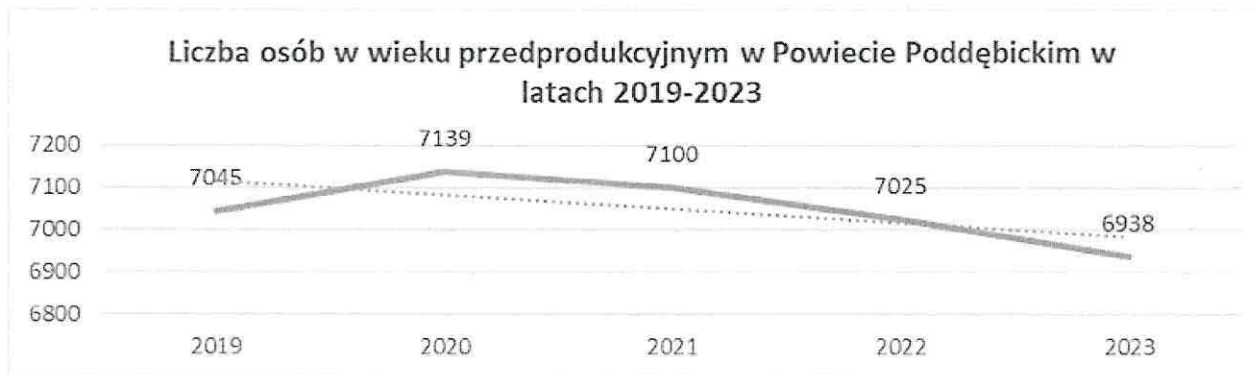
Konwencja o Prawach Dziecka w art. 1. definiuje „dziecko” jako „każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność”.

W rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka „dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności” (art.2.1.).

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych, ale to wszyscy dorośli powinni brać udział w rozwoju umysłowym i fizycznym dziecka, gdyż dzieci są największym bogactwem każdego społeczeństwa i w przyszłości to one będą decydowały o swojej wspólnotcie, państwie, globie. Należy je więc bardzo dobrze do tej roli przygotować. Ma to robić rodzic, nauczyciel, lekarz, policjant, polityk itd. (<https://brpd.gov.pl/prawa-dziecka/>)

W Powiecie Poddębickim, na przestrzeni lat 2019 – 2023 zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), o 1,52 % (107 osób). W 2023 r. urodziło się 278 dzieci - o 156 mniej niż w 2019 r.

Wykres 5: liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

W latach 2019 – 2023 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym przyjęła trend malejący.

Wg prognozy GUS liczba osób w wieku przedprodukcyjnym do 2050 r. zmniejszy się o 2 127 osób (30,66 %), do poziomu 4 811 i stanowić będzie zaledwie 14 % populacji.

W 2023 r. w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym, dzieci w wieku od 0 do 4 lat stanowiły 24,26 % (1 683 dzieci).

Wg danych lokalnych ośrodków pomocy społecznej w 2023 r. w pięciu żłobkach zlokalizowanych na terenie Powiatu Poddębickiego (4 w Poddębicach, 1 w Uniejowie) opieką objętych było 87 dzieci w wieku od 0 do 3 lat (63 w Poddębicach, 24 w Uniejowie). Trzeba zaznaczyć, że na terenie Powiatu Poddębickiego nie ma żłobków publicznych.

Wg danych GUS na terenie Powiatu Poddębickiego w 2023 r. funkcjonowało 9 przedszkoli i 1 punkt przedszkolny.

Tabela 2 – dzieci w wieku przedszkolnym i objęte wychowaniem przedszkolnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

Lp.	Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Dzieci w wieku przedszkolnym	1 110	1 124	1 186	1 227	1 249
2	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym	986	955	1 042	1 118	1 152
3	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%)	88,83	84,96	87,85	91,12	92,2

Z analizy danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że w każdym kolejnym roku poprawia się odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Wg danych GUS na terenie Powiatu Poddębickiego w 2023 r. funkcjonowało 15 szkół podstawowych, w których uczyło się łącznie 2757 osób.

Tabela 3 – uczniowie szkół podstawowych w latach 2019-2023:

Lp.	Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Uczniowie szkół podstawowych	3 066	3 090	3 075	2 952	2 757

Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie Powiatu Poddębickiego w 2023 r. zmniejszyła się w stosunku do 2019 r. o 309 (10,1 %), co wpisuje się w niekorzystny trend demograficzny.

Wg danych Systemu Informacji Oświatowej (SIO) w Powiecie Poddębickim na dzień 30.09.2023 r. funkcjonowały następujące szkoły ponadpodstawowe:

- Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Poddębicach, w którym uczyło się 581 osób,
- Technikum im. Jana Pawła II w Poddębicach, działające w strukturze Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Poddębicach, w którym uczyło się 529 osób,
- Branżowa Szkoła I stopnia im. Jana Pawła II w Poddębicach, działająca w strukturze Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Poddębicach, w której uczyło się 213 osób,

- Szkoła Branżowa II stopnia Prymus (szkoła niepubliczna), w której uczyło się 12 osób,
- Liceum Ogólnokształcące Prymus (szkoła niepubliczna), w którym uczyło się 115 osób,
- Szkoła Policealna Prymus (szkoła niepubliczna), w której uczyły się 124 osoby.

Wg danych SIO w szkołach ponadpodstawowych, dla których organem prowadzącym jest jednostka samorządu terytorialnego (Powiat Poddębicki) w latach 2019-2023 uczyła się następująca liczba osób:

Tabela 4 - uczniowie szkół ponadpodstawowych prowadzonych przez Powiat Poddębicki w latach 2019-2023

Lp.	Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1	Liceum Ogólnokształcące	408	417	440	510	581
2	Technikum	454	474	481	518	529
3	Szkoła Branżowa I st.	170	185	171	165	213
4	Razem	1 032	1 076	1 092	1 193	1 260

W związku z inwazją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w przedszkolach i szkołach Powiatu Poddębickiego odnotowano dzieci i młodzież pochodzącą z Ukrainy, w 2022 r. w łącznej liczbie 88 (w przedszkolach 15, w szkołach podstawowych 73), a w 2023 w łącznej liczbie 63 (w przedszkolach 15, w szkołach podstawowych 44, w szkołach ponadpodstawowych 9).

W kluczowych etapach rozwoju dziecko potrzebuje uwagi i wsparcia emocjonalnego. Jeśli go nie otrzymuje, może to nieść ze sobą konsekwencje w przyszłości. Gdy dziecko nie otrzymuje od rodziców należytej opieki mamy do czynienia z rodziną dysfunkcyjną. Dysfunkcyjność rodziny opiera się na braku poczucia bezpieczeństwa a naturalny, zgodny z potrzebami dziecka porządek, związany z pełnionymi rolami, zostaje trwale zburzony. By „jakoś” funkcjonować, dzieci z takich rodzin znajdują różne sposoby radzenia sobie z emocjami i niskim poczuciem własnej wartości.

Zdrowie psychiczne dzieci wg WHO oznacza nie tylko brak zaburzeń czy choroby, ale także: potencjał psychiczny, umożliwiający zaspokajanie swoich potrzeb, osiąganie sukcesów, czerpanie radości i satysfakcji z życia, zdolność rozwoju, uczenia się, radzenia sobie ze zmianami i pokonywaniem trudności.

W opracowaniu „Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży” autorstwa Renaty Szredzińskiej – Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (Dzieci się liczą 2022 Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce) wskazano, iż „Liczba młodych osób oceniających poziom wsparcia ze strony rodziców jako wysoki maleje wraz z wiekiem. Różnica między 11- a 15-latkami wynosiła 29 pp i była widoczna zarówno u chłopców, jak i u dziewczyn. Chociaż w przypadku wsparcia ze strony rówieśników również widoczne jest zmniejszanie się w starszych rocznikach odsetka osób z wysokim jego poziomem, to jednak wynosi ono tylko 5 pp.”

Dobre relacje w rodzinie, łatwość komunikacji to podstawowe czynniki chroniące dzieci i młodzież przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i występowaniem zaburzeń psychicznych.

„Z badań przeprowadzonych na zlecenie Rzecznika Praw Dziecka (RPD) wśród dzieci i młodzieży w 2021 r. wynika, że ok. 14 % uczniów w Polsce wymaga interwencji związanej z ich funkcjonowaniem psychicznym. Wynik świadczący o niskim samopoczuciu psychicznym i niezadowoleniu ze swojego życia odnotowano u 15 % badanych z klas II szkoły podstawowej, 13 % – klas VI szkoły podstawowej i 13 % – klas II liceum/technikum. Wyniki różnicowały płeć i miejsce zamieszkania. W II klasach szkoły podstawowej to chłopcy częściej niż dziewczynki określali swoje samopoczucie jako złe, a w VI klasach szkoły podstawowej i w liceum/technikum to dziewczyny znacząco częściej wskazywały takie objawy. Dzieci i nastolatki z II klas szkoły podstawowej oraz II klas liceum/technikum mieszkające w dużych miastach częściej wskazywały na złe samopoczucie, podczas gdy na poziomie klas VI najgorzej swoje samopoczucie oceniały dzieci mieszkające na wsi. Najgorzej swoje samopoczucie oceniali we wszystkich grupach wiekowych jedynacy i badani z rodzin z pięciorgiem lub większą liczbą dzieci oraz badani z gorzej sytuowanych rodzin. Badanie przeprowadzono w czerwcu 2021 r.” (RPD, 2021).

Wskaźnikiem świadczącym o kondycji psychicznej dzieci i młodzieży jest liczba prób samobójczych, która utrzymuje się w Polsce na wysokim poziomie. W 2021 r. osiągnęła ona wskaźnik – 1496 prób samobójczych, w tym 127 zakończyło się śmiercią dziecka, a w 2022 r. 2031 prób samobójczych dzieci i młodzieży, z czego 150 zakończyło się zgonem.

Raport „Dzieci się liczą 2022” (<https://fdds.pl/co-robimy/raporty-z-badan/2022/dzieci-sie-licza-2022.html>) opisuje problem krzywdzenia dzieci oraz obszary zagrożeń bezpieczeństwa i rozwoju dzieci opierając się na statystykach gromadzonych przez instytucje państwowe oraz na danych badawczych. W raporcie tym wskazano, iż „doświadczenie krzywdzenia w dzieciństwie czy innych negatywnych zdarzeń znacząco wpływa na zwiększenie ryzyka zaburzeń zdrowia psychicznego. W badaniach wśród polskich studentów nad konsekwencjami negatywnych doświadczeń w dzieciństwie wykazano, że największy związek z późniejszymi zachowaniami autodestrukcyjnymi mają krzywdzenie emocjonalne i zaniedbanie emocjonalne w dzieciństwie (m.in. brak wsparcia emocjonalnego, obrażanie, poniżanie, poczucie bycia niechcianym lub niekochanym). Osoby, które doświadczyły takich zachowań ze strony swoich bliskich, odpowiednio, 7- i 10-krotnie częściej podejmowały próby samobójcze, a osoby, które doświadczyły czterech lub więcej negatywnych zdarzeń w dzieciństwie, 17-krotnie częściej podejmowały próby samobójcze i 11-krotnie częściej samookaleczały się (Makaruk i in., 2018).”

Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i nastolatków ma zasadnicze znaczenie w zapewnieniu im dobrego startu w życiu. Zbyt późno zauważone czy zdiagnozowane problemy psychiczne w dzieciństwie mogą doprowadzić do późniejszego rozwoju pełnych zaburzeń psychicznych i stanowić bariery dla pełnego rozwoju dziecka oraz jego szans edukacyjnych, społecznych czy zawodowych.

Jednocześnie należy podkreślić, że ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży powinna być wieloaspektowa i wielotorowa, nie należy jej sprowadzać jedynie do oddziaływań lekarzy psychiatrów. Ważna jest profilaktyka zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzona w odniesieniu do rodziców i dzieci, np. poprzez programy szkolne wzmacniania umiejętności społecznych czy budowania rezyliencji¹⁾.

W celu poprawy dostępu do opieki w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w 2022 r. zwiększono liczbę nauczycieli specjalistów: pedagogów, psychologów i logopedów, w szkołach i przedszkolach.

Zgodnie z art. 42 d ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 986 z późn. zm.) „w przedszkolu niebędącym przedszkolem specjalnym, w szkole podstawowej, liceum ogólnokształcącym, technikum i branżowej szkole I stopnia, niebędących szkołami specjalnymi, w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej lub liceum ogólnokształcącego oraz w zespole, w skład którego wchodzi to przedszkole lub ta szkoła, zatrudnia się nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów lub terapeutów pedagogicznych.”

W art. 42 d ust 3, cytowanej wyżej ustawy, określono, iż łączna liczba etatów nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów lub terapeutów pedagogicznych w przedszkolu, szkole lub zespole tych placówek, nie może być niższa niż:

2 etaty, które powiększa się o 0,2 etatu na każdych kolejnych 100 dzieci lub uczniów - jeżeli liczba dzieci lub uczniów przekracza 100,

1,5 etatu - jeżeli liczba dzieci lub uczniów przekracza 50 i nie przekracza 100,

1 etat - jeżeli liczba dzieci lub uczniów przekracza 40 i nie przekracza 50,

0,8 etatu - jeżeli liczba dzieci lub uczniów przekracza 30 i nie przekracza 40,

0,6 etatu - jeżeli liczba dzieci lub uczniów przekracza 20 i nie przekracza 30,

0,4 etatu - jeżeli liczba dzieci lub uczniów przekracza 10 i nie przekracza 20,

0,25 etatu - jeżeli liczba dzieci lub uczniów wynosi od 1 do 10.

Nadrzędnym zadaniem pedagoga szkolnego jest udzielanie pomocy uczniom, znajdującym się w trudnej sytuacji szkolnej, rodzinnej, dbanie o właściwy rozwój dzieci i młodzieży i w tym celu podejmowanie działań wychowawczych, opiekuńczych, profilaktycznych, zaradczych.

¹⁾ rezyliencja to zdolność adaptacji do zmian zachodzących w naszym otoczeniu. Ma na celu ułatwić radzenie sobie ze stresem, trudnościami i przeciwnościami losu. Rezyliencja wspiera w nas poczucie gotowości na niespodziewane zdarzenia. Pomaga przygotować i ośwoić się z tym co nieznane, nieoczekiwane
[https://pl.wikipedia.org/wiki/Rezyliencja_\(psychologia\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Rezyliencja_(psychologia))

W 2022 r. we wszystkich publicznych szkołach i przedszkolach zatrudniano nauczycieli pedagogów i/lub pedagogów specjalnych i/lub psychologów, jednak we wszystkich placówkach liczba etatów zatrudnionych specjalistów była niewystarczająca.

Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom (od momentu urodzenia) i młodzieży (w tym z zaburzeniami psychicznymi, depresją, schizofrenią, myślami samobójczymi, obniżonym nastrojem, zachowaniami autodestrukcyjnymi, itp.) oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu jest zadaniem realizowanym przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Poddębicach (dalej PPP). Kolejne cele realizowane przez PPP to:

- udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży,
- wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (w tym pomoc w rozwiązywaniu problemów natury emocjonalnej oraz pomoc w zapobieganiu kryzysom emocjonalnym dzieci i młodzieży).

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Poddębicach realizuje działania w zakresie: wykonywania badań diagnostycznych, opiniowania, poradnictwa, interwencji kryzysowej, mediacji, działalności informacyjno-szkoleniowej, oddziaływań profilaktycznych, psychoedukacyjnych i terapeutycznych, w tym indywidualnych i grupowych, dla dzieci, rodziców i nauczycieli.

Ponadto do właściwości PPP należą zadania z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju, obejmowanie specjalistyczną opieką małe dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Pomocą psychologiczną, pedagogiczną i logopedyczną obejmowane są dzieci z przedszkoli, dzieci i młodzież ze szkół podstawowych, funkcjonujących na terenie gmin: Poddębice, Uniejów, Pęczniew, Zadzim, Wartkowie i Dalików, oraz szkół ponadpodstawowych zlokalizowanych w Poddębicach. PPP realizuje również dodatkowe zadania na rzecz środowiska lokalnego.

W 2023 r. w ramach PPP usługi świadczyła specjalistyczna kadra zatrudniona łącznie na 10,5 etatu, przez 5 dni w tygodniu.

Tabela nr 5 - Liczba osób objętych wsparciem PPP:

Lp.	Wyszczególnienie	2020/2021	2021/2022	2022/2023
1	Dzieci do lat 6	498	1 319	1 162
2	Uczniowie wszystkich typów szkół	1 440	2 399	2 390
3	Nauczyciele	205	341	356
4	Rodzice/opiekunowie	676	614	763
5	Razem	2 819	4 673	4 671

W okresie ostatnich 3 lat liczba osób objętych wsparciem PPP wzrosła o 1852 (65,7 %). Największy wzrost dotyczył dzieci do 6 r. ż. (133,33 %), znacząco wzrosła również liczba uczniów (65,97 %) i nauczycieli (73,66 %) korzystających ze wsparcia. Natomiast liczba rodziców i opiekunów dzieci zwiększyła się tylko o 12 % (87 osoby), co może budzić zaniepokojenie, biorąc pod uwagę wzrost zapotrzebowania na specjalistyczne wsparcie u dzieci i młodzieży szkolnej.

Tabela nr 6 - Orzeczenia wydane przez PPP w latach 2019 - 2023:

Lp.	Rodzaj orzeczenia	2019	2020	2021	2022	2023
1	Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania	24	16	16	16	19
2	Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego	51	24	45	52	77
3	Orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowe rocznego przygotowania przedszkolnego	0	0	3	0	0
4	Orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno – wychowawczych	4	1	1	2	2

5	Razem wydane orzeczenia	79	41	65	70	98
6	Opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	15	3	9	16	22

W 2020 i 2021 r., a więc w okresie trwającej pandemii COVID – 19, zmniejszyła się liczba wydanych przez PPP orzeczeń i opinii, a w 2023 r. wzrosła o 24,05 % w stosunku do 2019 r. W okresie ostatnich 5 lat liczba wydanych opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka wzrosła o 46,67 %.

Na mocy orzeczenia dzieciom przysługuje bezpłatna pomoc psychologiczno-pedagogiczna, zajęcia rewalidacyjne, a czasem także sprzęt do nauki.

Opinia jest dokumentem poświadczającym, że dziecko potrzebuje pomocy i korzystania z różnych form wsparcia. W wydanej na wniosek rodzica/opiekuna opinii, PPP przedstawia swoje stanowisko w sprawie zgłoszonego przez niego problemu.

Od około 2 lat opiekunowie dzieci z problemami natury psychologicznej mogą korzystać z oferty NEUROCLINIC-Centrum Terapii i Rozwoju. Placówka mieści się w Poddębicach, ul. Miła 27 i w oparciu o umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia realizuje bezpłatnie świadczenia zdrowotne w ramach: Ośrodka Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży – I poziom referencyjny, Oddziału Dziennego Psychiatrycznego Rehabilitacyjnego dla Dzieci, Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży.

Ważnym elementem dla oceny sytuacji dzieci jest sposób postrzegania przez rodziców swoich obowiązków wobec nich – w tym aspekcie dysfunkcjonalność rodziny (brak odpowiedzialności, alkoholizm) może pogłębiać ubóstwo materialne. Tak więc wskaźniki obrazujące ubóstwo materialne niedostatecznie odzwierciedlają sytuację bytową dzieci, jako że ubóstwo jest tylko jednym z aspektów ich funkcjonowania.

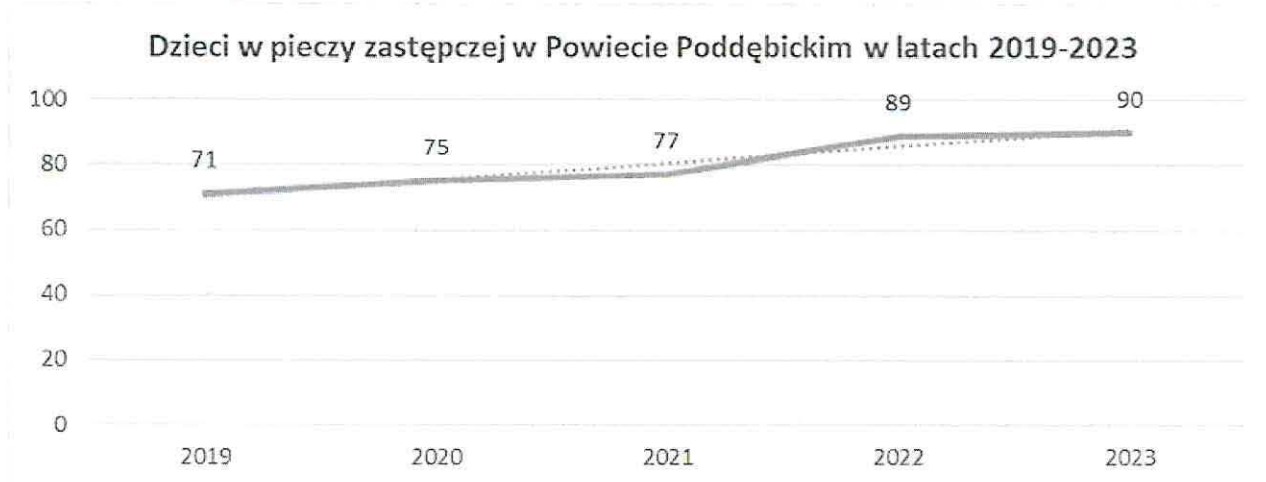
Najważniejszymi opiekunami dzieci są rodzice. Jednak wtedy, gdy ich zabraknie lub nie wywiązują się ze swoich obowiązków rodzicielskich lub nie dają sobie samodzielnie rady z opieką nad dzieckiem, to państwo w myśl zasady pomocniczości musi im pomóc lub przejąć ich obowiązki.

W preambule ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) zapisano, iż uchwalona jest:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”

W Powiecie Poddębickim w 2023 r. poza rodzinami biologicznymi przebywało 91 dzieci, w tym 90 w pieczy rodzinnej i 1 dziecko w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Na terenie innych powiatów w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 19 dzieci z terenu Powiatu Poddębickiego. Liczba dzieci przebywających poza rodziną w latach 2019–2023 systematycznie wzrastała.

Wykres 6: Dzieci w pieczy zastępczej w Powiecie Poddębickim w latach 2019 – 2023

W Powiecie Poddębickim w latach 2019 – 2023 r. liczba osób wymagających zabezpieczenia warunków do opieki i wychowania w pieczy zastępczej wzrosła o 19 dzieci (26,76 %), przy czym największy wzrost miał miejsce w 2022 r. i dotyczył 12 dzieci.

W okresie ostatnich 10 lat nastąpiła pozytywna zmiana dotycząca odchodzenia przez Powiat Poddębicki od umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej - w 2013 r. liczba dzieci w pieczy instytucjonalnej wyniosła 19, natomiast w 2023 r. było to tylko 1 dziecko, umieszczone w styczniu 2019 r. w Domu Dziecka dla dzieci chorych, w związku ze szczególną sytuacją zdrowotną. W/w wychowanka z dniem 02.09.2023 r., zgodnie z postanowieniem sądu, została skreślona z listy podopiecznych placówki – została przysposobiona (adopcja zagraniczna). Od 2020 r. Powiat Poddębicki nie umieszczał dzieci pozbawionych opieki w rodzinach biologicznych w pieczy instytucjonalnej, co wpisuje się w proces deinstytucjonalizacji, jako kierunek wyznaczony przez Unię Europejską w *Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do świadczonej na poziomie lokalnych społeczności (2012 r.)* oraz *Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych* przygotowanych w ramach projektu: „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych” realizowanego ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Mając na uwadze przytoczone wyżej statystyki oraz trend wzrostowy w zakresie liczby dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej w przeciągu ostatnich 5 lat, koniecznym jest wzmacnianie systemu szeroko rozumianej profilaktyki, w tym poprzez tworzenie warunków do powstawania nowych rodzin zastępczych i placówek rodzinnych.

W latach 2019 – 2023 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach zrealizowało wiele inicjatyw w ww. zakresie – najważniejsze z nich przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7 – Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach służące ograniczeniu skali problemów psychicznych dzieci i młodzieży.

Lp.	Działanie	Okres realizacji	Liczba osób
1	„Złość i agresja w moim życiu” - zajęcia profilaktyczne dla uczniów klas IV i V szkół podstawowych w: Pęczniewie, Zadziiniu, Zygrach, Uniejowie oraz Wartkowicach.	06.11. 2019 - 11.12.2019 r.	119
2	„Jak rozpoznać dziecko, wobec którego stosowana jest przemoc” - szkolenie dla pracowników lokalnych ośrodków pomocy społecznej, przedstawicieli oświaty, Starostwa Powiatowego w Poddębicach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poddębicach, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Łasku, Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach, rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domu dziecka.	21.10.2019 r.	38

3	Spotkanie konferencyjno-szkoleniowe dla rodzin zastępczych z terenu Powiatu Poddębickiego na temat środków odurzających i zachowań autodestrukcyjnych	2.10.2019 r.	21
4	Kampania promująca ideę rodzicielstwa zastępczego, w celu pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze.	2020 - 2023	35 (w tym: 12 małżeństw i 11 osób samotnych)
5	Bezpłatne kolonie w miejscowości Zawoja zorganizowane przez Kuratorium Oświaty w Łodzi Delegatura w Sieradzu, na które PCPR w Poddębicach zrekrutował dzieci z terenu Powiatu Poddębickiego (4 dzieci przebywających w pieczy zastępczej, 10 dzieci z rodzin pozostających pod opieką Ośrodka Interwencji Kryzysowej).	18.07.2020 r. - 31.07.2020	14
6	„ <i>Kilka słów o przemocy w rodzinie</i> ” – projekt realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach w partnerstwie z fundacją Inicjatywy Powiatu Poddębickiego, nastawiony na wzrost wiedzy mieszkańców Powiatu Poddębickiego na temat zjawiska przemocy domowej, wrażliwości społecznej na ten problem oraz zaangażowania społecznego w przeciwdziałanie i zwalczanie tego zjawiska, jak również wzrost kwalifikacji zawodowych pracowników instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.	2021	6000
7	„ <i>Dokumentacja i narzędzia dla osób i instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie</i> ” – szkolenie.	11.10.2021 r.	21
8	„ <i>Złość i agresja w moim życiu</i> ” - zajęcia profilaktyczne dla uczniów klas IV szkół podstawowych w Poddębicach, Domaniewie, Dalikowie i Wieleninie.	2022	115
9	„ <i>Pokonać kryzys</i> ” – projekt nastawiony na realizację działań mających na celu zwiększenie dostępności usług z zakresu interwencji kryzysowej, finansowany z budżetu Województwa Łódzkiego.	2022	60
10	„ <i>Wsparcie osób znajdujących się w kryzysie</i> ” – szkolenie dla pracowników Starostwa Powiatowego w Poddębicach, lokalnych ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poddębicach, Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach, środowiskowych domów samopomocy oraz szkół ponadpodstawowych z terenu Powiatu Poddębickiego, a także kuratorów sądowych.	16.11.2022 r.	15
11	„ <i>Interwencja kryzysowa</i> ” - szkolenie dla pracowników Starostwa Powiatowego w Poddębicach, lokalnych ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Poddębicach, Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach oraz szkół ponadpodstawowych z terenu Powiatu Poddębickiego	29.11.2022 r.	15
12	Warsztaty dla rodziców zastępczych i warsztaty dla wychowanków pieczy zastępczej służące zapobieganiu izolacji i pełniące funkcję grupy wsparcia, prowadzone przez psychologa i pedagoga w ramach projektu Centrum Usług Środowiskowych dla Powiatu Poddębickiego	2023	147
13	„ <i>FAS i zaburzenia ze spectrum FASD</i> ” - szkolenie dla rodziców zastępczych mające na celu podniesienie ich kompetencji,	2023 (pozytywnie)	18 osób (szkolenie)

pogłębienie wiedzy, wzrost ich świadomości oraz uzyskanie nowych umiejętności, zorganizowane we współpracy z Fundacją Ernst & Young z siedzibą w Warszawie	rozpatrzony wniosek)	8.03.2024 r.)
--	----------------------	---------------

W latach następnych należy kontynuować szeroko pojęte wsparcie na rzecz dzieci pozbawionych opieki i wychowania w rodzinie biologicznej.

4. Osoby starsze.

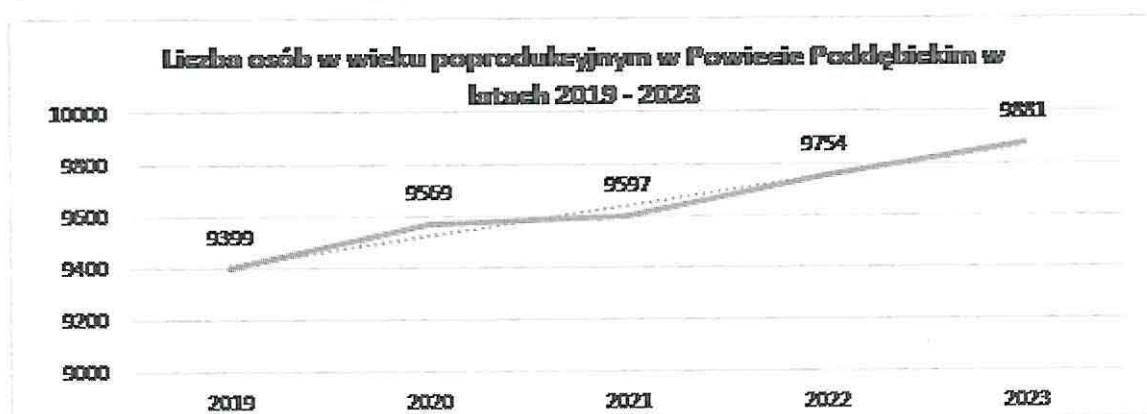
Granica, od której rozpoczyna się starość, bywa różnie definiowana. W badaniach demograficznych przez wiele lat uznawano, iż jest to wiek 60 lat, lecz obecnie, z uwagi na trwałe i znaczące wydłużanie się trwania życia, coraz częściej przyjmuje się wiek 65 lat.

Na terenie Powiatu Poddębickiego, podobnie jak w całym kraju, obserwowany jest proces demograficznego starzenia się ludności. Jest on spowodowany w szczególności niską liczbą urodzeń, zmniejszaniem się odsetka osób w najmłodszych grupach wiekowych oraz ujemnym saldem migracji (wyjątkiem jest napływ migracyjny osób z Ukrainy spowodowany inwazją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę). Na terenie powiatu można także zauważyć proces tzw. podwójnego demograficznego starzenia się, polegający na wzroście udziału osób sędziwych (80 lat i więcej lub 85 lat i więcej) wśród osób starszych (60 lat i więcej lub 65 lat i więcej).

Powyższe zjawiska posiadają liczne i ważne ze społecznego punktu widzenia konsekwencje. Zważywszy na silny związek pomiędzy osiągnięciem zaawansowanego wieku a prawdopodobieństwem wystąpienia niepełnosprawności, długotrwałej, często obłożnej choroby, domniemywać można, iż szybko rosnąca liczba seniorów przekładać się będzie na wzrost zapotrzebowania na wsparcie.

W Powiecie Poddębickim od wielu już lat mamy do czynienia z procesem demograficznego starzenia się ludności. Zmniejsza się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, natomiast rośnie populacja osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 7 - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

Na przestrzeni lat 2019-2023 zwiększyła się liczebność osób w wieku poprodukcyjnym (K 60 lat i więcej, M 65 lat i więcej) o 482 osoby, a ich udział w populacji zwiększył się o 5,13 %.

Wg danych GUS w 2023 r. udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Powiecie Poddębickim wyniósł 25,11 % (w województwie łódzkim 25,75 %, w Polsce 23,16 %), a wskaźnik obciążenia demograficznego ludnością w wieku poprodukcyjnym 44 (w województwie łódzkim 45, w Polsce 40). Współczynnik obciążenia demograficznego to stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata. Wysoki współczynnik obciążenia demograficznego oznacza, że ludność aktywna ekonomicznie i cała gospodarka muszą stawić czoła większemu obciążeniu związanemu ze wspieraniem i świadczeniem usług socjalnych potrzebnych dzieciom i osobom starszym, które często są zależne ekonomicznie.

Zjawiskiem powszechnie występującym we współczesnym świecie jest feminizacja starości czyli powiększająca się wraz z przechodzeniem do kolejnych grup wieku przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, co jest związane z wyższą przeciętną długością życia kobiet. Zjawisko to jest również obecne w Powiecie Poddębickim. W 2023 r. wśród osób w wieku poprodukcyjnym kobiety stanowiły 64,64 %.

Wykres 8 - Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

Prognoza ludności do 2050 roku przewiduje kontynuację istniejącej tendencji. Liczba osób należących do kategorii wiekowej 60+/65+ zwiększy się o 6 597, do poziomu 16 478, a ich udział w populacji wyniesie 35,32 %, co oznacza wzrost o 10,21 % w odniesieniu do 2023 r. Z punktu widzenia planowania wsparcia seniorów nie bez znaczenia jest też prognozowany do 2050 wzrost liczby osób 80 plus do 3 520 (31.12.2023 r. 1 866 osób). W grupie osób 65 plus kobiety stanowić będą 55,89 % a w grupie wiekowej 80 plus 60,74 %.

Warunkiem pomyślnego starzenia się jest dobry stan zdrowia, małe ryzyko niepełnosprawności oraz zachowanie aktywności życiowej, wyrażającej się w wysokim poziomie sprawności fizycznej i umysłowej. Utrzymaniu aktywności sprzyja udział seniorów w różnorodnych inicjatywach organizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i inne podmioty.

W latach 2021 – 2023 seniorzy Powiatu Poddębickiego korzystali ze wsparcia w ramach projektów organizowanych przez Fundację „Inicjatywy Powiatu Poddębickiego”, mających na celu poprawę ich aktywności życiowej, realizujących potrzeby w zakresie integracji, kultury, rekreacji. Co ważne, liczba osób starszych biorących udział w projekcie zwiększała się w każdym kolejnym roku, tj. : w 2021 r. - 170 osób, w 2022 r. - 260 osób, w 2023 r. - 560 osób. Pokazuje to z jednej strony rosnące zainteresowanie seniorów inicjatywami tego typu, a z drugiej jest wymiernym wskaźnikiem do planowania tego typu działań w przyszłości.

Ważną rolę w utrzymaniu aktywności życiowej seniorów pełnią uniwersytety trzeciego wieku (dalej UTW). Są to instytucje, które umożliwiają włączenie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego, proponując edukację nieformalną, nieuwieńczoną wprowadzając certyfikaty wiedzy i umiejętności, ale za to bogatą pod względem formy i treści. UTW oferują osobom starszym różne formy aktywności, w tym: fizycznej, umysłowej i społecznej. UTW zapewniając zdobywanie wiedzy z różnych dziedzin nauki i techniki, kształtowanie przydatnych umiejętności (np. posługiwanie się językami obcymi i technologią informatyczną), zajęcia ruchowe, rozwijanie zainteresowań i nawiązywanie kontaktów międzyludzkich, dają seniorom możliwość wszechstronnego rozwoju oraz sprzyjają aktywnemu starzeniu się.

W Powiecie Poddębickim aktualnie działa jeden Uniwersytet Trzeciego Wieku w Uniejowie, w 2023 r. naukę rozpoczęło 227 osób.

Sędziwy wiek oraz wrodzona lub nabyta niepełnosprawność prowadzą często do niesamodzielności, czyli sytuacji, w której dana osoba nie jest w stanie sama wykonywać czynności dnia codziennego i wymaga w tym względzie pomocy osób trzecich. Nie istnieje jedna, całościowa baza danych osób zależnych, stąd też bardzo trudno oszacować ich liczbę.

W ujęciu statystycznym poziom samodzielności jest ściśle związany z wiekiem. Jako wymagające w zdecydowanej większości przypadków stałego wsparcia traktowane są osoby mające 80 i więcej lat. Wg danych GUS na dzień 31.12.2023 r. w Powiecie Poddębickim żyło 1866 osób w wieku 80 lat i więcej (1301 K, 565 M).

Na sytuację osób niesamodzielnych wpływ mają nie tylko zmiany struktury wiekowej, ale także obserwowane procesy społeczne prowadzące do zmiany modelu gospodarstw domowych. Od wielu już lat trwa

tendencja do zmniejszania się wielkości gospodarstw domowych. Zmiany te powodują osłabienie funkcji rodziny i ograniczenie jej roli w zapewnieniu opieki osobom niesamodzielnym. Skutkiem tego jest zwiększenie popytu na opiekę świadczoną poza rodziną przez powołane do tego celu instytucje.

Wedle kanonów dzisiejszej gerontologii podstawowym celem odnośnie osób starszych jest jak najdłuższe podtrzymywanie ich autonomii i zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez umożliwienie samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w którym przeżyli wcześniejsze etapy życia i do którego przywykli. Dlatego też w przypadku tej kategorii osób znaczenia nabierają: teleopieka, usługi opiekuńcze oraz infrastruktura środowiskowa, np. w postaci dziennych domów pomocy czy też klubów seniora.

Teleopieka to różnego rodzaju rozwiązania, których zadaniem jest zapewnienie pomocy osobom potrzebującym w ich miejscu zamieszkania. Polega na reagowaniu na sytuacje zagrożenia, a w przypadku ich wystąpienia wezwanie pomocy lub przekazanie wiadomości opiekunowi. W okresie od 1.10.2021 r. do 30.06.2023 r. w Powiecie Poddębickim w ramach projektu Centrum Usług Środowiskowych dla Powiatu Poddębickiego realizowano usługi opiekuńcze z wykorzystaniem certyfikowanych urządzeń telemedycznych. Ze wsparcia w tej formie skorzystało 126 osób.

Istotnym problemem seniorów jest bardzo skąpy dostęp do rehabilitacji funkcji poznawczych. Utrzymanie sprawności poznawczej (pamięci, myślenia i funkcji wykonawczych) jest warunkiem samodzielności w wieku starszym.

Z kolei w ramach usług opiekuńczych oferowana jest pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opieka higieniczna, zalecona przez lekarza pielęgnacja oraz, w miarę możliwości, zapewniane są kontakty z otoczeniem. W Powiecie Poddębickim w 2023 r. pomocą w postaci usług opiekuńczych objęto 70 osób, przy czym ich liczba w latach 2019 – 2021 r. utrzymywała się na średnim poziomie 64, a w latach 2022 – 2023 wzrosła do 71-70 osób rocznie.

Jednocześnie osoby wymagające całodobowej opieki, których stan zdrowia uniemożliwia zapewnienie niezbędnej pomocy w ich środowisku zamieszkania i które nie mogą liczyć na pomoc wewnątrzrodzinną, powinny mieć możliwość korzystania z usług placówek opieki całodobowej, np. rodzinnych domów pomocy czy też domów pomocy społecznej.

Na terenie Powiatu Poddębickiego funkcjonuje jeden Dom Pomocy Społecznej, który jest powiatową jednostką organizacyjną. Dom Pomocy Społecznej w Gostkowie (dalej DPS) jest placówką pobytu całodobowego, przeznaczoną dla 106 osób przewlekłe psychicznie chorych. Dla mieszkańców placówki grupy terapeutyczno-opiekuńcze opracowują indywidualne plany wsparcia, które określają indywidualne potrzeby i odpowiednio dobrany zakres usług. DPS zapewnia realizację potrzeb opiekuńczych, pielęgnacyjnych i bytowych, dbając o intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa. W ofercie DPS uwzględniona jest terapia zajęciowa i pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, socjalnych oraz pomoc psychologiczna i lekarska, w tym psychiatryczna.

Zgodnie z art. 55a ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej *dom pomocy społecznej* może świadczyć usługi wsparcia krótkoterminowego w formie pobytu całodobowego lub w formie dziennej osobom pełnoletnim wymagającym wsparcia z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niebędącym mieszkańcami *domu*. Usługi realizowane w formie pobytu całodobowego mogą być przyznane na czas określony nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym, z możliwością przedłużenia pobytu w szczególnie uzasadnionych przypadkach o nie więcej niż kolejne 30 dni w roku kalendarzowym. Usługi w formie dziennej mogą być przyznane w wymiarze nie mniejszym niż 4 godziny dziennie i nie większym niż 12 godzin dziennie, na nie dłużej niż 30 dni w roku kalendarzowym, z możliwością przedłużenia wsparcia w szczególnie uzasadnionych przypadkach o nie więcej niż kolejne 30 dni w roku kalendarzowym. Osoba może korzystać z usług wsparcia krótkoterminowego w danym roku kalendarzowym zarówno w formie pobytu całodobowego, jak i w formie dziennej, jednak łącznie dla obu form nie dłużej niż 60 dni w roku kalendarzowym. Usługi wsparcia krótkoterminowego mogą świadczyć domy pomocy społecznej, z wyłączeniem domów dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz domów dla osób uzależnionych od alkoholu. Uruchomienie usług pobytu krótkoterminowego w domach pomocy społecznej, a przez to lepsze wykorzystanie potencjału tych placówek, od dawna było postulowane zwłaszcza przez samorządy powiatowe. W obszarze polityki społecznej dostrzega się potrzebę wsparcia opiekunów faktycznych osób niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Nie chodzi tylko o możliwość zapewnienia im prawa do odpoczynku. Często opiekunowie osób wymagających wsparcia z uwagi na własną sytuację życiową (np. leczenie szpitalne) nie są w stanie przez określony czas zapewniać opieki. W takich przypadkach umieszczenie na pobyt

krótkoterminowy w domu pomocy społecznej może być alternatywą dla konieczności stałego umieszczenia osoby niepełnosprawnej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu w domu pomocy społecznej.

Niesamodzielne osoby starsze mogą również korzystać z usług całodobowych placówek działających w ramach systemu ochrony zdrowia - zakładów opiekuńczo-leczniczych oraz pielęgnacyjno-opiekuńczych. Tego rodzaju instytucje zajmują się:

- udzielaniem całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem: pielęgnację, opiekę i rehabilitację pacjentów niewymagających hospitalizacji,
- zapewnianiem produktów leczniczych potrzebnych do kontynuacji leczenia,
- zapewnieniem pomieszczeń i wyżywienia odpowiednich do stanu zdrowia,
- prowadzeniem edukacji zdrowotnej dla pacjentów i członków ich rodzin,
- przygotowaniem tych osób do samoopieki i samopielęgnacji w warunkach domowych.

Na terenie Powiatu Poddębickiego funkcjonuje jeden zakład opiekuńczo-leczniczy z 44 łózkami dla osób dorosłych, jest to Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MOŻ-MED” w Poddębicach, ul. Miła 27.

Osoby dorosłe z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy w życiu rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej a także integracji społecznej, mogą uzyskać wsparcie w zlokalizowanych na terenie Powiatu Poddębickiego dwóch dziennych ośrodkach wsparcia, tj.: Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Czepowie i Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Pęczniewie (dalej PŚDS). Podopiecznymi w/w ośrodków są osoby z przewlekłymi chorobami psychicznymi, upośledzeniem umysłowym oraz wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, w tym osoby z autyzmem i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Placówki zatrudniają: psychologa, pedagoga, instruktorów terapii zajęciowej i pracowników socjalnych oraz oferują i organizują różne formy pomocy, tj.: treningi wspomagające funkcjonowanie w życiu codziennym, treningi umiejętności rozwiązywania własnych problemów, spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań, a ponadto pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, prawnych, rodzinnych i opiekuńczych, pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, pomoc psychologiczną, zajęcia ruchowe i rekreacyjne, niezbędną opiekę i wyżywienie. Treningi z uczestnikami odbywają się w dni robocze i trwają minimum 6 godzin przez 5 dni w tygodniu. Ponadto PŚDS-y organizują usługi transportowe dla podopiecznych. Powiat Poddębicki zapewnia łącznie 94 miejsca w ośrodkach wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w Czepowie 52, w Pęczniewie 42).

Aktualnie na terenie Powiatu Poddębickiego nie funkcjonują domy i kluby seniora, dzienne domy pomocy społecznej.

Planując wsparcie dla osób starszych pod uwagę należy wziąć zapotrzebowanie na usługi w środowisku zamieszkania tych osób z jednoczesnym ograniczaniem oferowania im usług w placówkach całodobowych. Pomoc instytucjonalna powinna być jedynie świadczona na poziomie niezbędnym i adekwatnym do liczby osób, których stan zdrowia i sytuacja rodzinna uniemożliwia zapewnienie im opieki w środowisku zamieszkania. Umieszczenie osoby w instytucji całodobowej powinno być ostatnim, najmniej pożądanym ogniwem wsparcia. Priorytetem powinna stać się deinstytucjonalizacja opieki i usług, czyli odchodzenie od pomocy opartej na rozwiązaniach zakładowych (placówkach całodobowego pobytu) na rzecz wsparcia środowiskowego przy wykorzystaniu usług społecznych, tak aby umożliwić osobom niesamodzielnym pozostawanie w swoich domach, rodzinach i środowiskach. Wg definicji UNICEF: „*Deinstytucjonalizacja oznacza całość planowania transformacji i zmniejszania rozmiaru zakładów stacjonarnych lub ich likwidacji, przy jednoczesnym zapewnieniu innego rodzaju różnorodnych usług opieki, bazujących na standardach wynikających z praw człowieka i zorientowanych na rezultaty*”, a wg definicji Komisji Europejskiej: „*Deinstytucjonalizacja rozumiana powinna być nie tyle jako dążenie do zamknięcia zakładów opieki, ale jako proces rozwoju usług społecznych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności, który miałby umożliwić pozostawanie przez osobę potrzebującą pomocy jak najdłużej w swoim środowisku zamieszkania*”.

5. Niepełnosprawność.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, *niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról*

społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Niepełnosprawność to brak możliwości samodzielnego zapewnienia sobie normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej (<https://pl.wikipedia.org/wiki/Niepełnosprawność>)

Osobą niepełnosprawną jest osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku.

W latach 2021-2023 Powiatowy Zespół ds. Orzekania Niepełnosprawności w Poddębicach (dalej PZON) wydał łącznie 1035 nowych (wydanych po raz pierwszy) orzeczeń o niepełnosprawności, w tym 116 osobom do 16 r. ż. i 919 osobom po 16 r. ż. Orzeczeń o niepełnosprawności w stopniu znacznym wydano 288 (24 %), w stopniu umiarkowanym 412 (45 %), w lekkim 219 (24 %).

Mający obecnie miejsce wzrost udziału osób starszych w populacji może się przyczynić do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności - w liczbie orzeczeń wydanych w latach 2021-2023 osobom po 16 r.ż. prawie 60 % (547) wydano osobom po 60 r. ż.

Według danych GUS, na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r., w Powiecie Poddębickim w 2021 r. były 2894 osoby niepełnosprawne biologicznie (*osoby, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiadają prawnego orzeczenia niepełnosprawności*) i 4024 osoby niepełnosprawne prawnie (*osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony*). Na podstawie wyników spisu powszechnego w Powiecie Poddębickim w 2021 r. w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym były 324 osoby niepełnosprawne prawnie i 38 osób niepełnosprawnych biologicznie. Wśród osób w wieku produkcyjnym było 1727 osób niepełnosprawnych prawnie i 961 osób niepełnosprawnych biologicznie. W grupie osób w wieku poprodukcyjnym było 1973 osób niepełnosprawnych prawnie i 1895 osób niepełnosprawnych biologicznie. W ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych prawnie było 1157 osób ze stopniem znacznym (K-630, M- 527), 1664 (K-828, M- 836) ze stopniem umiarkowanym, 908 (K-465, M-443) ze stopniem lekkim. W grupie wiekowej 0-15 lat orzeczenie o niepełnosprawności miało 297 osób (K-107, M-190).

Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym oraz rosnąca liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osobom po 60 r. ż. zobowiązuje do poszukiwania wszelkich dostępnych źródeł finansowania na pokrycie szczególnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w taki sposób aby wszystkie instytucje i usługi były dla nich dostępne.

W myśl ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, osoba ze szczególnymi potrzebami to nie tylko osoba z niepełnosprawnościami to: „osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znalazła, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami” (art. 2 ust. 2). Dostępność to brak barier, czyli przeszkód architektonicznych, cyfrowych i informacyjno-komunikacyjnych, które uniemożliwiają lub utrudniają osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na równi z innymi osobami.

Dostępność to umożliwienie każdej osobie dostępu do każdej sfery działalności instytucji i w każdym czasie.

Do podstawowych aspektów dostępności należy: dostępność architektoniczna, dostępność cyfrowa, dostępność informacyjno-komunikacyjna.

Podstawowy zbiór warunków jakie muszą być spełnione żeby można uznać przestrzeń jako dostępną architektonicznie to:

- zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- instalacja urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwią dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,

- zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44 z późn. zm),
- zapewnieniu osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.

W kontekście dostępności szczególne znaczenie ma projektowanie uniwersalne oznaczające projektowanie produktów oraz otoczenia tak, aby były one dostępne dla wszystkich ludzi, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania. Podstawą idei projektowania uniwersalnego jest przekonanie, że przestrzeń i przedmioty, które będą dostępne dla najbardziej wymagających użytkowników będą dostępne dla wszystkich.

Minimalne wymagania w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej to:

- obsługa z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 20), lub wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
- zapewnienie instalacji urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,
- zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywany maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
- zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem w formie określonej w tym wniosku.

Podstawowymi aspektami dostępności cyfrowej jest możliwość korzystania z treści elektronicznej przez jak największą liczbę użytkowników w jak największym zakresie. Dostępny cyfrowo serwis internetowy, aplikacja, dokument lub multimedium elektroniczne, powinny umożliwiać uniwersalne, wygodne i intuicyjne ich wykorzystanie.

Wdrażanie wymogów ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami to proces, który będzie trwał za każdym razem kiedy będziemy tworzyli, budowali, komunikowali się, przedstawiali się, udostępniali - każda czynność będzie związana z zastanowieniem się czy ma ona charakter dostępności.

Dostępność jest procesem, który będzie trwał permanentnie.

Powiat Poddębicki w okresie od 1.01.2023 r. do 30.09.2023 r. realizował projekt „Dostępny samorząd – granty” Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach działania 2.18 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, którego celem była poprawa dostępności do usług świadczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie architektonicznym oraz komunikacyjno-informacyjnym.

W ramach ww. projektu zakupiono sprzęt oraz usprawnienia, które przyczyniły się do zmniejszenia barier w komunikowaniu oraz poruszaniu się, a także zwiększenia bezpieczeństwa osób ze szczególnymi potrzebami, przebywających w powiatowych jednostkach organizacyjnych. Wsparciem finansowym w projekcie objęto: Starostwo Powiatowe w Poddębicach, Dom Pomocy Społecznej w Gostkowie, Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Czepowie, Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęczniewie oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach.

W ramach poprawy dostępności architektonicznej zakupiono:

- 1) plany tyflograficzne;
- 2) tabliczki z informacją o funkcji pomieszczenia w alfabecie Braille’a i piktogramem;
- 3) tabliczki naprowadzające z napisem w alfabecie Braille’a na poręcze schodów;
- 4) znaczniki fakturowo-kontrastowe na stopnie schodów;
- 5) podświetlaną tablicę z nazwą instytucji montowaną na zewnątrz budynku PŚDS w Pęczniewie;
- 6) schodowe krzesła ewakuacyjne.

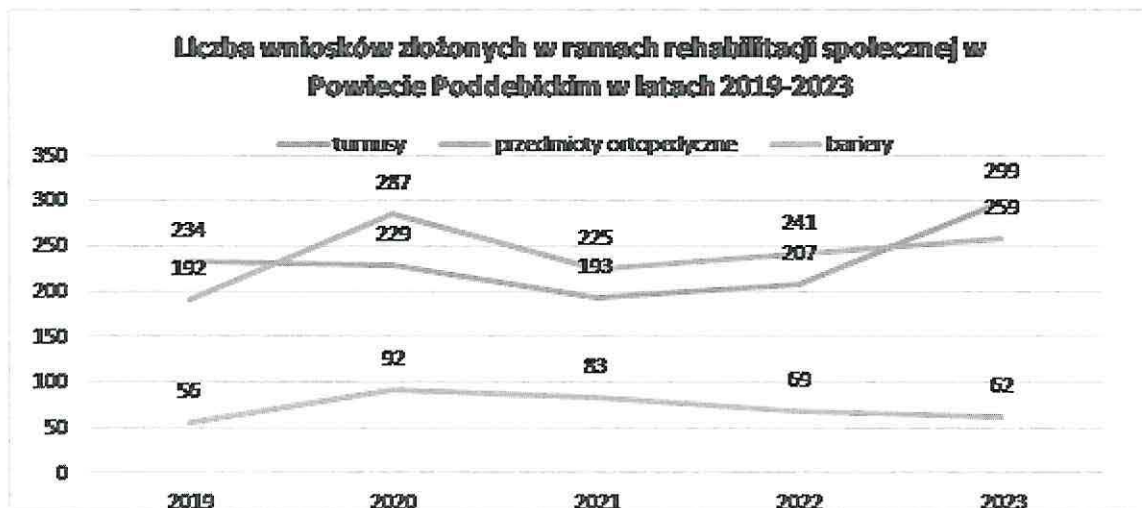
W ramach poprawy dostępności komunikacyjno-informacyjnej zakupiono:

- 1) przenośne pętle indukcyjne;
- 2) usługę nagrania informacji o działalności podmiotu w polskim języku migowym i z napisami.

Na realizację przedsięwzięcia przeznaczono kwotę 93 339,95 zł, która w całości pochodziła ze środków UE i budżetu państwa.

Powiat Poddębicki za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach realizuje zadania objęte dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, polegające na rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz prowadzeniu Warsztatu Terapii Zajęciowej. W latach 2021-2023 r. rehabilitacją społeczną objęto łącznie 2255 osób niepełnosprawnych. Najliczniejszą grupą wnioskodawców były osoby niepełnosprawne oczekujące pomocy w formie dofinansowania zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego (53 %), nieco mniej liczną grupą byli wnioskodawcy zainteresowani udziałem w turnusach rehabilitacyjnych (52 %), najmniej wniosków dotyczyło likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się (16 %).

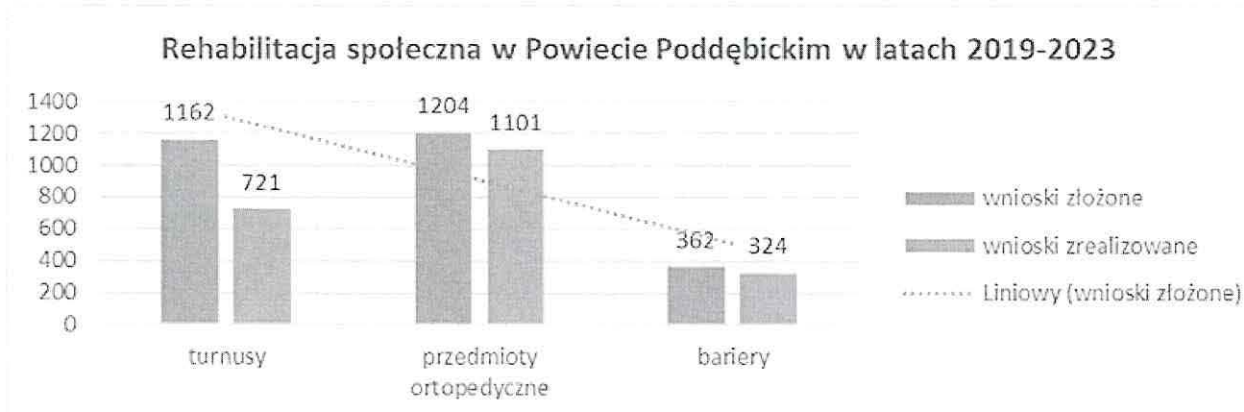
Wykres 9: liczba wniosków w ramach rehabilitacji społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019 - 2023.

W latach 2019-2023 zwiększyło się zainteresowanie mieszkańców Powiatu Poddębickiego wsparciem w formie turnusów rehabilitacyjnych i przedmiotów ortopedycznych, natomiast od 2020 r. maleje liczba osób niepełnosprawnych zainteresowanych likwidacją barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.

W latach 2019-2023 wnioski o dofinansowanie przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego zrealizowane zostały w 91 %, wnioski o dofinansowanie turnusu rehabilitacyjnego w 62 %, wnioski o likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się – w 89 %.

Wykres 10: rehabilitacja społeczna w Powiecie Poddębickim w latach 2019 - 2023.

Generalnie z 2728 wniosków przyjętych przez PCPR w latach 2019-2023 zrealizowanych zostało 2146 (79%).

Ponadto w ramach środków PFRON osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej mogą ubiegać się o dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki dla osób niepełnosprawnych – w latach 2019 - 2023 r. łącznie 109 osób z niepełnosprawnościami skorzystało z dofinansowania do wczasów wypoczynkowo-rekreacyjnych.

Powiat Poddębicki za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach od 2019 realizuje program „Aktywny samorząd” (przed 2024 r. pilotażowy program „Aktywny samorząd”), w ramach którego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidowane są bariery utrudniające aktywizację społeczną i zawodową, bariery w poruszaniu się, realizowana jest pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej oraz w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. W latach 2019-2023 r. zrealizowano 171 wniosków osób z niepełnosprawnościami.

Ponadto na terenie Powiatu Poddębickiego funkcjonują następujące placówki przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami:

- 1) *Warsztat Terapii Zajęciowej*, zlokalizowany w miejscowości Wilkowice 8, gm. Wartkowice, prowadzony przez Stowarzyszenie Gospodarczo-Edukacyjne w Poddębicach, przeznaczony dla 30 osób, które posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności oraz wskazanie do udziału w terapii zajęciowej. Celem Warsztatu jest określenie możliwości psychofizycznych uczestników, ich predyspozycji, zainteresowań, kompetencji społecznych, pod kątem konkretnych czynności przydatnych w różnych rodzajach pracy i w różnych środowiskach pracy. Zajęcia prowadzone są pod kierunkiem terapeutów zajęciowych w 6 pracowniach. Podopieczni mają zapewnioną opiekę psychologiczną, pielęgniarzką oraz rehabilitacyjną. W stałym kontakcie z rodzicami/opiekunami uczestników są terapeuci zajęciowi. Uczestnicy Warsztatu mają zapewniony transport, który umożliwia im udział w zajęciach, a także bezpieczny powrót do miejsca zamieszkania. Działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej w 90 % finansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w 10 % ze środków Powiatu Poddębickiego;
- 2) *Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Czepowie* gm. Uniejów i *Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęczniewie* gm. Pęczniew - *dzienne ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (powiatowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej)*. Ośrodki są przeznaczone dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej. **Otwarty system rehabilitacji umożliwia osobom niepełnosprawnym uzyskiwanie niezbędnej pomocy bez opuszczania naturalnego środowiska życiowego.** Domy przeznaczone są dla:
 - osób przewlekłe psychicznie chorych,
 - osób z niepełnosprawnością intelektualną,
 - osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych,
 - osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Zajęcia z uczestnikami odbywają się codziennie i trwają minimum 6 godzin przez 5 dni w tygodniu. PŚDS w Pęczniewie dysponuje miejscami dla 42 osób, a PŚDS w Czepowie dla 52 uczestników (razem 92 miejsca statutowe). Uczestnicy wsparcia mają zapewniony transport, który umożliwia im udział w zajęciach, a także bezpieczny powrót do miejsca zamieszkania.

6. Pomoc społeczna.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) *„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”*. *„Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi”*.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej kształtuje politykę dotyczącą pomocy społecznej. Określa kierunki działań, przygotowuje rozwiązania, opracowuje standardy i monitoruje ich wdrażanie. Przygotowuje rządowe i resortowe programy wsparcia osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Tworzy i doskonali standardy usług w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz standardy usług środowiskowych, a także monitoruje proces ich wdrażania.

Pomoc społeczna jest więc instrumentem polityki społecznej państwa przeznaczonym do wspierania osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podejmuje ona działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości

życia poniżej społecznie akceptowanego minimum. Pomoc społeczna pomaga zarówno tworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję, jak również przyczynia się do wyrównywania nadmiernych zróżnicowań społecznych. Instrument ten służy także do kompensowania różnorodnych szkód, np. wynikających z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności, chorób. Ponadto pomoc społeczna zapewnia poczucie bezpieczeństwa socjalnego poprzez udzielanie różnego rodzaju zasiłków i świadczeń uzupełniających dochody z pracy, systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego oraz usamodzielnianie się jej beneficjentów. Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Na podstawie komunikatu Fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) pt.: „*Pomoc społeczna – doświadczenia i opinie*” z grudnia 2023 możemy uzyskać odpowiedź na pytanie - jak postrzegają pomoc społeczną mieszkańcy naszego kraju?

Wg badań CBOS „*większość dorosłych (61%) zetknęła się – przynajmniej pośrednio – z działalnością ośrodków pomocy społecznej (...). Korzystanie z pomocy społecznej osobiście obecnie lub w przeszłości zadeklarowało 12% badanych. Zbliżony odsetek respondentów (14%) stwierdził, że z takiej pomocy korzystał ktoś w ich rodzinie. Część osób (7%) zwracała się wprawdzie o pomoc dla siebie lub swojej rodziny, ale jej nie uzyskała. Tyle samo badanych prosiło o pomoc dla kogoś spoza rodziny (7%). Połowa dorosłych zna osoby, które korzystały lub korzystają z pomocy społecznej*”.

Korzystanie z pomocy społecznej różnicuje przede wszystkim status społeczno-ekonomiczny: „*Odbiorcy takiej pomocy są nieco gorzej niż przeciętnie wykształceni i sytuowani. Ponad połowa spośród deklarujących, że osobiście korzystają z pomocy społecznej, ma wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne (24%) lub zasadnicze zawodowe (28%). Tylko 7% z nich zadeklarowało miesięczne dochody per capita w wysokości co najmniej 3000 zł. Największa część (35%) uzyskuje dochody na osobę w gospodarstwie domowym mniejsze niż 1500 zł. Większość spośród korzystających z pomocy społecznej (62%) nie pracuje. W tej grupie nadreprezentowani są renciści (9%), osoby bezrobotne (4%), zajmujące się domem (13%) oraz określające się jako „niepracujący z innych powodów” (12%). Wśród beneficjentów pomocy społecznej więcej niż przeciętnie jest osób w średnim wieku: mających od 35 do 44 lat (24%) i od 45 do 54 lat (23%). Stosunkowo niewielką część tej grupy (15%) stanowią osoby starsze – mające 65 lat lub więcej. Ludzie starsi mają z reguły stałe źródło utrzymania, rzadziej zmuszeni są do korzystania z pomocy społecznej. Wśród korzystających z takiej pomocy nieco częściej niż przeciętnie znajdujemy osoby mające w gospodarstwie domowym dzieci do 18. roku życia (ogółem 43%) – 13% z nich ma w swoim gospodarstwie domowym co najmniej troje dzieci*”.

Osoby, które zadeklarowały, że one same lub ktoś z ich rodziny korzystał z pomocy społecznej (19% ogółu badanych), zapytano jakiego rodzaju wsparcie otrzymali. „*Zdecydowanie najczęściej deklarowano uzyskanie pomocy finansowej: najwięcej osób korzystało z zasiłku stałego (35%), ale duże grupy korzystały z zasiłku celowego (24%) oraz innych form wsparcia finansowego (21%). Ponadto co piąty beneficjent (21%) otrzymał pomoc w postaci posiłków, dożywiania. Mniejszy krąg odbiorców deklarował takie formy wsparcia jak: świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania lub ośrodka wsparcia (11%), poradnictwo specjalistyczne, pomoc psychologiczna, prawna itp. (9%), pomoc rzeczowa (7%). Najmniej osób korzystało z opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne lub rentowe (4%) oraz z pomocy asystenta rodziny (3%). Znacząca część (7%) odmówiła wskazania, z jakich form pomocy społecznej korzystała*”.

Ponadto „*Osoby, które w ostatnich latach miały kontakt z pomocą społeczną, na ogół dobrze oceniają jej pracowników. Większość badanych, którzy zadeklarowali jakąkolwiek styczność z pomocą społeczną, uważa, że jej pracownicy są życzliwi i uprzejmi wobec klientów (57%). Ponad połowa (51%) pozytywnie ocenia ich*

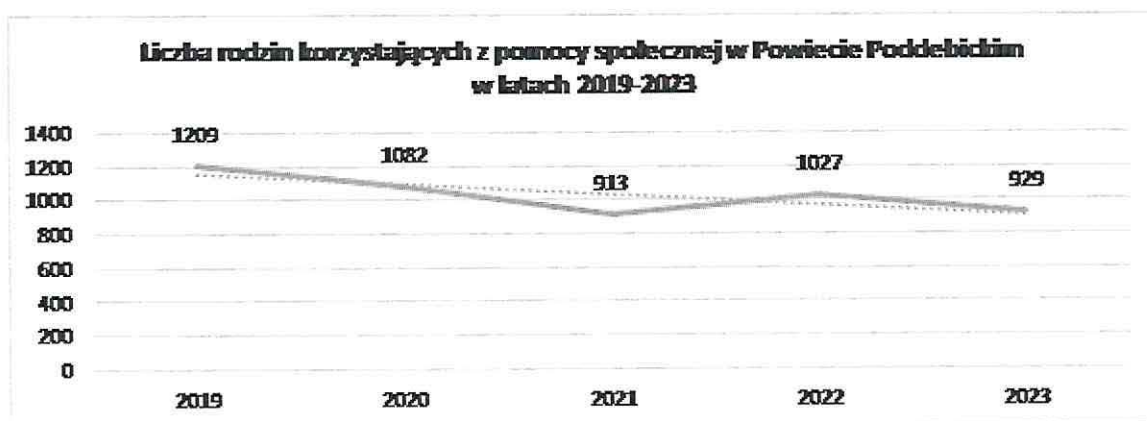
wyszkolenie i przygotowanie merytoryczne. Blisko połowa (47%) sądzi, że angażują się w swoją pracę i problemy klientów.”

„W opinii społecznej beneficjentami pomocy społecznej są najczęściej osoby ubogie (53%), często rodziny wielodzietne (42%) oraz osoby z niepełnosprawnościami (37%). Dość często jako odbiorców takiej pomocy wskazywano także ludzi starszych (30%), a w dalszej kolejności osoby uzależnione od alkoholu lub narkotyków (24%) oraz bezdomnych (22%).”

„Powszechna jest opinia, że korzystanie z pomocy społecznej nie powinno być stygmatyzujące – to sytuacja naturalna, która może przydarzyć się każdemu.”

Według danych ośrodków pomocy społecznej przedstawionych w dokumencie *Ocena zasobów pomocy społecznej*, w latach 2019-2023 nastąpiła poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych w Powiecie Poddębickim – zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.

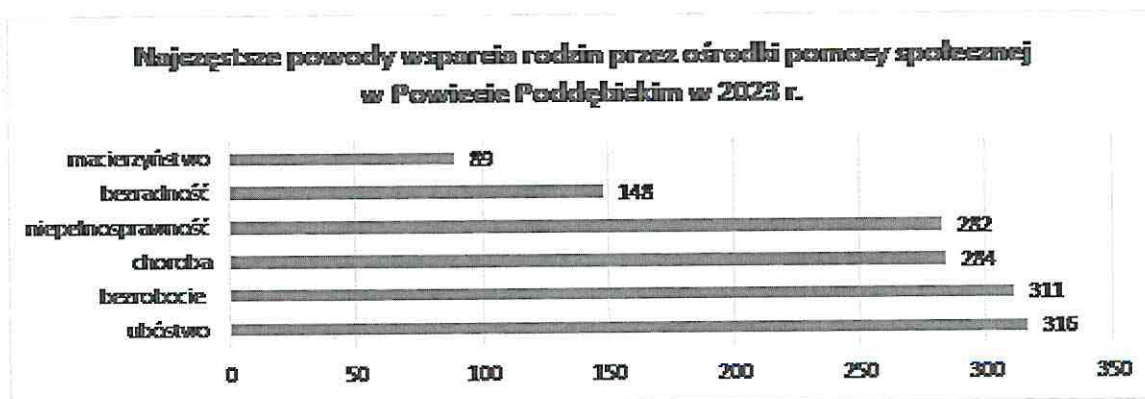
Wykres 11: liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

W 2019 r. ze wsparcia udzielanego przez ośrodki pomocy społecznej korzystało 1209 rodzin (3029 osób), natomiast w roku 2023 było to 929 rodzin (2197 osób) – liczba rodzin zmniejszyła się o 280 (23 %) a liczba osób o 828 (27 %). Na przestrzeni lat 2019 – 2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej przyjęła trend malejący.

Na przestrzeni lat 2021 – 2023 zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa, jednak i tak ubóstwo było najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim. W następnej kolejności występowało bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opieki i wychowania dzieci oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa. Do mniej licznych powodów należała przemoc domowa, alkoholizm, narkomania, bezdomność, opuszczenie zakładu karnego i zdarzenia losowe.

Wykres 12: najczęstsze powody wsparcia rodzin przez ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w 2023 r.

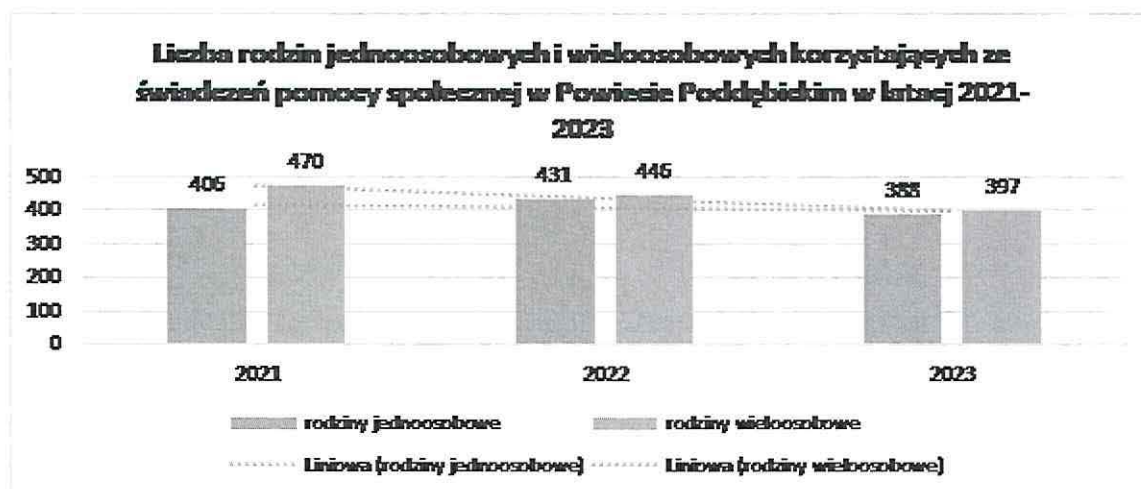

W 2023 r. rodziny z terenu Powiatu Poddębickiego najliczniej korzystały ze wsparcia z powodu ubóstwa (316 rodzin), bezrobocia (311 rodzin), długotrwałej lub ciężkiej choroby (284 rodziny), niepełnosprawności (282 rodziny), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (148 rodzin), potrzeby ochrony macierzyństwa (89 rodzin). Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego z pomocy skorzystało 71 rodzin niepełnych i 42 rodziny wielodzietne. Ponadto ośrodki pomocy społecznej udzieliły pomocy 35 rodzinom dotkniętym alkoholizmem oraz 6 rodzinom z problemem przemocy domowej. Z powodu bezdomności udzielono wsparcia w 20 przypadkach, w związku z opuszczeniem zakładu karnego w 15 przypadkach.

W latach 2021 – 2023 zmniejszyła się liczba rodzin wspieranych przez ośrodki pomocy społecznej z powodu: ubóstwa (o 6/2 %), bezrobocia (o 42/12 %), długotrwałej lub ciężkiej choroby (o 34/11 %), niepełnosprawności (o 12/4 %), natomiast zwiększyła się liczba rodzin wspieranych z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 6/4 %).

Wg danych ośrodków pomocy społecznej („Ocena zasobów pomocy społecznej”) w 2023 r. zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze wsparcia, zarówno w grupie rodzin jednoosobowych jak i wieloosobowych, zarówno w przypadku świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych.

Wykres 13: liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2021 - 2023

Wg danych zobrazowanych na ww. wykresie zarówno rodziny jednoosobowe, jak i wieloosobowe w mniejszej liczbie korzystają ze świadczeń pomocy społecznej, przy czym w obu typach rodzin trend jest malejący.

Świadczenia z pomocy społecznej mogą mieć formę pieniężną lub niepieniężną. Do świadczeń pieniężnych zalicza się:

1. zasiłek stały,
2. zasiłek okresowy,
3. zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
4. zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie²⁾,
5. pomoc na usamodzielnianie oraz na kontynuowanie nauki³⁾,

²⁾Ekonomiczne usamodzielnienie to pomoc w formie pieniężnej lub rzeczowej, którą gmina może przyznać osobie albo rodzinie. Ta forma pomocy nie jest obligatoryjna i zależy od budżetu jakim dysponuje konkretna gmina. Celem tego świadczenia jest umożliwienie osobie albo rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej poprawę tej sytuacji przez jej przezwyciężenie

6. świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone na podstawie ustawy o cudzoziemcach,

7. wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych należy:

- praca socjalna,
- bilet kredytowy,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenie społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt w domu pomocy społecznej.

Korzystając z danych zaprezentowanych przez lokalne ośrodki pomocy społecznej („Ocena zasobów pomocy społecznej” za lata 2019 - 2023) sporządzono zestawienie o liczbie osób i rodzin korzystających z poszczególnych rodzajów świadczeń (pieniężne i niepieniężne).

³⁾ Pomoc dla osób usamodzielnianych na podstawie ustawy o pomocy społecznej - z pomocy może skorzystać osoba pełnoletnia opuszczająca: dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie; dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży; schronisko dla nieletnich; zakład poprawczy; specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy; specjalny ośrodek wychowawczy; młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę; młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Formy pomocy: pieniężna na usamodzielnienie, pieniężna na kontynuowanie nauki, w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagającym, w uzyskaniu zatrudnienia, na zagospodarowanie – w formie rzeczowej.

Tabela 8 - liczba rodzin Powiatu Poddębickiego korzystających ze świadczeń pieniężnych w latach 2019 - 2023

Lp.	Gmina	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	Poddębice	276	256	255	236	210
2	Uniejów	184	149	146	161	122
3	Dalików	75	73	78	74	61
4	Pęczniew	85	108	99	84	71
5	Wartkowice	104	113	97	81	82
6	Zadzim	75	70	70	67	60
7	RAZEM	799	769	745	703	606

Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej zmniejszyła się o 193 (24,16 %).

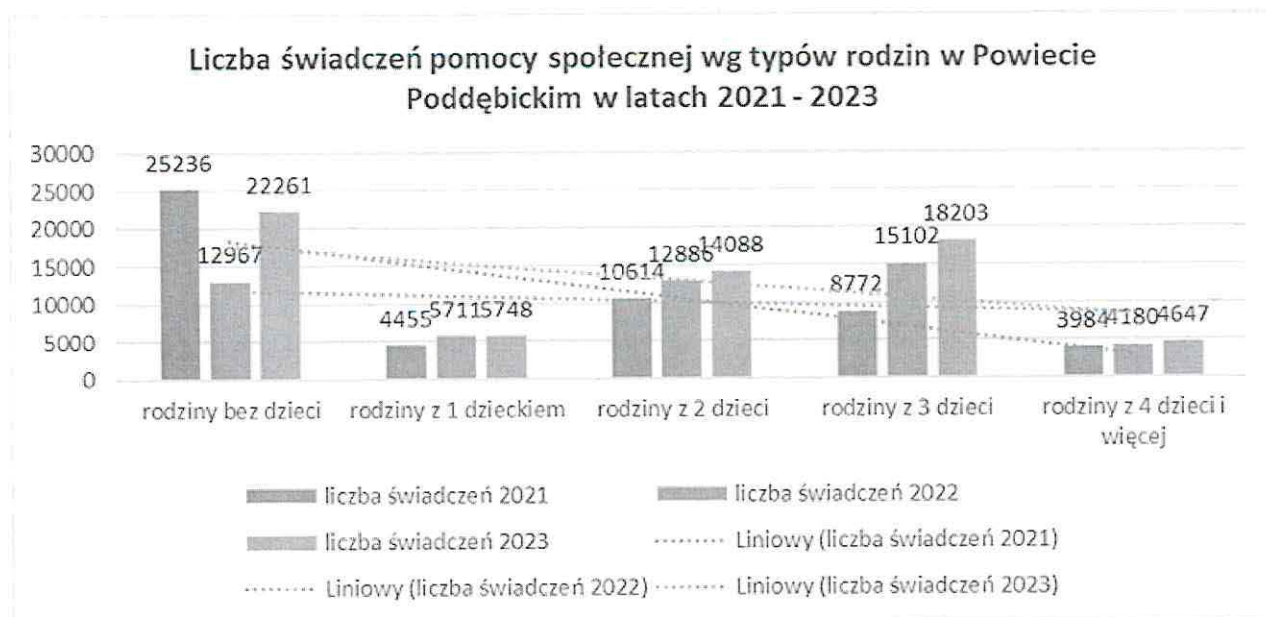
Tabela 9 - liczba rodzin Powiatu Poddębickiego korzystających ze świadczeń niepieniężnych w latach 2019 – 2023

Lp.	Gmina	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń niepieniężnych				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	Poddębice	128	123	106	107	96
2	Uniejów	83	74	61	57	52
3	Dalików	58	43	42	42	35
4	Pęczniew	93	75	70	74	67
5	Wartkowice	70	51	41	39	47
6	Zadzim	29	29	21	25	30
7	RAZEM	461	395	341	344	327

Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej zmniejszyła się o 134 (29,07 %).

Analiza danych z lat 2021-2023, dotyczących liczby rodzin korzystających ze świadczeń wg ww. rodzajów (pieniężne, niepieniężne) prowadzi do konkluzji, iż sytuacja rodzin żyjących w Powiecie Poddębickim ulega systematycznej poprawie – coraz więcej rodzin samodzielnie zaspakaja swoje potrzeby.

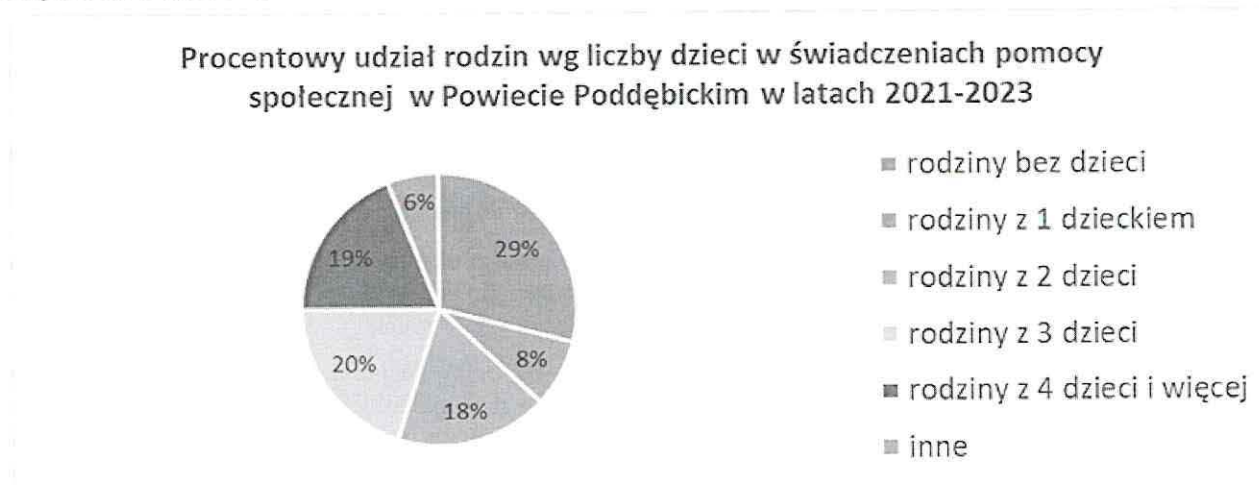
Wykres 14: liczba świadczeń pomocy społecznej wg typów rodzin w Powiecie Poddębickim w latach 2021 - 2023

W latach 2021 – 2023 liczba świadczeń przyznanych w ramach pomocy społecznej we wszystkich typach rodzin przyjęła trend malejący.

W latach 2021 – 2023 najliczniejszą grupą korzystającą ze świadczeń pomocy społecznej były rodziny bez dzieci, natomiast najmniej liczną – rodziny z 1 dzieckiem.

Wykres 15: procentowy udział rodzin wg liczby dzieci w świadczeniach pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2021 - 2023

W latach 2021-2023 r. rosła liczba świadczeń wspierających rodziny wielodzietne (rodziny z 3 dzieci oraz rodziny z 4 dzieci i więcej) – w 2021 r. rodziny wielodzietne otrzymały łącznie 18 939 świadczeń, w 2022 r. – 29 901 świadczeń, w 2023 r. – 33 328 świadczeń.

Sytuacja rodzin, w których znajdują się osoby niepełnosprawne w wielu aspektach może być trudniejsza, jednak w latach 2021 – 2023 liczba tych rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, na podstawie danych zawartych w „Ocenie zasobów pomocy społecznej” sporządzonych przez ośrodki pomocy społecznej, zmniejszyła się o 12 (4 %).

Wg wyników badania rodzin w Polsce przeprowadzonego w ramach „Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021”(NSP 2021/ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>), w Powiecie Poddębickim w 2021 r. mieszkało 6 918 osób z niepełnosprawnością (17,4 % ludności ogółem), w tym: 3 690 kobiet i 3 228 mężczyzn; 297 osób w wieku od 0 do 15 lat; 1 157 osób ze znacznym stopniem

niepełnosprawności, 1 664 ze stopniem umiarkowanym i 906 ze stopniem lekkim. Wg danych ośrodków pomocy społecznej („Ocena zasobów pomocy społecznej”) w Powiecie Poddębickim w 2021 r. były 294 rodziny, w których żyły osoby z niepełnosprawnością (2,6 % rodzin ogółem).

W latach 2019-2023 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) w Powiecie Poddębickim zwiększyła się o 482 osoby, natomiast potrzeba realizacji usług opiekuńczych w gminach była na zbliżonym poziomie, ale z tendencją do wzrostu: w 2019 z usług tych korzystało 66 osób, w 2020 r. – 64 osoby, w 2021 – 62 osoby, w 2022 r. – 71 osób, w 2023 r. – 70 osób. W 2023 r. w Powiecie Poddębickim żyło 5 627 osób w wieku powyżej 80 r. ż. (prawie 57 % osób w wieku poprodukcyjnym). Ze względu na postępujący wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym (od 2019 r. do 2023 r. o ponad 5 %) w kolejnych latach przybywać będzie seniorów wymagających różnego rodzaju wsparcia, w tym usług opiekuńczych.

Do 2023 r. na terenie Powiatu Poddębickiego nie funkcjonowały mieszkania treningowe i wspomagane.

Zgodnie z regulacjami zawartymi w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) „Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym”. Mieszkania te są formą pomocy społecznej przygotowującą, przy wsparciu specjalistów, osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub wspierającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. W art. 36 cytowanej wyżej ustawy „Świadczeniami z pomocy społecznej są świadczenia niepieniężne w formie mieszkania treningowego lub wspomaganego, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych”. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych (art. 17), a do zadań własnych powiatu należy: prowadzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (art. 19).

Mieszkania treningowe i wspomagane mogą być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej oraz organizację pozarządową prowadzącą działalność w zakresie pomocy społecznej, pieczy zastępczej lub integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia.

W mieszkaniu wspomaganym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości. Mieszkanie wspomagane jest przeznaczone w szczególności dla osoby niepełnosprawnej, w tym osoby niepełnosprawnej fizycznie lub osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chorej.

Podstawą przyznania wsparcia w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym jest decyzja, wydawana po dokonaniu ustaleń między podmiotem kierującym do tej formy wsparcia, podmiotem prowadzącym mieszkanie treningowe lub wspomagane oraz osobą ubiegającą się o pobyt w tym mieszkaniu lub jej przedstawicielem ustawowym, zwanych "kontraktem mieszkaniowym".

Wsparcie świadczone w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym nie stanowi zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób lub rodzin.

W myśl art. 88 ustawy o pomocy społecznej osoba pełnoletnia opuszczająca dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający

całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- pieniężną na usamodzielnienie,
- pieniężną na kontynuowanie nauki,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagającym,
- w uzyskaniu zatrudnienia,
- na zagospodarowanie - w formie rzeczowej.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie przysługuje osobie usamodzielnianej, w przypadku gdy skierowanie na pobyt całodobowy do domu pomocy społecznej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego albo młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie, która przebywała w domu pomocy społecznej, okręgowym ośrodku wychowawczym, zakładzie poprawczym, schronisku dla nieletnich, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo młodzieżowym ośrodku wychowawczym co najmniej rok.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie przysługuje osobie usamodzielnianej opuszczającej dom pomocy społecznej, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy albo specjalny ośrodek wychowawczy, w przypadku gdy osoba ta jest zdolna do samodzielnej egzystencji.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie przysługuje osobie opuszczającej dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, jeżeli bezpośrednio przed przyjęciem do takiego domu przebywała co najmniej rok w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, w domu pomocy społecznej, w okręgowym ośrodku wychowawczym, w zakładzie poprawczym, w schronisku dla nieletnich, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w specjalnym ośrodku wychowawczym, w młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo w młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

Warunkiem uzyskania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

W realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osobę usamodzielnianą wspiera opiekun usamodzielnienia, którym może być pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny domu pomocy społecznej, okręgowego ośrodka wychowawczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę, młodzieżowego ośrodka wychowawczego, albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie, o której mowa wyżej, nie przysługuje osobie otrzymującej pomoc na usamodzielnienie na podstawie przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Usługi społeczne, zgodnie z najnowszymi badaniami naukowymi i wytycznymi UE w tym zakresie, powinny być organizowany w sposób, który zapewni najbardziej przyjazne i optymalne warunki realizacji potrzeb osób wymagających wsparcia. Stąd też przyjmuje się, że usługi społeczne w przyszłości powinny mieć charakter bardziej zdeinstytucjonalizowany, co oznacza rozwój usług środowiskowych w miejscu zamieszkania. Proces deinstytucjonalizacji należy przeprowadzić jednak bardzo roztropnie, rozważnie i odpowiedzialnie tak, aby nie dokonać demontażu systemów wsparcia a jedynie koniecznych przesunąć organizacji usług w środowiskach lokalnych. Stąd też przyjmuje się w niniejszej Strategii długoterminowe podejście do tego procesu, rozłożonego w czasie do 2035 r. Taka długoterminowa perspektywa pozwala na dokonanie koniecznych inwestycji w rozwój usług społecznych, w tym środowiskowych, mających charakter bardziej zdeinstytucjonalizowanych.

Proces deinstytucjonalizacji i rozwoju usług środowiskowych w miejscu zamieszkania potwierdzają konkluzje ważnego dokumentu - „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”, w których czytamy: „Każda osoba potrzebująca opieki lub wsparcia powinna być zaangażowana w podejmowanie decyzji dotyczących takiej opieki lub wsparcia oraz mieć jak największą kontrolę nad swoim życiem. Taka wizja osiągnięć życiowych przy zapewnieniu odpowiedniego wsparcia powinna leżeć u podstaw krajowych, regionalnych i lokalnych planów przejścia od opieki instytucjonalnej do świadczonej na poziomie społeczności lokalnych⁴⁾”. Proces rozwoju usług społecznych jest skorelowany z nową Agendą UE na lata 2021-2027 dotyczącą programowania funduszy strukturalnych na najbliższe lata.

Na gruncie krajowym, w polskiej polityce społecznej idea deinstytucjonalizacji jest obecna od lat. Znajdowało to wyraz zarówno w przyjmowanych rozwiązaniach prawnych, jak i w dokumentach strategicznych. W Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju deinstytucjonalizacja została wskazana jako przyjęty kierunek zmian w systemie usług społecznych, a w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest uwzględniona wprost m.in. przy działaniach dotyczących usług pieczy zastępczej oraz usług społecznych.

Dokument koreluje z projektem aktualizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu - Aktualizacja 2021–2027 z perspektywą do 2030 r. oraz Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami przyjętą uchwałą Nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 (M. P. poz. 218).

7. Pozycja na rynku pracy.

Na podstawie oceny aktywności zawodowej określa się status ludności (w wieku 15 lat i więcej) na rynku pracy. Ludność w wieku 15 lat i więcej dzieli się - z punktu widzenia aktywności ekonomicznej - na pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo.

Z punktu widzenia badań geograficzno-ekonomicznych bezrobocie jest główną składową strukturalnego wymiaru rynku pracy, na który składają się także podmioty gospodarcze, pracujący oraz liczba i struktura ludności. Populacja bezrobotnych opisywana jest z uwagi na: strukturę płci, wykształcenia, dotychczasowego miejsca pracy oraz czasu pozostawania bez pracy.

Pozycja członków rodziny na rynku pracy silnie wpływa na sytuację finansową gospodarstw domowych. Wg danych GUS w latach 2019 – 2020 stopa bezrobocia w kraju wzrosła z 5,2 % do 6,3 %, następnie w 2023 r. zmniejszyła się do poziomu 5,1 %. Na dzień 31.12.2023 r. stopa bezrobocia w Powiecie Poddębickim ukształtowała się na poziomie 7,2 % i była wyższa od wojewódzkiej (5,4%), jak i od krajowej (5,1%). Wg danych zawartych w „Ocenie zasobów pomocy społecznej”, sporządzonej przez PCPR w Poddębicach, w latach 2021 – 2023 zarejestrowano wzrost liczby osób bezrobotnych z 1133 do 1145, przy czym liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się z 540 w 2021 r. do 517 w 2023 r., a liczba bezrobotnych mężczyzn wzrosła z 593 w 2021 r. do 628 w 2023 r.

W latach 2019-2023 systematycznie zaczęła zmniejszać się liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia - z 411 w 2019 r. do 311 w 2023 r.

Trudności jakich doświadczają mieszkańcy powiatu w związku z problemami na rynku pracy w największym stopniu przyczyniają się do ich ubożenia. Dodatkowo pozostawanie w bezrobociu przez kilka lat zmniejsza szanse na ponowne zatrudnienie. W latach 2021–2023 liczba osób długotrwale bezrobotnych⁵⁾ zmniejszyła się z 687 w 2021 r. do 632 w 2023 r., przy czym w przypadku kobiet był to spadek o 33 osoby (z 328 do 295), a w przypadku mężczyzn o 22 (z 359 do 337)⁶⁾. Na dzień 31.12.2023 r. w ogólnej liczbie osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku pozostawało 1036 osób (90 % ogólnej liczby bezrobotnych), w tym 58 kobiet i 51 mężczyzn.

⁴⁾ Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”, www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/17881/12.pdf, str. 22.

⁵⁾ Długotrwale bezrobotnymi nazywa się osoby bezrobotne pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

⁶⁾ „Ocena zasobów pomocy społecznej” 2021, 2022, 2023, autorstwa PCPR

Niepokojącym zjawiskiem jest także znaczny odsetek ludzi młodych (poniżej 24 r. ż.) pozostających bez pracy, w 2023 r. ich liczba wyniosła 193 osoby (86 K i 107 M) oraz brak pracy dla osób z wyższym wykształceniem (86 osób w 2023 r.- 59 K, 27 M).

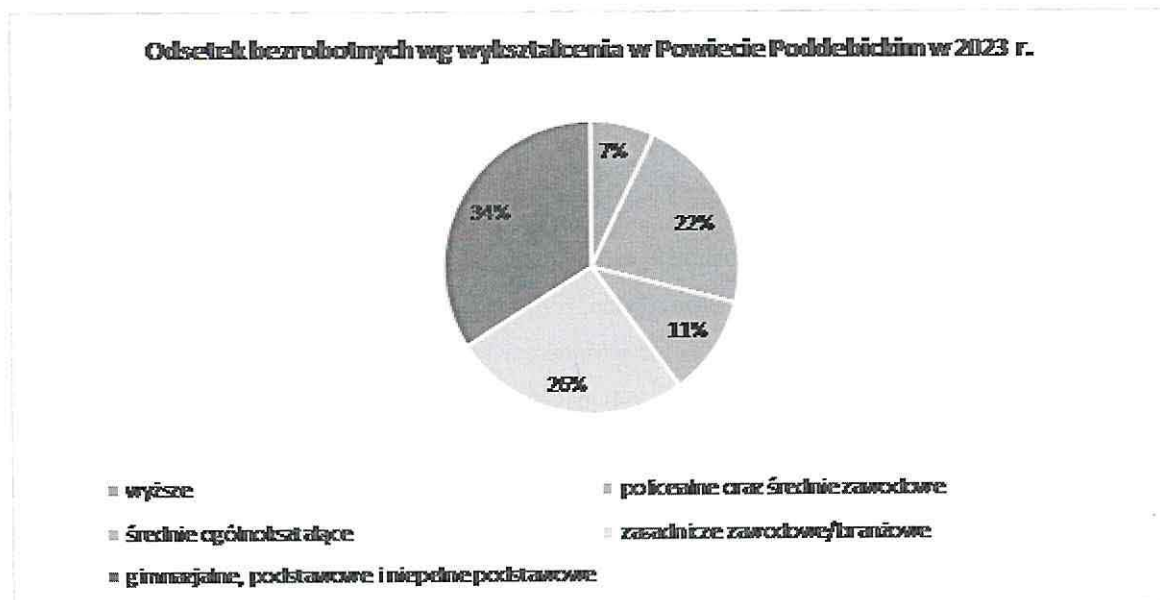
Wykres 16: odsetek osób bezrobotnych wg wieku w Powiecie Podgórskim w 2023 r.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku 45 lat i więcej (37,5 %), 23,7 % bezrobotnych to osoby w wieku 25-34 lat, 22 % 35-44 lat, 16,9 % 24 lat i mniej.

Przed skutkami bezrobocia w coraz mniejszym stopniu chroni zdobyte wykształcenie, gdyż barierą stanowi m.in. brak doświadczenia zawodowego (w 2023 r. zarejestrowane były 142 osoby bez stażu), a także niedostosowanie zdobytych kwalifikacji zawodowych do zapotrzebowania na rynku pracy.

Wykres 17: odsetek osób bezrobotnych wg wykształcenia w Powiecie Podgórskim w 2023 r.

W grupie osób bezrobotnych 34 % posiada wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe, 26 % - wykształcenie zawodowe/branżowe, 22 % - policealne oraz średnie zawodowe, 11 % - średnie ogólnokształcące, 7 % - wyższe.

Pomiędzy rynkiem pracy a sytuacją społeczną zachodzi swoista relacja. Z jednej strony problemy na rynku pracy powodują obniżenie warunków życia ludności, z drugiej strony problemy finansowe powodują ograniczony dostęp do dóbr i usług, stanowiąc barierę w znalezieniu zatrudnienia.

Dość poważnym problemem, zagrażającym ubóstwem, jest brak wykształcenia. Analiza sytuacji rodzin w latach 2021 - 2023 pokazała, że im niższe jest wykształcenie głowy rodziny tym niższy jest status materialny rodziny. Liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym w latach 2021 – 2023 zmniejszyła się o 23 osoby (5,6 %) i w 2023 r. stanowiła 387 osób, w tym 246 mężczyzn (64 %).

Ponadto, pomimo wielu zachęt dla pracodawców, na rynku pracy mało korzystnie przedstawia się sytuacja osób niepełnosprawnych, choć w aspekcie społecznym dobrym sygnałem wydaje się być powiększająca się grupa osób niepełnosprawnych rejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (w 2021 r. 75 osób, w 2022 r. 77, w 2023 84/ dane GUS). W ewidencji prowadzonej przez Powiatowy Urząd Pracy w Poddębicach, według stanu na dzień 31.12.2023 r., status osób bezrobotnych niepełnosprawnych posiadały 84 osoby, (38 K, 46 M), status poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu - 12 osób, (3 K, 9 M). Liczba osób niepełnosprawnych i bezrobotnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, wyliczona jako średnia 2023 r. wyniosła 81 osób. W 2023 r. osób niepełnosprawnych nie skierowano na stanowiska utworzone w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. W ramach prac interwencyjnych zatrudniono 3 osoby (M), 8 osób (K-7, M-1) skierowano do odbycia stażu. W ramach poradnictwa zawodowego 22 osoby niepełnosprawne (K-16, M-6) skorzystały z porad indywidualnych oraz 2 osoby (K) z porad grupowych. W łącznej liczbie osób bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych na dzień 31.12.2023 r. 7 osób (18 %) to osoby z prawem do zasiłku⁷⁾. Na dzień 31.12.2023 r. w PUP w Poddębicach nie było ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

Celem zwiększenia aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3, Powiat Poddębicki - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach w ramach Działania X.1 „Powrót na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do 3 lat” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa, zrealizował dwa projekty:

- "Mama wraca do pracy!" w okresie od 01.09.2021 r. do 31.12.2022 r. o łącznej wartości 1 033 121,56 zł (936.180,76 zł – środki UE, 96.940,80 zł - wkład własny),
- "Mama w pracy!" w okresie od 01.11.2022 r. do 30.06.2023 r. o łącznej wartości 646 715,51 zł (549 684,29 zł – środki UE, 97 031,22 zł - wkład własny).

Celem ww. projektów był wzrost poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. Wsparciem objęto 54 osoby (kobiety), którym wypłacono zwrot za koszty wynagrodzenia niań za okres do 12 miesięcy.

8. Przemoc domowa i interwencja kryzysowa.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Osobą doznającą przemocy domowej jest każda osoba, wobec której jest stosowana przemoc domowa, tj.:

⁷⁾ Zasiłek dla bezrobotnych przysługuje osobom, które przepracowały co najmniej 365 dni w ciągu ostatnich 18 miesięcy, otrzymując wynagrodzenie minimalne z odprowadzanymi składkami na Fundusz Pracy i ubezpieczenie społeczne. Prawo do zasiłku przysługuje za każdy dzień roboczy po upływie 7 dni od momentu zarejestrowania się w urzędzie pracy, na okres od 6 do 12 miesięcy. O tym, jak długo wypłacany jest zasiłek, decyduje stopa bezrobocia na danym terenie. Jeśli bezrobocie przekroczy 150% stopy, zasiłek pobiera się przez rok.

- a) małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępní, zstępní, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępní i zstępní oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz jego wstępní, zstępní i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępní, zstępní, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępní, zstępní, rodzeństwo i jego małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępní, zstępní, rodzeństwo i jego małżonkowie,
- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni.

Osobą stosującą przemoc domową jest osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób.

Świadkiem przemocy domowej jest osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej. Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec ww. osób.

Wg danych Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach i Komisariatu Policji w Uniejowie w latach 2019-2023 zrealizowano 192 interwencje domowe zakończone założeniem Niebieskiej Karty.

Tabela 10 - liczba procedur „Niebieskie Karty” wszczętych przez policję w latach 2019-2023

Lp.	Gmina	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	Razem
1	Poddębice	5	14	7	17	10	53
2	Uniejów	8	10	9	10	14	51
3	Dalików	7	2	3	4	3	19
4	Pęczniew	4	6	7	6	0	23
5	Wartkowice	5	6	6	10	7	34
6	Zadzim	3	4	1	1	3	12
7	Razem	32	42	33	48	37	192

Niebieska Karta jest dokumentem służbowym wypełnianym przez funkcjonariusza policji w przypadku stwierdzenia przemocy domowej i służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą oraz jako dowód w sprawach sądowych.

Procedurę „Niebieskie Karty” mogą wdrożyć przedstawiciele policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia oraz członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (GKRPA) w przypadku powzięcia informacji o uzasadnionym podejrzeniu stosowania przemocy domowej. Procedura rozpoczyna się wypełnieniem formularza „Niebieska Karta - A”. Wypełniony formularz zostaje przekazany do zespołu interdyscyplinarnego⁸⁾, który zajmuje się organizowaniem i koordynowaniem prac w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Wg danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach w 2023 r. wszczęto 45 procedur „Niebieskie Karty”, w tym pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach zainicjowali jedną taką procedurę.

⁸⁾ Zespół interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych dziedzin, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego Zespołu. Specjaliści ci podejmują się współpracy w celu udzielenia pomocy podopiecznemu lub całej rodzinie. Celem powołania zespołu Interdyscyplinarnego jest szybsze i skuteczniejsze podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa, wstrzymanie zjawiska przemocy w rodzinie a także planowanie i realizacja działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb (w tym realizacja procedury Niebieskiej Karty)

Tabela 11 - liczba procedur „Niebieska Karta” wszczętych przez policję, ośrodki pomocy społecznej, placówki oświaty i ochrony zdrowia w 2023 r.

Lp.	Gmina	Ogółem	Policja	Pomoc społeczna	Oświata	Ochrona zdrowia	GKRPA
1	Poddębice	12	10	1	1	0	0
2	Uniejów	16	14	2	0	0	0
3	Dalików	3	3	0	0	0	0
4	Pęczniew	0	0	0	0	0	0
5	Wartkowice	10	7	3	0	0	0
6	Zadzim	4	3	1	0	0	0
7	Razem	45	37	7	1	0	0

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową reguluje ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424 z późn. zm.). Osobie doznającej przemocy domowej udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- interwencji kryzysowej i wsparcia,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem; zapewnienia bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia,
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
- zapewnienia osobie doznającej przemocy domowej, która nie ma tytułu prawnego do lokalu zajmowanego wspólnie z osobą stosującą przemoc domową, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Rodziny zagrożone zjawiskiem przemocy oraz rodziny, w których przemoc już wystąpiła są obejmowane działaniami edukacyjnymi przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach oraz pracowników socjalnych i asystentów rodziny z lokalnych ośrodków pomocy społecznej. Wg danych tych jednostek w 2023 r. na terenie Powiatu Poddębickiego objęto wsparciem łącznie 132 rodziny.

Tabela 12 - liczba rodzin objętych w 2023 r. działaniami edukacyjnymi

Lp.	Gmina	Liczba rodzin
1	Dalików	27
2	Pęczniew	13
3	Poddębice	29
4	Uniejów	0
5	Wartkowice	52
6	Zadzim	11
7	Razem	132

Wobec osób stosujących przemoc domową stosuje się przewidziane w ustawie środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami doznającymi przemocy domowej oraz programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową i programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

Osoba stosująca przemoc domową, po skierowaniu przez zespół interdyscyplinarny, zobowiązana jest do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

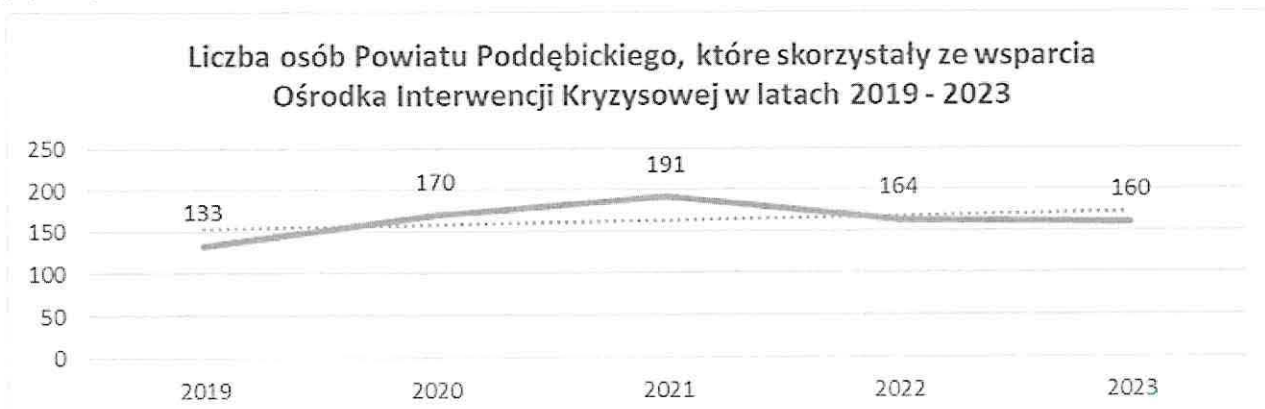
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach od 2010 r. jest realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową. W latach 2020-2023 programem objętych było 15 osób (mężczyźni), na działania wydatkowano łącznie 15 822 zł (środki pochodzące z budżetu Wojewody Łódzkiego). Celem programu jest w szczególności: uświadomienie sprawcy czym jest przemoc, eliminowanie nieprawidłowych nawyków, kształtowanie umiejętności eliminowania przemocy z własnych zachowań.

Osoby doświadczające przemocy domowej mogą korzystać z pomocy oferowanej zarówno przez instytucje państwowe, jak i pozarządowe. Jedną z form pomocy jest wsparcie oferowane przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej funkcjonujący w ramach struktury Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach.

W art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.) określono, iż interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, zaś w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy. Cudzoziemcom można udzielić schronienia na okres ważności zaświadczenia legalizującego ich pobyt na terytorium RP. Matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży doznające przemocy domowej lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi.

Tematyka interwencji kryzysowych jest bardzo trudna, ich przyczyny często mają charakter złożony, uniemożliwiający postawienie własnej diagnozy, a ponadto stanowią często swego rodzaju tabu, które uniemożliwia otwarte mówienie o problemach drażliwych, czy wstydlivych. Wiele z informacji niżej przedstawionych ma charakter sygnałny – dane pochodzą z badań lokalnych. Wg danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej była najwyższa w okresie pandemii COVID – 19 (lata 2020-2021)

Wykres 18: Liczba osób z Powiatu Poddębickiego, które skorzystała ze wsparcia Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2019-2023

W latach 2019-2023 liczba osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Poddębicach, przyjęła trend wzrostowy. Analiza pracy Ośrodka wskazuje na bardzo istotną zależność pomiędzy sytuacją kadrową a dostępnością do realizowanych świadczeń, w związku z czym priorytetem w latach 2025 – 2030 winno być rozwijanie systemu doraźnego poradnictwa specjalistycznego, a także zapewnienie możliwości podnoszenia kwalifikacji osobom zaangażowanym w przeciwdziałanie i rozwiązywanie problemów związanych z sytuacjami kryzysowymi oraz przeciwdziałanie ich wypaleniu zawodowemu.

Problemy z jakimi mieszkańcy powiatu w latach 2021 – 2023 zgłaszali się do Ośrodka Interwencji Kryzysowej, to w szczególności:

- doznawanie przemocy psychicznej i fizycznej,
- problemy rodzinne będące konsekwencją uzależnienia od alkoholu,
- konflikty rodzinne,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- kryzys emocjonalny spowodowany na przykład nagłym załamaniem planów życiowych, śmiercią osoby najbliższej,

- alienacja rodzinna,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- niepełnosprawność,
- doświadczanie kryzysów małżeńskich lub problemów w relacjach z dziećmi,
- zaniedbywanie dzieci lub osób starszych,
- niski poziom wiedzy o przysługujących prawach, trudności w pisaniu podań, odwołań, pism procesowych i urzędowych,
- brak własnych możliwości zaradczych, poczucie bezsilności, beznadziejności, zagubienie,
- problemy powstałe na skutek epidemii COVID - 19.

9. Wykluczenie społeczne.

Wśród grup społecznych szczególnie narażonych na wykluczenie najczęściej wymienia się: dzieci, młodzież, osoby starsze, bezdomnych, biednych, uchodźców, bezrobotnych, niepełnosprawnych, kobiety, mniejszości. Wykluczenie przez społeczeństwo może mieć miejsce z różnych powodów, niepełnosprawności, bezrobocia, uzależnień, bezdomności, ubóstwa, ale także z powodów takich jak samotność, niezależność, wysoka indywidualność osoby, charakterystyczne upodobania lub zwyczaje. Katalog osób klasyfikujących się jako wykluczone społecznie obejmuje m.in.: bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców, niepełnosprawnych (art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2241).

Wykluczenie społeczne może mieć różnorodne negatywne skutki dla zdrowia psychicznego i fizycznego człowieka. Chociaż może dotknąć każdego, bardziej prawdopodobne jest, że dotknie grupy mniejszościowe, osoby niepełnosprawne, społeczności o niższych dochodach, osoby przebywające w zakładach karnych i osoby w wieku powyżej 65 lat.

Wykluczenie społeczne określa sytuację w której dana jednostka, będąca członkiem społeczeństwa, nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej jednostki. Ogólnie rzecz biorąc, wykluczenie społeczne opisuje stan, w którym jednostki nie są w stanie w pełni uczestniczyć w życiu gospodarczym, społecznym, politycznym (rodzaje wykluczenia: ekonomiczne, społeczne, polityczne). Polityczne aspekty wykluczenia mogą obejmować brak praw politycznych, takich jak udział w życiu politycznym i prawo do organizowania się, wyobcowanie lub brak zaufania do procesów politycznych oraz brak wolności słowa i równości szans.

Najbardziej dramatycznym przejawem wykluczenia jest bezdomność. Bezdomność jest przejawem wykluczenia społecznego, która powoduje, że człowiek pozbawiony jest praw do godnego życia, uczestniczenia w społeczeństwie czy pracy zawodowej. Bezdomność można rozpatrywać w różnych kontekstach. m.in sytuacja ekonomiczna, czyli brak domu i możliwości jego utrzymania, kwestie formalne w postaci braku zameldowania, kwestie kulturowe, takie jak wyalienowanie, kwestie społeczne w postaci braku więzi z innymi, stan psychiczny w postaci rezygnacji z celów życiowych jak również aspekt osobowościowy w postaci osamotnienia. Jeżeli bezdomność jest długotrwałym procesem, to przyczynia się do negatywnych konsekwencji w życiu człowieka. Przejawia się to etykietowaniem samego siebie jako osoby bezdomnej oraz przyjmowaniem osobowości degradującej. Wyjście z bezdomności niestety nie jest proste. Fundamentalne znaczenie ma tutaj pomoc ze strony innych osób. Skutki bezdomności dla funkcjonowania psychologicznego obejmują wiele aspektów osobowościowych, a ponadto problemy osoby bezdomnej wynikające z braku wsparcia społecznego i terapeutycznego oraz w zakresie funkcjonowania rodzinnego, zwłaszcza utraty lub osłabienia poczucia więzi z rodziną.

W nocy z 28 na 29 lutego 2024 r. po raz szósty przeprowadzono *Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych*, którego realizacja koordynowana była przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (<https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych---edycja-2024>). Dane zebrane z poziomu gmin zostały wprowadzone do Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) i następnie zagregowane na poziomie województw oraz krajowym. Wg danych lokalnych ośrodków pomocy społecznej w 2023 r. w Powiecie Poddębickim było 20 osób bezdomnych.

Tabela 13 - liczba osób bezdomnych w poszczególnych gminach Powiatu Poddębickiego w 2023 r.:

Lp.	Wyszczególnienie	Poddębice	Uniejów	Dalików	Pęczniew	Wartkowice	Zadzim	Razem
1	Liczba osób bezdomnych	10	0	0	4	0	6	20

Wg wyników Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych „Większość osób w kryzysie bezdomności nie posiada zameldowania na pobyt stały ale przebywa w gminie, gdzie takie zameldowanie posiadały – 41%. Jednocześnie 39% nie posiada zameldowania na pobyt stały i nie przebywa w gminie, w której były zameldowane ostatni raz. 11% osób w kryzysie bezdomności deklaruje, że dalej posiada stały meldunek ale nie przebywają w gminie tam, gdzie się meldunek znajduje. 10% badanych zadeklarowało, że przebywa w gminie, gdzie posiada stały meldunek”.

Jako główne przyczyny bezdomności osoby badane wskazały „uzależnienie od alkoholu (19%), konflikt rodzinny (17%) i eksmisja/wymeldowanie z mieszkania (11%). Do pozostałych znaczących przyczyn kryzysu bezdomności osoby badane wskazały rozpad związku (8%), bezrobocie/utrata pracy (7%) oraz zły stan zdrowia/niepełnosprawność (7%)”. W kwestii wieku osób bezdomnych badanie pokazało, że „najwięcej osób w kryzysie bezdomności zdiagnozowano w przedziale wiekowym 41-60 lat (13 232 osoby, w tym 2 169 kobiet i 11 063 mężczyzn). Kolejną najliczniejszą grupą są osoby najstarsze w przedziale wiekowym 60+ (10 084 osoby, w tym 1 526 kobiet oraz 8 558 mężczyzn)”. Osoby badane w większości zadeklarowały, że „nie są w związku małżeńskim (kawaler/panna) – 45%, lub są rozwiedzeni – 35%. Osoby zamężne/żonate stanowią 8%, podobnie jak osoby, które deklarują, że ich małżonkowie zmarli (wdowiec/wdowa) – 8%”. **Wyniki badania wskazują, że „Większość osób bezdomnych ma wykształcenie zawodowe – 41% oraz podstawowe – 29%. Wykształcenie średnie, w tym techniczne, zadeklarowało 17% badanych. Nastąpił wzrost osób w kryzysie bezdomności z wykształceniem wyższym o 57 punktów % w odniesieniu do badania z 2019 r., i obecnie osoby z wykształceniem wyższym stanowią 4% ogółu osób w kryzysie bezdomności.”** Na podstawie wyników badania można zaobserwować, iż skracają się epizody bezdomności wśród badanych osób. „Najliczniejszą grupę stanowią obecnie osoby pozostające w kryzysie bezdomności do 2 lat – 31%. Kolejna grupa to osoby bezdomne od 2 do 5 lat – 25%. Osoby będące w kryzysie bezdomności powyżej 20 lat stanowią 6% populacji badanych”.

Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Aby skutecznie zapobiegać wykluczeniu, należy działać na szczeblu jednostkowym (wzmacnianie kapitału ludzkiego), lokalnym (integracja społeczna i realizacja działań z zakresu pomocy społecznej) i państwowym (regulacje prawne dotyczące zakresu pomocy i zabezpieczenia społecznego). Najważniejszą rolę w zakresie świadczenia pomocy osobom wykluczonym społecznie odgrywa gmina oraz powiat, które realizują swoje zadania w tym zakresie w największym stopniu poprzez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie.

Na terenie Powiatu Poddębickiego działa *Dom dla osób starszych i bezdomnych*, prowadzony przez Fundację Matamorfoza w miejscowości Feliksów 19, 99-200 Poddębice. Mieszkańcy Domu mają zapewnione: zakwaterowanie (pobyt stacjonarny), 3 posiłki dziennie, zaopatrzenie w środki czystości, dobre warunki sanitarne, odzież, dojazd do lekarza pierwszego kontaktu, wsparcie pracownika socjalnego, pomoc w załatwianiu spraw formalno-prawnych. Placówka posiada 30 miejsc.

Celem nadrzędnym Fundacji Matamorfoza jest ochrona zdrowia społeczeństwa oraz wszechstronna pomoc świadczona na rzecz osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie, zwłaszcza osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, wykorzystywanych i nieprzystosowanych społecznie, bezdomnych, starszych, niepełnosprawnych, dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz środowisk społecznie zaniedbanych, osób z mniejszymi szansami społecznymi.

Powiat Poddębicki – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, w partnerstwie z Gminą Uniejów, Fundacją Misja Medyczna z siedzibą w Łodzi i Stowarzyszeniem Wsparcie Społeczne „Ja-Ty-My” z siedzibą w Łodzi w okresie od 1.10.2023 r. do 31.08.2024 r. realizował projekt pn.: *Centrum Usług Środowiskowych dla Powiatu Poddębickiego*, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020, w ramach konkursu nr **RPLD.09.02.01-IP.01-10-002/21, Oś Priorytetowa IX „Włączenie społeczne”, działanie IX.2 „Usługi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym”, poddziałanie**

IX.2.1 „Usługi społeczne i zdrowotne. Całkowita wartość projektu wyniosła 3 775 545,69 zł, wartość dofinansowania ze środków UE stanowiła kwotę 3 209 233,20 zł (85 %). Celem projektu było zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych poprzez utworzenie i prowadzenie na terenie Powiatu Poddębickiego 98 miejsc świadczenia usług społecznych dla 311 osób. W ramach projektu realizowano następujące formy wsparcia: praca socjalna, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, usługi w formie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i opiekuńczego, poradnictwo prawne i psychologiczne, zapewnienie posiłków i transportu specjalistycznego, usługi opiekuńcze z wykorzystaniem certyfikowanych urządzeń telemedycznych, usługi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (warsztaty specjalistyczne dla rodziców zastępczych i wychowanków rodzin zastępczych), specjalistyczne usługi opiekuńcze. Zadania realizowane przez PCPR to: praca socjalna, usługi w formie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i opiekuńczego, poradnictwo prawne i psychologiczne, usługi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; pozostałe zadania realizowane były przez poszczególnych Partnerów.

W okresie od dnia 1.10.2023 r. realizowany jest kolejny projekt mający na celu rozwój usług społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego - *Centrum Usług Środowiskowych Ja Ty My dla Powiatu Poddębickiego* współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach naboru nr: FELD.07.09-IP.01-001/23 programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Priorytet 7 Fundusze europejskie dla zatrudnienia i integracji w Łódzkiem, Działanie FELD.07.09 Usługi społeczne i zdrowotne. Całkowita wartość projektu wyniesie 8 640 783,89 zł, w tym środki UE 85 %, środki budżetu państwa 10 %, udział własny 5 %. Projekt realizowany jest w partnerstwie, do dnia 31.12.2026 r. W skład partnerstwa wchodzi: Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne „Ja-Ty-My” z siedzibą w Łodzi, jako Lider (podmiot ekonomii społecznej), Powiat Poddębicki – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, jako Partner i Gmina Uniejów - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Uniejowie), jako Partner. Działania przewidziane do realizacji to: usługi opiekuńcze (m.in. usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, sąsiedzkie usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania), usługi sprzątające, naprawcze i gospodarcze dla uczestników projektu, usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, działania wspierające opiekunów faktycznych w opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W ramach wsparcia towarzyszącego, jako element kompleksowego wsparcia, zaplanowano: usługi informacyjne i doradcze (w formie poradnictwa), usługi dowożenia posiłków, transport indywidualny typu door-to-door, wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i opiekuńczego, usługi w zakresie teleopieki. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach odpowiada za: stworzenie indywidualnych ścieżek wsparcia i pracę socjalną, prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i opiekuńczego, usługi informacyjne i poradnictwo specjalistyczne dla uczestników projektu i ich opiekunów faktycznych.

W latach 2020 – 2021 na terenie Powiatu Poddębickiego realizowano Resortowy Program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej *Opieka wytchnieniowa*. W ramach programu świadczone usługi opieki wytchnieniowej poprzez zapewnienie członkom rodziny lub opiekunom sprawującym bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osobami niepełnosprawnymi ze znacznym stopniem niepełnosprawności/osobami z orzeczeniami równoważnymi, możliwości skorzystania ze specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego lub terapeutycznego) oraz wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji, rehabilitacji oraz diety. Z usług opieki wytchnieniowej łącznie skorzystało 28 osób (2020 r. - 14, 2021 r. - 14), w tym 21 osób sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności (2020 r. - 10, 2021 r. - 11) i 7 opiekunów osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Łącznie wydatkowano 27 715 zł (2020 r. - 13 690 zł, w tym 10 890,00 zł z Funduszu Solidarnościowego i 2 800 zł z budżetu Powiatu; w 2021 r. - 14 025 zł, 100 % z Funduszu Solidarnościowego).

W 2023 r. na terenie Powiatu Poddębickiego realizowano resortowy Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej *„Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023*. Z usług asystencji osobistej skorzystało 12 osób niepełnosprawnych (3 osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym z niepełnosprawnością sprzężoną, 6 osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym, 3 osoby z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym). Łączna kwota środków Funduszu Solidarnościowego wykorzystana na realizację Programu wyniosła 87 208,22 zł (100 % wydatków).

10. Cudzoziemcy.

Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 769) wprowadza definicję cudzoziemca, którym określa „każdego, kto nie posiada obywatelstwa polskiego”. Warto wskazać, że obywatela Polski posiadającego też obywatelstwo innego kraju, w świetle tego przepisu, nie można uznać za

cudzoziemca. Ustawy o cudzoziemcach nie stosuje się m. in. wobec obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członków ich rodzin, którzy do nich dołączają lub z nimi przebywają. Nie oznacza to, iż obywatele Unii Europejskiej nie uznaje się za cudzoziemców – są nimi, jednakże posiadają oni nieco inny status niż pozostali cudzoziemcy i dotyczą ich znacznie korzystniejsze regulacje w kwestii wjazdu do Polski, osiedlania się czy podejmowania zatrudnienia. Zatem dla stwierdzenia, czy kogoś można nazywać cudzoziemcem kluczowe jest posiadanie przez niego obywatelstwa. Cudzoziemcy, którzy przybywają do Polski kierowani są różnymi motywami. Najczęściej jest to chęć podjęcia zatrudnienia, studiów czy dołączenie do członka rodziny. Ich wyjazd z kraju pochodzenia jest dobrowolny i zaplanowany. W razie konieczności w każdej sytuacji mogą wrócić do swojego kraju. Co do zasady muszą wykazać, iż są w stanie w Polsce sami się utrzymać i nie będą potrzebować pomocy socjalnej z budżetu państwa.

Migranci, mający zamiar przekroczyć Polską granicę powinni posiadać ważny dokument podróży, dokument uprawniający do wjazdu i pobytu na terytorium RP oraz uzasadnić cel swojego pobytu. Zasady przekroczenia granicy zostały określone w art. 23 - 36 ustawy o cudzoziemcach. W przypadku niespełnienia któregokolwiek z tych warunków osobie można odmówić wjazdu do Polski. Trzeba jednak wskazać, iż w sytuacji w której cudzoziemiec zadeklarował zamiar złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przepisów do odmowy wjazdu nie stosuje się. Zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę Konwencją Genewską z dnia 28 lipca 1951 r. dotyczącą statusu uchodźców - za uchodźcę uznaje się osobę, która: „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”.

Migracja z definicji oznacza przemieszczanie się ludności, to jest zmianę stałego lub czasowego miejsca zamieszkania połączone z przekroczeniem granicy administracyjnej podstawowej jednostki administracyjnej. Najważniejsze czynniki określające migrację to obszar, z którego i do którego przemieszcza się ludność, okres pobytu na nowym obszarze oraz cel zmiany miejsca zamieszkania. W związku z tym, migracje ludności można podzielić na wewnętrzne i międzynarodowe, długo i krótkookresowe. Jednym z głównych powodów migracji ludności jest poszukiwanie i zmiana pracy oraz nagłe wydarzenia zewnętrzne takie jak konflikty zbrojne czy klęski żywiołowe.

W ostatnich latach powodem wzmożonego ruchu migracyjnego jest konflikt zbrojny na terenie Ukrainy wywołany przez Federację Rosyjską, który trwa nieprzerwanie od 24 lutego 2022 roku. W pierwszym miesiącach po wybuchu wojny, Ukrainę opuściło 8,2 mln. osób. Według danych Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej (Eurostat) w marcu 2023 r. w krajach UE przebywało 4 mln. obywateli Ukrainy objętych ochroną tymczasową, z czego 994 tys. w Polsce

(<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2023-07-11/ukraina-w-obliczu-katastrofy-demograficznej>).

Zasady zalegalizowania pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, oraz obywateli Ukrainy posiadających Kartę Polaka, którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu tych działań wojennych przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej reguluje ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 167 z późn. zm.).

Z danych GUS wynika, że w 2022 roku na terenie Powiatu Poddębickiego zameldowało się 525 migrantów z zagranicy. W roku 2023 odnotowano nieznaczny spadek tej liczby, tj. 402 osoby.

Wg danych urzędów gmin z terenu Powiatu Poddębickiego w dniu 31.12.2023 r. na terenie Powiatu Poddębickiego przebywało łącznie 76 cudzoziemców, w tym 24 kobiety, 43 mężczyzn, 9 dzieci.

Tabela 14 - liczba cudzoziemców zameldowanych na terenie Powiatu Poddębickiego na dzień 31.12.2023 r.:

Lp.	Gmina	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Razem
1	Poddębice	5	12	1	18
2	Uniejów	4	18	1	23
3	Dalików	6	5	4	15
4	Pęczniew	3	3	0	6
5	Wartkowice	3	0	0	3
6	Zadzim	3	5	3	11
7	Razem	24	43	9	76

Powyższe dane obejmują osoby przebywające na terenie danej gminy po spełnienia obowiązku meldunkowego.

Na podstawie art. 40 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 736) cudzoziemiec przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany wykonywać obowiązek meldunkowy. Cudzoziemiec - obywatel innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, który przebywa w Polsce dłużej niż 3 miesiące, musi się zameldować. Pozostali cudzoziemcy mają obowiązek zameldowania się jeżeli ich pobyt jest dłuższy niż 30 dni.

Każdy cudzoziemiec z Ukrainy ma obowiązek zameldować się czasowo jeśli przebywa na terytorium RP poza zakładem hotelarskim, zakładem udzielającym pomieszczenia w związku z pracą, nauką, leczeniem lub wypoczynkiem. Na meldunek czasowy obcokrajowiec ma 48 godzin od chwili przybycia do wybranej miejscowości na terytorium Polski. Posiadanie meldunku czasowego w przypadku obywatela Ukrainy jest warunkiem otrzymania karty pobytu bądź innego dokumentu potwierdzającego legalny pobyt w naszym kraju. Zameldowanie obywatela Ukrainy na pobyt czasowy nie może być dokonane na czas dłuższy niż termin ważności wizy, umowy o ruchu bezwizowym lub zezwolenia na zamieszkanie na okres oznaczony.

(<https://pro4work.pl/zameldowanie-na-pobyt-czasowy-dla-obywatela-ukrainy/>).

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 167 z późn. zm.) możliwe jest powierzenie pracy obywatelowi Ukrainy na podstawie powiadomienia, jeśli obywatel Ukrainy wjechał do Polski ze względu na działania wojenne w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. i jego pobyt w Rzeczypospolitej Polskiej został uznany za legalny do dnia 30 września 2025 r. (ochrona czasowa). Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach w 2023 r. wpłynęło 518 powiadomień o powierzeniu wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy (w 2022 r. 516).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 475 z późn. zm.) reguluje zatrudnianie cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej do pracy sezonowej (zezwolenie), a w zakresie nieobjętym przepisami o zezwoleniu na pracę sezonową poprzez wpis do ewidencji poprzedzony oświadczeniem pracodawcy o powierzeniu zatrudnienia cudzoziemcowi.

Na podstawie art. 88n ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy zezwolenie na pracę sezonową wydaje starosta właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi. Zezwolenie na pracę sezonową jest wymagane, jeżeli cudzoziemiec spoza UE/EOG/Szwajcarii będzie wykonywał w Polsce prace uznane za sezonowe. Chodzi o pracę w ramach rodzajów działalności gospodarczej według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), z którymi przepisy prawa łączą wykonywanie pracy sezonowej. Są to działalności w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, a także zakwaterowania i usług gastronomicznych. Określono je w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie podklas działalności według PKD, w których wydawane są zezwolenia na pracę sezonową cudzoziemca. W dokumencie wymieniono 21 podklas w sekcji A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz 3 podklasy w sekcji I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach w 2023 r. wydano 225 zezwoleń na pracę sezonową cudzoziemca (w 2022 r. - 129).

Na podstawie art. 88z ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w przypadku cudzoziemców z Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii lub Ukrainy praca niezwiązana z działalnością sezonową może być powierzona na podstawie oświadczenia składanego

przez pracodawcę. Oświadczenie wpisane przez powiatowy urząd pracy do ewidencji uprawnia cudzoziemca do wykonywania pracy bez obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, jeżeli praca wykonywana jest na warunkach określonych w tym oświadczeniu. Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach w 2023 r. wpłynęło 105 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy przez cudzoziemca (w 2022 r. 967).

Na poziomie międzynarodowym nie ma jednolitej definicji prawnej pojęcia „migrant”. Niektórzy decydenci, organizacje międzynarodowe i środki masowego przekazu rozumieją i używają słowa „migrant” jako ogólnego pojęcia obejmującego zarówno migrantów, jak i uchodźców. Na przykład globalne dane statystyczne dotyczące międzynarodowej migracji zazwyczaj korzystają z definicji „międzynarodowej migracji”, która obejmuje także osoby ubiegające się o nadanie statusu uchodźcy i uchodźców.

„Migracja” jest często rozumiana jako proces dobrowolny (np. przekraczanie granicy w poszukiwaniu lepszych możliwości ekonomicznych). Nie dotyczy to uchodźców, którzy nie mogą bezpiecznie powrócić do domu, i dlatego też należy im się szczególna ochrona na podstawie przepisów prawa międzynarodowego.

Pojęcie „uchodźcy” zostało wyraźnie zdefiniowane w prawie międzynarodowym, które zapewnia uchodźcom ochronę. Uchodźcy to osoby przebywające poza swoim krajem pochodzenia z powodu obawy przed prześladowaniem, z powodu konfliktu, przemocy lub innych okoliczności poważnie zakłócających porządek publiczny, które – na skutek powyższego – wymagają „ochrony międzynarodowej”. Są często w tak niebezpiecznej sytuacji, że przekraczają granice państwowe w poszukiwaniu bezpieczeństwa w sąsiednich krajach - tak więc zostają oni uznani na forum międzynarodowym za „uchodźców”, tj. osoby, którym przysługuje pomoc ze strony innych państw, UNHCR⁹⁾ i właściwych organizacji. Są oni uznani za uchodźców właśnie dlatego, że ich powrót do domu jest zbyt niebezpieczny, w związku z czym potrzebują schronienia w innym miejscu. Są to osoby, w przypadku których odmowa azylu ma potencjalnie śmiertelne konsekwencje

(<https://www.unhcr.org/pl/365-plwiadomosci2016uchodzca-czy-migrant-tlumaczmy-roznice-i-wyjasniamy-ich-sens-html.html>).

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom z powodu trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status *uchodźcy*, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy. Do zadań własnych powiatu należy pomoc cudzoziemcom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, natomiast do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy pomoc w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W latach 2019 – 2023 na terenie Powiatu Poddębickiego nie przebywali uchodźcy objęci wsparciem w ww. zakresie.

11. Kondycja społeczeństwa obywatelskiego.

W preambule ustawy z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1618) wskazano, iż: *„społeczeństwo obywatelskie jest wspólną przestrzenią, która służy praktykowaniu cnót obywatelskich, takich jak odpowiedzialność za naród i wspólnoty lokalne, solidarność oraz zaangażowanie w budowę oddolnych instytucji obywatelskich. Bez umiejętności dostrzegania i pomnażania dobra wspólnego zabraknie obywatelskich więzi społecznych, które są fundamentem kapitału społecznego”*.

Społeczeństwo obywatelskie jest przestrzenią działania instytucji, organizacji, grup społecznych i jednostek, rozciągającą się pomiędzy rodziną, państwem i rynkiem, w której ludzie podejmują wolną debatę na temat wartości składających się na wspólne dobro oraz dobrowolnie współdziałają ze sobą na rzecz realizacji wspólnych interesów.

Społeczeństwem obywatelskim jest społeczeństwo, w którym istnieją aktywni, myślący o interesach społeczności obywatele, zależności polityczne oparte na zasadach równości i stosunki społeczne polegające na zaufaniu i współpracy.

⁹⁾ Biuro Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR) zostało powołane 14 grudnia 1950 r. w wyniku rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych. Głównym zadaniem tej agencji NZ jest prowadzenie i koordynacja wysiłków międzynarodowych na rzecz ochrony uchodźców i rozwiązywanie problemów uchodźców na świecie.

<https://www.gov.pl/web/dyplomacja/biuro-wysokiego-komisarza-ds-uchodzcow-unhcr>

Termin „społeczeństwo obywatelskie” odnosi się do wszystkich form działalności społecznej podejmowanych przez pojedyncze osoby lub grupy niezwiązane z państwem i niezarządzane przez organy państwowe.

Organizacja społeczeństwa obywatelskiego stanowi strukturę organizacyjną, której członkowie kierują się interesem ogólnym przy wykorzystaniu procesu demokratycznego. Pełni ona rolę mediacyjną między organami publicznymi a obywatelami.

11.1 Grupowa aktywność obywatelska

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 571 z późn. zm) precyzuje działalność pożytku publicznego, jako działalność społecznie użyteczną, prowadzoną przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Ustawa, o której mowa wyżej, przyjmuje szeroką definicję organizacji pozarządowych. Zgodnie z jej art. 3 ust. 2 organizacjami pozarządowymi są:

- 1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi;
- 2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku
 - osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z wyłączeniem: partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne, europejskich fundacji politycznych.

Podstawą do określenia liczby organizacji jest rejestr REGON Głównego Urzędu Statystycznego. Pozytywnie o inicjatywach obywatelskich świadczyć może rosnąca liczba stowarzyszeń i fundacji zarejestrowanych na terenie Powiatu Poddębickiego: od 89 w 2004 r. do 110 w 2024 r. Skrupulatne oszacowanie całego trzeciego sektora wymagałoby dołączenia do liczby stowarzyszeń i fundacji ochotniczych straży pożarnych, organizacji społecznych (komitety rodzicielskie, koła łowieckie), jednostek kościołów i związków wyznaniowych, organizacji samorządu gospodarczego.

Współpraca organizacji pozarządowych z samorządem terytorialnym polega najczęściej na przekazywaniu środków finansowych i wymianie informacji, a także uzgadnianiu wzajemnych przedsięwzięć. Samorząd jest dla organizacji najważniejszym partnerem instytucjonalnym, drugim w kolejności – lokalna społeczność. Powiat Poddębicki realizuje w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi przedsięwzięcia istotne z punktu widzenia pożytku publicznego (np. projekt *Centrum Usług Środowiskowych*).

Narzędziem służącym aktywizacji mieszkańców na terenach wiejskich są fundusze sołeckie. Na mocy ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. poz. 301 z późn. zm.), rada gminy może wyodrębnić część budżetu, o którego wykorzystaniu decydują w sposób bezpośredni mieszkańcy danego sołectwa.

Wg danych przedstawionych przez urzędy miast i gmin z terenu Powiatu Poddębickiego fundusz sołecki utworzono jedynie w Gminie Dalików (w latach: 2010, 2012, 2013, 2014, 2015, 2020). Gmina Dalików w ramach wyodrębnionego budżetu sołeckiego wydatkowała łącznie kwotę 1 227 789,98 zł i uzyskała zwrot w wysokości łącznej 354 051,13 zł (28,84 %). W 2020 r. wydatkowano kwotę 335 094,62 zł, uzyskując zwrot w wysokości 63 711,54 zł (19 %). Wyodrębnienie funduszu sołeckiego na terenie gminy Dalików pozwoliło na wsparcie inicjatyw lokalnych, które umożliwiły realizację ważnych społecznie przedsięwzięć na terenie wszystkich sołectw.

Warto zaznaczyć, że fundusz sołecki jest formą budżetu partycypacyjnego. Są to środki finansowe wyodrębnione w budżecie gminy, które są zagwarantowane dla sołectw na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków ich życia. Zebranie wiejskie – czyli mieszkańcy danego sołectwa, podejmuje decyzje na co mają zostać wykorzystane ww. środki finansowe. Dlatego też, to samym mieszkańcom zależy na tym, aby środki były wydawane w sposób prawidłowy i efektywny. Ustawą o funduszu sołeckim wprowadzono zestandaryzowany system wsparcia inicjatyw lokalnych, który umożliwia realizację ważnych społecznie przedsięwzięć na terenie sołectwa. Dzięki ustawie o funduszu sołeckim nastąpił znaczny wzrost aktywności społecznej i inicjatyw obywatelskich na terenach wiejskich.

Decyzja o utworzeniu funduszu sołeckiego pozostaje w gestii rad gmin. Zasady tworzenia i realizacji funduszu sołeckiego oraz zasady zwrotu (z budżetu państwa) części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego (obecnie wysokość zwrotu wynosi 20, 30 i 40%, najwyższy zwrot dostają gminy najuboższe, a najniższy te najbogatsze) – reguluje ustawa o funduszu sołeckim. Fundusz sołecki jest realizowany od 2009 r. Wg danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (<https://www.gov.pl/web/mswia/fundusz-solecki>) „w latach 2009 – 2013 ok. 55% gmin, w których są sołectwa, tworzyło fundusz sołecki. Od 2014 r. liczba gmin w których realizowany jest fundusz sołecki systematycznie rośnie i wynosi obecnie ok. 70% gmin w których są sołectwa.

Zgodnie z przepisami ustawy „pełen cykl” dotyczący realizacji „jednego” funduszu sołeckiego trwa 3 lata (np. w roku 2024 gmina decyduje o wyodrębnieniu w budżecie gminy funduszu sołeckiego, który jest realizowany w 2025 r., a w 2026 r. następuje zwrot z budżetu państwa części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego) – czyli: planowanie, realizacja, zwrot. Oznacza to, że w jednym roku – np. w roku 2024 – gmina podejmuje zarówno decyzję o wyodrębnieniu (bądź niewyodrębnieniu) w budżecie gminy środków stanowiących fundusz sołecki w roku 2025; poszczególne sołectwa z terenu danej gminy realizują przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w poprzednim roku oraz gmina występuje ze stosownym wnioskiem do wojewody o zwrot z budżetu państwa części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego w roku 2023.”

11.2. Indywidualna aktywność obywatelska.

Aktywność obywatelska może przejawiać się poprzez różne narzędzia i procesy, które mają zapewnić mieszkańcom udział w podejmowaniu decyzji. Do takich narzędzi i procesów aktywności społecznej należą: udział w wyborach (samorządowych, prezydenckich, parlamentarnych oraz do parlamentu europejskiego), aktywność w organizacjach politycznych, aktywność w organizacjach pozarządowych, udział w podpisywaniu różnego rodzaju petycji, składanie petycji o przeprowadzenie referendum na poziomie krajowym oraz lokalnym, inicjatywa ustawodawcza, petycje i protesty mieszkańców, budżety obywatelskie, fundusze sołeckie, wolontariat, inicjatywa uchwałodawcza na poziomie jednostek samorządu terytorialnego czy korzystanie z procedury dostępu do informacji publicznej.

Indywidualna aktywność obywatelska odzwierciedla się m.in. w realizacji idei wolontariatu oraz przekazywania przez podatników 1,5 % podatku dochodowego na rzecz organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego. Przejawem społecznego zaangażowania jest również uczestnictwo w wyborach i referendach.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nadaje pojęciom „wolontariat” i „wolontariusz” status prawny. Ważnym obszarem pracy wolontarystycznej jest edukacja, oświata, wychowanie i opieka nad dziećmi.

Jak wskazano wyżej, zaangażowanie społeczne obrazuje wykorzystywanie możliwości przekazania 1,5 % podatku dochodowego na rzecz organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego. Według danych Urzędu Skarbowego w Poddębicach w okresie ostatnich pięciu lat spośród 91 696 podatników, na rzecz organizacji pożytku publicznego odpowiednio 1 % i 1,5 % (od 2022 r.) przekazało 42 950 podatników (46,84 %), w łącznej kwocie 3 609 979,60 zł. W 2023 r., spośród 21 471 zeznań podatkowych¹⁰⁾ wpłat na rzecz organizacji pożytku publicznego dokonało 7 937 podatników (36,97 %). W 2023 r. podatnicy z Powiatu Poddębickiego przekazali na rzecz organizacji pożytku publicznego łączną kwotę 1 002 659,60 zł.

Aktywność publiczna mieszkańców powiatu poddębickiego pozostaje na poziomie przeciętnym – w wyborach samorządowych w 2024 r. wzięło udział 40,8 % z 32 401 uprawnionych wyborców (najwyższy wskaźnik uzyskała gmina Zadzim 48,99 %, najniższy gmina Poddębice 36,85 %). Jest to gorszy wynik w stosunku do 2018 r. kiedy to w wyborach samorządowych wzięło udział 47,44 %, w dalszym ciągu ponad połowa mieszkańców powiatu nie angażuje się w życie publiczne.

¹⁰⁾ PIT-36 - od podatników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną na ogólnych zasadach przy zastosowaniu skali podatkowej, PIT-36- od podatników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną podatkiem liniowym, PIT-37 od podatników uzyskujących dochody za pośrednictwem płatnika.

II. Założenia strategiczne.

1. Cel główny, cele strategiczne i kierunki działania.

W celu zbudowania strategii rozwiązywania problemów społecznych konieczne jest określenie zasadniczych uwarunkowań jej realizacji. Dotyczą one trzech wymiarów: celowościowego, horyzontalnego oraz strukturalnego.

1) **Wymiar celowościowy** wynika z przeprowadzonej diagnozy wskazującej na podstawowe problemy występujące na terenie powiatu.

2) **Wymiar horyzontalny** wynika z faktu, iż strategia stanowi zintegrowaną część powiatowej polityki publicznej. Obok Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w ramach powiatowej polityki społecznej funkcjonują m.in.: Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2023 - 2029, Powiatowy Program Profilaktyczny w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą Domową w Powiecie Poddębickim na lata 2023-2029, Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 - 2026, Powiatowy Program Zatrudnienia, a także gminne strategie rozwiązywania problemów społecznych, gminne programy przeciwdziałania uzależnieniom, szkolne programy profilaktyczne, programy promocji zdrowia. W wymiarze tym wyróżnić należy znaczenie:

- *współpracy instytucjonalnej* pomiędzy różnymi instytucjami/organizacjami realizującymi zadania w zakresie polityki społecznej,
- *profesjonalnego przygotowania kadr* w obliczu zmieniających się potrzeb i nowych wyzwań stojących przed polityką społeczną,
- *elastyczności i indywidualizacji podejścia* wynikającego ze zróżnicowanych potrzeb osób wymagających wsparcia, ich odmiennej sytuacji życiowej, zróżnicowanego stanu zdrowia, czy różnego typu ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu,
- *wsparcia środowiskowego i deinstytucjonalizacji* określonej w ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności,
- *komunikacji z otoczeniem i systemu konsultowania działań* w kontekście budowania świadomości możliwości jakie stwarza system pomocy społecznej oraz uwzględniania potrzeb w zakresie wsparcia niezwiązanego z dochodem (np. wsparcie dla osób starszych, z niepełnosprawnościami, doświadczających bezdomności);
- *infrastruktury fizycznej* do realizacji zadań z zakresu polityki społecznej - materialny zasób związany z infrastrukturą fizyczną, która może zostać wykorzystana do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

3) **Wymiar strukturalny** wynika z priorytetów i kierunków działań społecznych zarówno w strukturze instytucjonalnej (administracja rządowa a administracja samorządowa) jak również w płaszczyźnie budowy społeczeństwa obywatelskiego (sektor publiczny a sektor pozarządowy).

Na realizację Strategii wpływać będą zasoby i możliwości powiatu, które wyznaczają skalę możliwych do podjęcia działań. Istotne są tu:

- *uregulowania i przepisy prawne*, szczególnie w zakresie kompetencji samorządów lokalnych,
- *instrumenty finansowe* dostępne dla powiatu (w tym dostępność różnego typu programów) – zróżnicowane źródła finansowania typu środki krajowe, europejskie lub międzynarodowe, które mogą zostać wykorzystane na poziomie powiatu,
- *potencjał instytucjonalny* w kontekście współpracy i wsparcia pomiędzy jednostkami/placówkami szczebla gminnego i powiatowego, realizującymi zadania czy świadczącymi usługi z zakresu polityki społecznej.

Jednym z kluczowych zagadnień polityki społecznej jest poprawa warunków i jakości życia. Warunki życia obejmują materialne możliwości bytowe, zdrowie, edukację, aktywność zawodową (ekonomiczną), czas wolny i relacje społeczne, osobiste bezpieczeństwo, zdolność instytucjonalną do zapewnienia ludziom podstawowych

praw oraz sposób realizacji tych praw, a także jakość infrastruktury i środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania.

Jakość życia oznacza zaspokojenie potrzeb niematerialnych, związanych z odczuwaniem zadowolenia i satysfakcji z życia oraz samopoczuciem psychicznym.

Koncepcją polityki społecznej, jak i celem władz publicznych każdego szczebla, jest dobro wspólne nastawione na zaspokojenie ważnych potrzeb życiowych jednostki. Istotnym zadaniem rozwoju społecznego jest osiąganie pożądanego poziomu w zakresie warunków i jakości życia mieszkańców. Wyrównywanie dysproporcji w poziomie życia oraz eliminowanie zjawisk związanych z wykluczeniem społecznym stanowi priorytet polityki społecznej. Najważniejszym elementem rozwoju społecznego jest aktywność społeczna. Aktywni członkowie społeczności integrują się wokół istotnych wartości społecznych, angażują się w sprawy swojego miasta, czy gminy, znają lokalne potrzeby i problemy i w sposób świadomy podejmują działania na rzecz mieszkańców. Istotną wartością są relacje międzyludzkie, sąsiedzkie, grupy nieformalne i formalne. Aktywna społeczność stanowi partnera dla samorządu lokalnego i potrafi efektywnie z nim współpracować, a przy tym stanowi najważniejszy element rozwoju społecznego. Wspieranie własnej aktywności życiowej mieszkańców w sferach: rodzinnej, zawodowej, społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej oraz kulturalnej, z zachowaniem równego dostępu do szans rozwojowych, pozwoli im osiągnąć satysfakcjonujący poziom zaspokojenia potrzeb materialnych i niematerialnych. Kluczowym elementem przyczyniającym się do poprawy jakości życia mieszkańców jest koordynacja działań sektora publicznego, społecznego i prywatnego na rzecz różnych grup społecznych mieszkańców, profesjonalizacja tych działań oraz dążenie do wykorzystania potencjału podmiotów zaangażowanych w realizację działań z zakresu polityki społecznej na terenie powiatu.

Wobec powyższego **głównym celem „Strategii Rozwiązywania Problemów społecznych na lata 2025-2030” jest Poprawa jakości życia mieszkańców Powiatu Poddębickiego.**

Merytoryczna treść diagnozy społecznej stanowi podstawę dla określenia właściwych celów strategicznych, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celu głównego.

Cel strategiczny 1 – Wzmocnienie działań na rzecz wspierania dziecka i rodziny, w tym rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Analiza funkcji rodziny współczesnej wskazuje na potrzebę rozwiązań w zakresie jej wsparcia, mieszczących się w formule zintegrowanych, interdyscyplinarnych działań, szczególnie związanych ze sferą bytową, edukacji i wychowania. W cel ten wpisuje się zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym jej w rodzinie biologicznej (piecza zastępcza), jak również wszelkie działania podejmowane w ramach szeroko pojętej profilaktyki, jak i interwencji kryzysowej (poradnictwo, praca socjalna z rodzinami w kryzysie).

Kierunki działania

- 1) Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji rodzin w Powiecie Poddębickim.
- 2) Promowanie rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju. Wzmacnianie rodzin wielodzietnych i rodzin, w których żyją osoby z niepełnosprawnościami.
- 3) Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu. Wzmacnianie funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodzin.
- 4) Prowadzenie działań profilaktycznych i wspierających na rzecz dzieci i rodzin.
- 5) Wzmacnianie działań profilaktycznych zapobiegających trudnościom w uczeniu się i zachowaniu dzieci i młodzieży oraz wczesnej interwencji, a także działań podejmowanych na rzecz młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.
- 6) Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych – poprawa jakości i dostępności pieczy zastępczej.
- 7) Działania na rzecz integracji osób i rodzin poprzez prowadzenie programów profilaktycznych i wsparcia dla osób stosujących przemoc domową, ochrony ofiar, w tym dla rodzin z osobą z niepełnosprawnością, programów wychodzenia z bezdomności.

Cel strategiczny 2 - Rozwój warunków sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym. Dostosowanie wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Skuteczność działań w zakresie wsparcia dla osób starszych zależy od powiązania interwencji o charakterze opiekuńczym z formami aktywizującymi i integrującymi, przy zachowaniu jak najdłuższego pozostania seniorów w ich naturalnym środowisku.

Kierunki działania:

- 1) Kreowanie polityki senioralnej celem zaspokojenia potrzeb osób starszych i umożliwienia wykorzystania ich zasobów dla rozwoju społeczności lokalnych.
- 2) Rozwijanie opieki środowiskowej w społecznościach lokalnych ukierunkowanej na wsparcie niesamodzielnych seniorów, tworzenie sieci wsparcia opartych na zasobach indywidualnych (rodzina, otoczenie) i zasobach instytucjonalnych.
- 3) Niwelowanie barier w dostępie seniorów do rynku dóbr i usług.
- 4) Promowanie pozytywnego wizerunku osób starszych. Propagowanie idei i działań służących korzystaniu z potencjału seniorów oraz więzi międzypokoleniowych.

Cel strategiczny 3 – Wzmocnienie działań na rzecz włączenia społecznego i samodzielności osób z niepełnosprawnościami.

Cel odnosi się do podmiotowego ujęcia problemu osób z niepełnosprawnościami. Zasadniczym jego zadaniem jest podniesienie znaczenia integracji społecznej do rangi nadrzędnych zasad i wartości stosowanych wobec osób z niepełnosprawnościami. Istotne znaczenie przypisane zostało społecznej aktywności, w powiązaniu z miejscem i rolą człowieka w życiu społecznym.

Kierunki działań:

- 1) Tworzenie środowiska sprzyjającego aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami - współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, współpraca z podmiotami ekonomii społecznej, aktywny udział samorządu we włączeniu osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe.
- 2) Rozwój działań profilaktycznych oraz wsparcia zdrowotnego dla osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Wsparcie dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami/ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu.
- 4) Promowanie i wdrażanie standardów dostępności obiektów i przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami w różnych obszarach życia społecznego. Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznej, a także miejsc umożliwiających aktywny wypoczynek, rekreację i sport dla osób ze szczególnymi potrzebami zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień.

Cel strategiczny 4 - Wzmocnienie działań na rzecz włączenia społecznego mieszkańców powiatu i organizowania społeczności lokalnej. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych i społecznych.

Aktywizacja społeczności lokalnych to proces niezwykle istotny dla rozwoju każdej gminy, miasta czy sołectwa. Obejmuje ona mobilizowanie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym swojej okolicy. Powodzenie rozwiązywania problemów społecznych w znacznej mierze zależy od mobilności społecznej, która sprzyja budowaniu sprawiedliwej struktury społecznej. Jej dynamika zależy od ludzkich motywacji, postaw i zachowań społecznych. Zależy także od wiedzy, umiejętności, w tym umiejętności współdziałania. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych wywiera wpływ na wszystkie pozostałe priorytety. Od profesjonalnych służb społecznych, poprzez system kształcenia, i od świadomych obywateli, poprzez system poradnictwa obywatelskiego, w dużej mierze będzie zależała realizacja strategii na poziomie lokalnym.

Kierunki działań:

- 1) Diagnozowanie warunków oraz jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych. Realizacja programów wsparcia.
- 2) Aktywizacja mieszkańców na rzecz lokalnego środowiska.
- 3) Zwiększenie poziomu integracji cudzoziemców.

- 4) Wykorzystanie potencjału lokalnych zasobów, poprzez angażowanie w realizację usług społecznych i zdrowotnych podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych i organizacji pozarządowych.
- 5) Wspieranie aktywności zawodowej i przeciwdziałanie bezrobociu.
- 6) Poprawa transparentności działań jednostek pomocy społecznej (transparentna komunikacja).

Cel strategiczny 5 - Kształcenie i doskonalenie zawodowe pracowników służb społecznych, pracowników wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, pracowników instytucji rynku pracy.

Kształcenie i doskonalenie zawodowe wiąże się ze zdobywaniem wiedzy i umiejętności specjalistycznych potrzebnych do pracy na danym stanowisku i prowadzi do podnoszenia kwalifikacji. Szkolenia dają pracownikom szanse na podniesienie określonych kompetencji lub też zdobycia nowych. Umożliwiają poznanie nowych aspektów kwestii, którymi się dotychczas zajmowali, nowego zastosowania narzędzi, którymi się do tej pory posługiwali. Doksztalcanie się – czy to na szkoleniach czy różnego rodzaju kursach zawodowych, powoduje także poprawienie osobistych możliwości intelektualnych. Planowanie kariery zawodowej to skuteczny sposób na motywowanie pracowników do ciągłego rozwoju, a także na budowanie przywiązania do instytucji. Pracownicy, którzy widzą możliwość rozwoju w ramach firmy, są bardziej zaangażowani w swoją pracę i skłonni do długotrwałego zatrudnienia. Zalety kursów i szkoleń to przede wszystkim: zdobywanie nowych umiejętności praktycznych, poszerzanie wiedzy teoretycznej, wymiana doświadczeń, możliwość nawiązania współpracy, podnoszenie kwalifikacji dające napęd do podejmowania się coraz większych wyzwań.

Kierunki działań:

- 1) Kształcenie i doskonalenie zawodowe pracowników systemu pomocy i integracji społecznej.
- 2) Podnoszenie kwalifikacji kadr instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- 3) Wspieranie rozwoju profesjonalnej kadry zajmującej się opieką nad osobami niesamodzielnymi (z niepełnosprawnościami, długotrwale chorymi, seniorami itp.) m.in. w zakresie fizjologii i patologii starzenia się, zwłaszcza w zakresie funkcji poznawczych i najczęstszych problemów psychopatologicznych osób starszych.
- 4) Podwyższanie kompetencji zawodowych pracowników instytucji rynku pracy.

2. Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji kierunków działań.

Cel strategiczny 1 – Wzmocnienie działań na rzecz wspierania dziecka i rodziny, w tym rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Kierunek działania: <i>Diagnozowanie i monitorowanie sytuacji rodzin w Powiecie Poddębickim</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Prowadzenie analiz dotyczących problematyki rodziny	MOPS, GOPS, PCPR	
2	Prowadzenie analiz dotyczących problemów i potrzeb pieczy zastępczej, w tym w zakresie procesu deinstytucjonalizacji	MOPS, GOPS, PCPR	
3	Opracowywanie i wydawanie publikacji dotyczących obszaru polityki społecznej, w tym polityki prorodzinnej	PCPR, PPP	
Wskaźniki realizacji kierunku			
	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba opracowanych i opublikowanych materiałów dotyczących problematyki rodziny	PCPR	2 rocznie
Kierunek działania: <i>Promowanie rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju. Wzmacnianie rodzin wielodzietnych i rodzin, w których żyją osoby z niepełnosprawnościami.</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Promowanie i realizacja wydarzeń na rzecz rodziny oraz integracji pokoleń, w tym organizacja konferencji, seminariów i spotkań	MOPS, GOPS, PCPR, PPP	

2	Upowszechnianie dobrych rozwiązań w działaniach prorodzinnych wdrażanych przez samorządy lokalne	PCPR	
3	Realizacja gminnych programów wsparcia dużych rodzin	gminy	
4	Prowadzenie lokalnych stron internetowych dotyczących problematyki rodziny	MOPS, GOPS, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze lokalnym na rzecz rodziny i/ lub integracji pokoleń, w tym konferencji, seminariów i spotkań	PCPR	1 rocznie
2	Liczba dobrych praktyk upowszechnionych na stronach internetowych	PCPR	1 rocznie
3	Liczba gminnych programów wsparcia dużych rodzin	PCPR	2
4	Liczba prowadzonych lokalnych stron internetowych dotyczących problematyki rodziny	PCPR	7
Kierunek działania: <i>Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu. Wzmacnianie funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodzin.</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Zwiększenie dostępności usług opieki nad małym dzieckiem do lat 3 w ramach rozwiązań instytucjonalnych (żłobki, kluby dziecięce) i pozainstytucjonalnych (opiekun dzienny, niania)	MOPS, GOPS	
2	Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich. Wspieranie działań na rzecz rozwoju umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców (np. szkolenia, warsztaty, poradnictwo dla rodziców)	MOPS, GOPS, PCPR, PPP,	
3	Wzmacnianie rodziny w celu utrzymania prawa rodziców do opieki nad dziećmi i przeciwdziałanie dezintegracji rodziny, w tym poprzez intensyfikację pracy z rodziną biologiczną, na rzecz powrotu do niej dzieci z pieczy zastępczej	MOPS, GOPS	
4	Wsparcie na rzecz pomocy rodzinie (w tym z osobą z niepełnosprawnością)	GOPS, MOPS, PCPR	
5	Tworzenie oraz wzmacnianie placówek wsparcia dziennego	MOPS, GOPS, PCPR	
6	Koordinowanie pomocy socjalnej na rzecz wsparcia rodzin z dziećmi	MOPS, GOPS, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba dzieci w żłobkach na terenie Powiatu Poddębickiego	PCPR	Wartość początkowa: 87 Preferowana tendencja do 2035: rosnąca
2	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	PCPR	Rosnąca lub utrzymująca się
3	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów wzmacniających kompetencje rodzicielskie	PCPR	1 raz w roku
Kierunek działania: <i>Prowadzenie działań profilaktycznych i wspierających na rzecz dzieci i rodzin</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy domowej	Gminy, MOPS, GOPS, PCPR	

2	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących szkodliwości używania środków psychoaktywnych	Szkoły, PPP, PCPR	
3	Tworzenie placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	MOPS, GOPS	
4	Włączenie rodziców i opiekunów do współpracy ze szkołami i placówkami oświatowo-wychowawczymi w procesach edukacyjnych i wychowawczych	Przedszkola, szkoły wszystkich typów, PPP, PCPR	
5	Zwiększenie zakresu i dostępności poradnictwa, w tym rodzinnego i psychologiczno-pedagogicznego, dla dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów	PPP, PCPR	
6	Tworzenie warunków do samodzielności młodych w sferze bytowej, w tym tworzenie, rozwój i dostosowanie zasobów mieszkaniowych	Gminy, PCPR	
7	Rozwijanie międzykulturowych kontaktów młodzieży	Szkoły wszystkich typów, PBP,	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba wdrożonych programów przeciwdziałania przemocy domowej	PCPR	1 rocznie
2	Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i/lub młodzieży	PCPR	2
Kierunek działania: <i>Wzmacnianie działań profilaktycznych zapobiegających trudnościom w uczeniu się i zachowaniu dzieci i młodzieży oraz wczesnej interwencji, a także działań podejmowanych na rzecz młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Zwiększenie roli czytelnictwa w procesie wychowawczym i edukacyjnym poprzez cykliczne i okazjonalne akcje promocyjne, skierowane szczególnie do dzieci i młodzieży	Biblioteki wszystkich typów, szkoły wszystkich typów	
2	Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie rozwoju funkcji sportowo-rekreacyjnych w ramach zagospodarowania czasu wolnego i profilaktyki zdrowotnej	Gminy, szkoły wszystkich typów	
	Ograniczanie cen usług świadczonych przez obiekty sportowo-rekreacyjne będące własnością jednostek samorządu terytorialnego	Gminy, powiat	
	Wypracowanie modelu działań zwiększających możliwość nieodpłatnego korzystania przez dzieci i młodzież z obiektów sportowych w czasie wolnym od zajęć	Gminy, powiat	
	Pomoc dzieciom zgłoszonym do usamodzielnienia, w tym przeciwdziałanie ich ubóstwu i wykluczeniu społecznemu – kompleksowe wsparcie dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej i placówek pobytu całodobowego	PCPR	
	Tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego, w tym dostosowanie placówek pod kątem potrzeb dzieci z niepełnosprawnością i innych grup dzieci i młodzieży wymagających wsparcia	Gminy, powiat	
	Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży poprzez rozwój usług społecznych, w tym: sprzyjających podniesieniu poziomu i jakości edukacji oraz rozwojowi edukacji nieformalnej, wspierających funkcje socjalne szkoły	MOPS, GOPS, gminy, szkoły wszystkich typów	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba inicjatyw lokalnych w zakresie rozwoju funkcji sportowo-rekreacyjnych w ramach zagospodarowania czasu wolnego i profilaktyki zdrowotnej	PCPR	2 rocznie

2	Liczba obiektów sportowo-rekreacyjne, które ograniczyły ceny usług dla dzieci i młodzieży	PCPR	3
Kierunek działania: <i>Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych – poprawa jakości i dostępności pieczy zastępczej</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Realizowanie kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze	PCPR	
2	Zapewnienie stabilności finansowej rodzinom zastępczym	PCPR, powiat	
3	Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych	PCPR	
4	Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne wspierające rodziców zastępczych w wykonywaniu swojej funkcji	PCPR, PPP	
5	Szkolenia i warsztaty dla rodziców zastępczych, osób zatrudnionych do pomocy w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, rodzin pomocowych	PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku działania			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba kampanii promujący rodzicielstwo zastępcze	PCPR	1 w roku
2	Liczba nowych rodzinnych form pieczy zastępczej (rodzin zastępczych zawodowych/rodzinnych domów dziecka)	PCPR	1 co 3 lata
3	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów dla rodzin zastępczych	PCPR	1 raz w roku
Kierunek działania: <i>Działania na rzecz integracji osób i rodzin poprzez prowadzenie programów profilaktycznych i wsparcia dla osób stosujących przemoc domową, ochrony ofiar, w tym dla rodzin z osobą z niepełnosprawnością, programów wychodzenia z bezdomności.</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Realizacja rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia	MOPS, GOPS, PCPR	
2	Obejmowanie osób bezdomnych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.	MOPS, GOPS	
3	Wsparcie w ramach działalności zespołów interdyscyplinarnych	Gminy	
4	Działania profilaktyczne, edukacyjne i korekcyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Gminy, PCPR	
5	Poradnictwo specjalistyczne dla osób w kryzysie	PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba wdrożonych i zrealizowanych rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia	PCPR	1 w roku
2	Liczba osób stosujących przemoc domową objętych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi i/lub psychologiczno-terapeutycznymi	PCPR	Wartość początkowa: 3 rocznie Preferowana tendencja do 2035: rosnąca

Cel strategiczny 2 - Rozwój warunków sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu osób starszych w życiu społecznym. Dostosowanie wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Kierunek działania: <i>Kreowanie polityki senioralnej celem zaspokojenia potrzeb osób starszych i umożliwienia wykorzystania ich zasobów dla rozwoju społeczności lokalnych</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Organizowanie wsparcia ukierunkowanego na zaspokojenie potrzeb zawodowych, społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych osób starszych – tworzenie na poziomie gmin programów, strategii w zakresie polityki senioralnej	Gminy	
2	Włączenie seniorów w opiniowanie i konsultowanie rozwiązań w zakresie powiatowej polityki senioralnej	Powiat, gminy, PCPR	
3	Wspieranie funkcjonowania podmiotów reprezentujących środowiska senioralne	Gminy, PCPR	
4	Promowanie, rozwijanie i wspieranie usług wsparcia krótkoterminowego w DPS	DPS, PCPR	
5	Wdrażanie i realizacja programów lub dokumentów strategicznych o tematyce związanej ze wspieraniem osób starszych lub polityką senioralną (za wyjątkiem strategii rozwoju gminy) np. strategia rozwoju polityki senioralnej, program deinstytucjonalizacji	Gminy, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zorganizowanych spotkań z organizacjami reprezentującymi seniorów	PCPR	1 raz w roku
2	Liczba gmin posiadających program lub dokument strategiczny o tematyce związanej ze wspieraniem osób starszych lub polityką senioralną (za wyjątkiem strategii rozwoju gminy) np. strategia rozwoju polityki senioralnej, program deinstytucjonalizacji	PCPR	6
3	Liczba gminnych rad seniorów na terenie powiatu	PCPR	6
Kierunek działania: <i>Rozwijanie opieki środowiskowej w społecznościach lokalnych ukierunkowanej na wsparcie niesamodzielnych seniorów, tworzenie sieci wsparcia opartych na zasobach indywidualnych (rodzina, otoczenie) i zasobach instytucjonalnych</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Podnoszenie jakości i dostępności usług, w tym opiekuńczo-pielęgnacyjnych, dostosowanych do potrzeb seniorów, świadczonych w miejscu zamieszkania	Gminy	
2	Opracowywanie i wspieranie programów wspomagania opiekunów rodzinnych i opiekunów nieformalnych	Gminy, PCPR	
	Tworzenie miejsc spotkań dla seniorów w gminach (kluby seniora itp.)	Gminy	
3	Organizowanie i przyznawanie pomocy w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są ich pozbawione	Gminy, MOPS, GOPS	
4	Organizowanie wsparcia dla opiekunów osoby starszej -opracowywanie i wspieranie programów wspomagania opiekunów rodzinnych i opiekunów nieformalnych	MOPS, GOPS	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba osób objęta usługami opiekuńczymi lub specjalistycznymi opiekuńczymi w miejscu	PCPR	Wartość początkowa – 70 Preferowana tendencja

	zamieszkania realizowanymi w ramach zadań własnych gmin		rosnąca
2	Liczba miejsc spotkań dla seniorów w gminach	PCPR	6

Kierunek działania: *Niwelowanie barier w dostępie seniorów do rynku dóbr i usług*

Lp.	Zadanie	Realizator
1	Edukowanie na temat bezpiecznego korzystania z rynku dóbr i usług przez osoby starsze	Gminy, PCPR
2	Upowszechnienie wiedzy na temat programu Karta Seniora Województwa Łódzkiego	Gminy, PCPR
3	Tworzenie warunków sprzyjających aktywności zawodowej seniorów	Gminy, PUP, PCPR
4	Prowadzenie kampanii informacyjnych promujących interesy/potrzeby osób w podeszłym wieku	Gminy, PUP, PCPR

Wskaźniki realizacji kierunku działania

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zrealizowanych kampanii promujących interesy/potrzeby osób w podeszłym wieku	PCPR	1 rocznie
2	Liczba zrealizowanych kampanii edukacyjnych na temat bezpiecznego korzystania z rynku dóbr i usług przez osoby starsze	PCPR	1 rocznie

Kierunek działania: *Promowanie pozytywnego wizerunku osób starszych. Propagowanie idei i działań służących korzystaniu z potencjału seniorów oraz więzi międzypokoleniowych*

1	Promowanie różnych form aktywności seniorów w społeczeństwie	Gminy, PCPR
2	Realizacja inicjatyw wspierających środowiska senioralne	Gminy, PCPR
3	Publikowanie dobrych praktyk w zakresie budowania i wzmacniania relacji międzypokoleniowych	Gminy, PCPR
4	Integracja i współdziałanie organizacji seniorskich	Gminy, PCPR

Wskaźniki realizacji działania

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zorganizowanych wydarzeń integrujących organizacje seniorskie	PCPR	1 raz w roku
2	Liczba opublikowanych dobrych praktyk w zakresie budowania i wzmacniania relacji międzypokoleniowych	PCPR	1 raz w roku

Cel strategiczny 3 – Wzmocnienie działań na rzecz włączenia społecznego i samodzielności osób z niepełnosprawnością.

Kierunek działania: *Tworzenie środowiska sprzyjającego aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami - współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, współpraca z podmiotami ekonomii społecznej, aktywny udział samorządu we włączeniu osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe*

Lp.	Zadanie	Realizator
1	Realizacja zadań/działań rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnością	PCPR
2	Realizacja zadań/działań rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością	PUP
3	Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób z niepełnosprawnością, które wracają na rynek pracy i muszą przystosować się do nowej sytuacji	PUP
4	Rozwijanie doradztwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnością	PUP

5	Zintensyfikowanie współpracy z firmami/pracodawcami z otwartego lub chronionego rynku pracy na rzecz pozyskiwania miejsc/ofert pracy dla osób z niepełnosprawnościami	PUP, WTZ	
6	Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju usług wspierających osoby z niepełnosprawnością	PCPR, WTZ	
7	Realizacja usług aktywnej integracji w ramach warsztatów terapii zajęciowej oraz ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez wdrażanie nowych ofert ukierunkowanych na przygotowanie osób z niepełnosprawnością do podjęcia zatrudnienia i ich zatrudnienie (w ZAZ, na otwartym lub chronionym rynku pracy lub w przedsiębiorczości społecznej).	WTZ, PŚDS-y, PUP, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zrealizowanych zadań/działań w zakresie rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnością	PCPR	1 w roku
2	Liczba zrealizowanych zadań/działań w zakresie rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością	PUP	1 w roku
3	Liczba osób z niepełnosprawnością – uczestników WTZ, które odnalazły się na rynku pracy.	WTZ	10
Kierunek działania: <i>Rozwój działań profilaktycznych oraz wsparcia zdrowotnego dla osób z niepełnosprawnościami</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Umożliwienie osobom z niepełnosprawnością dostępu do turnusów rehabilitacyjnych	PCPR	
2	Likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej	PCPR	
3	Ułatwienie dostępu osób z niepełnosprawnością do przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego i środków pomocniczych	PCPR	
4	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością dostępu do sportu, kultury, rekreacji i turystyki	PCPR	
5	Zapewnienie dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością dostępu do rehabilitacji	PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba osób z niepełnosprawnością, które skorzystały z turnusów rehabilitacyjnych	PCPR	Wartość początkowa – 174 Preferowana tendencja rosnąca
2	Liczba osób z niepełnosprawnością, którym zapewniono dostęp do sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych	PCPR	Wartość początkowa – 176 Preferowana tendencja rosnąca
3	Liczba osób z niepełnosprawnością, którym zapewniono dostęp do sportu, kultury, rekreacji i turystyki	PCPR	Wartość początkowa – 48 Preferowana tendencja rosnąca
Kierunek działania: <i>Wsparcie dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami/ ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	

1	Rozwój usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym	MOPS, GOPS, PCPR
2	Organizowanie wsparcia członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnością	MOPS, GOPS, PCPR
3	Organizowanie opieki krótkoterminowej dla osób z ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu i niepełnosprawnością	MOPS, GOPS, PCPR, DPS

Wskaźniki realizacji kierunku

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba osób z niepełnosprawnością/ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu, które uzyskały pomoc asystenta osobistego	PCPR	Wartość początkowa – 24 Preferowana tendencja rosnąca
2	Liczba asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej	PCPR	Wartość początkowa – 11 Preferowana tendencja rosnąca
3	Liczba miejsc opieki krótkoterminowej	PCPR	1

Kierunek działania: *Promowanie i wdrażanie standardów dostępności obiektów i przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami w różnych obszarach życia społecznego. Zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznej, a także miejsc umożliwiających aktywny wypoczynek, rekreację i sport dla osób ze szczególnymi potrzebami zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień.*

Lp.	Zadanie	Realizator
1	Realizacja programów w zakresie dostępności obiektów i przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami w różnych obszarach życia społecznego	Gminy, Starostwo Powiatowe, PCPR, PCZ, DPS, ośrodki wsparcia, placówki oświaty i kultury
2	Udział w szkoleniach w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznej oraz zasad uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień.	Gminy, Starostwo Powiatowe, PCPR, PCZ, DPS, ośrodki wsparcia, placówki oświaty i kultury

Wskaźniki realizacji kierunku

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zrealizowanych programów w zakresie dostępności obiektów i przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami w różnych obszarach życia społecznego	Starostwo, PCPR	Wartość początkowa – 3 Preferowana tendencja rosnąca
2	Liczba osób, które ukończyły szkolenia w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznej oraz zasad uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień.	Starostwo, PCPR	Co najmniej 1 osoba w każdej jednostce samorządu terytorialnego

Cel strategiczny 4 - Wzmocnienie działań na rzecz włączenia społecznego mieszkańców powiatu i organizowania społeczności lokalnej. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych i społecznych.

Kierunek działania: <i>Diagnozowanie warunków oraz jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych.</i> <i>Realizacja programów wsparcia</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Analiza skali wykluczenia społecznego na poziomie lokalnym w wymiarze: dochodu, zatrudnienia, aktywności politycznej, wsparcia społecznego i uczestnictwa	MOPS, GOPS, PCPR, Szkoły	
2	Organizowanie wsparcia dla osób doświadczających wykluczenia społecznego (budowanie samoakceptacji i poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności społecznych, przepracowywanie negatywnych wzorców myślenia)	PPP, Szkoły, PCPR	
3	Realizacja programów ukierunkowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	MOPS, GOPS, Szkoły, PCPR, ośrodki wsparcia	
4	Wdrażanie lokalnych programów wychodzenia z bezdomności	MOPS, GOPS	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zrealizowanych programów ukierunkowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	PCPR	1 w roku
2	Liczba lokalnych programów wychodzenia z bezdomności	PCPR	6
Kierunek działania: <i>Aktywizacja mieszkańców na rzecz lokalnego środowiska</i>			
1	Budowanie kapitału społecznego na poziomie lokalnym poprzez wzmacnianie angażowania się społeczności w podejmowanie decyzji ich dotyczących.	Gminy, Starostwo,	
2	Wspieranie środowisk trzeciego sektora (organizacje pozarządowe) i włączanie go w podejmowanie decyzji na poziomie lokalnym (panele obywatelskie, fora deliberatywne ¹¹⁾)	Gminy, Starostwo	
3	Wspieranie wolontariatu poprzez promowanie osób podejmujących społecznie inicjatywy pozytywne dla lokalnej społeczności, włączające się w działalność organizacji pozarządowych, angażujące się w oddolne inicjatywy, chcące pozytywnie zmienić otaczającą ich rzeczywistość	Gminy, MOPS, GOPS, Starostwo, PCPR, DPS, PCZ, ośrodki wsparcia	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba zorganizowanych <i>debat mieszkańców i władz /sondaży, w celu wypracowania konsensusu w sprawach publicznych, istotnych dla społeczności lokalnej</i>	Starostwo, PCPR	3 rocznie
Kierunek działania: <i>Zwiększenie poziomu integracji cudzoziemców</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Udział w szkoleniach nt. integracji i pracy ze społeczeństwem	Gminy, PCPR,	

¹¹⁾ Fora deliberatywne to przestrzeń, w której problem lub zagadnienie jest przedstawiane w sposób skłaniający do przemyślanego rozważenia i dyskusji, tak aby można było osiągnąć konsensus co do kroków, podejść i opcji dostępnych w celu jego rozwiązania

	wielokulturowym dla pracowników oświaty i administracji samorządowej	Starostwo, Szkoły, PPP,	
2	Budowanie zaufania cudzoziemców i dobrej współpracy	Gminy, Starostwo, PCPR	
3	Organizowanie opieki psychologicznej dla dzieci	PPP, Szkoły	
4	Wsparcie w zakresie zatrudnienia i praw pracowniczych	PUP	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba szkoleń nt. integracji i pracy ze społeczeństwem wielokulturowym, w których uczestniczyli pracownicy oświaty i administracji samorządowej	PCPR	1 w roku
Kierunek działania: Wykorzystanie potencjału lokalnych zasobów, poprzez angażowanie w realizację usług społecznych i zdrowotnych podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych i organizacji pozarządowych.			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Podejmowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej i solidarnej w zakresie organizacji usług społecznych i zdrowotnych na poziomie lokalnym	Gminy, MOPS, GOPS, PCPR	
2	Udział w szkoleniach nt. zlecania realizacji usług społecznych i zdrowotnych organizacjom pozarządowym	MOPS, GOPS, PCPR	
3	Poprawa jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych poprzez tworzenie nowych miejsc wsparcia prowadzonych przez organizacje pozarządowe	MOPS, GOPS	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
	Liczba nowych miejsc wsparcia prowadzonych przez organizacje pozarządowe	PCPR	4
Kierunek działania: Wspieranie aktywności zawodowej i przeciwdziałanie bezrobociu			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Diagnoza i monitoring sytuacji na rynku pracy	Gminy, PUP	
	Poprawa efektywności aktywizacji zawodowej oraz rozwój usług i instrumentów rynku pracy	PUP	
2	Wdrażanie programów dostosowywania kwalifikacji osób dorosłych do potrzeb regionalnego rynku pracy (w tym także grup zagrożonych marginalizacją, długotrwale bezrobotnych, ubogich pracujących, osób z niepełnosprawnością itd.)	PUP	
3	Podejmowanie współpracy na rzecz osób bezrobotnych przez lokalne ośrodki pomocy społecznej, Warsztat Terapii Zajęciowej, Powiatowy Urząd Pracy i podmioty gospodarcze	MOPS, GOPS, WTZ, PUP	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Wskaźnik bezrobocia	PUP	Wartość początkowa – 7,2 % Preferowana tendencja malejąca
2	Osoby długotrwale bezrobotne jako odsetek ogółu	PUP	Wartość początkowa –

	bezrobotnych		47,16 % Preferowana tendencja malejąca
3	Udział osób poniżej 34 r.ż. w liczbie osób bezrobotnych ogółem	PUP	Wartość początkowa – 23,7 % Preferowana tendencja malejąca
Kierunek działania: <i>Poprawa transparentności działań jednostek pomocy społecznej</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Informowanie i aktualizowanie informacji na stronach internetowych i portalach społecznościowych o działalności jednostki	MOPS, GOPS, PCPR, DPS, WTZ, PZON, ośrodki wsparcia	
2	Prowadzenie działań promujących usługi społeczne	MOPS, GOPS, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba jednostek posiadających własną stronę internetową	PCPR	12
2	Liczba akcji promujących usługi społeczne	PCPR	1 w roku

Cel strategiczny 5 - Kształcenie i doskonalenie zawodowe pracowników służb społecznych, pracowników wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, pracowników instytucji rynku pracy

Kierunek działania: <i>Kształcenie i doskonalenie zawodowe pracowników systemu pomocy i integracji społecznej</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Organizowanie szkoleń zawodowych dla pracowników jednostek pomocy społecznej	Gminy, MOPS, GOPS, PCPR	
2	Szkolenie kadr w zakresie nowych technologii, obsługi programów	MOPS, GOPS, ośrodki wsparcia, DPS, PCPR	
3	Wsparcie psychologiczne i prawne dla pracowników pomocy społecznej	MOPS, GOPS, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba pracowników socjalnych, którzy ukończyli szkolenia	PCPR	5 w roku
Kierunek działania: <i>Podnoszenie kwalifikacji kadr instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Organizowanie szkoleń dla pracowników wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	Gminy, MOPS, GOPS, PCPR	
2	Szkolenie kadr w zakresie nowych technologii, obsługi programów	MOPS, GOPS, ośrodki wsparcia, DPS, PCPR	
3	Wsparcie psychologiczne dla pracowników wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	MOPS, GOPS, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)

1	Liczba pracowników wykonujących zadania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, którzy ukończyli szkolenia	PCPR	Wartość początkowa – 2 rocznie Preferowane utrzymanie na tym samym poziomie lub tendencja rosnąca
Kierunek działania: <i>Wspieranie rozwoju profesjonalnej kadry zajmującej się opieką nad osobami niesamodzielnymi (z niepełnosprawnościami, długotrwale chorymi, seniorami itp.) m.in. w zakresie fizjologii i patologii starzenia się, zwłaszcza w zakresie funkcji poznawczych i najczęstszych problemów psychopatologicznych osób starszych</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Szkolenie profesjonalnych kadr zajmujących się opieką środowiskową i instytucjonalną	MOPS, GOPS, ośrodki wsparcia, DPS	
2	Organizowanie wsparcia psychologicznego dla opiekunów środowiskowych, opiekunów/ asystentów osoby starszej/niesamodzielnej, osoby z niepełnosprawnością	MOPS, GOPS, PCPR	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba pracowników zajmujących się opieką środowiskową i instytucjonalną, którzy ukończyli szkolenia	PCPR	10
Kierunek działania: <i>Podwyższanie kompetencji zawodowych pracowników instytucji rynku pracy</i>			
Lp.	Zadanie	Realizator	
1	Szkolenie pracowników instytucji rynku pracy	PUP	
Wskaźniki realizacji kierunku			
Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa (do osiągnięcia do 2035 roku)
1	Liczba pracowników instytucji rynku pracy, którzy ukończyli szkolenia	PUP	Wartość początkowa – 28 Preferowane utrzymanie na tym samym poziomie lub tendencja rosnąca

III. Projekcja wydatków budżetowych

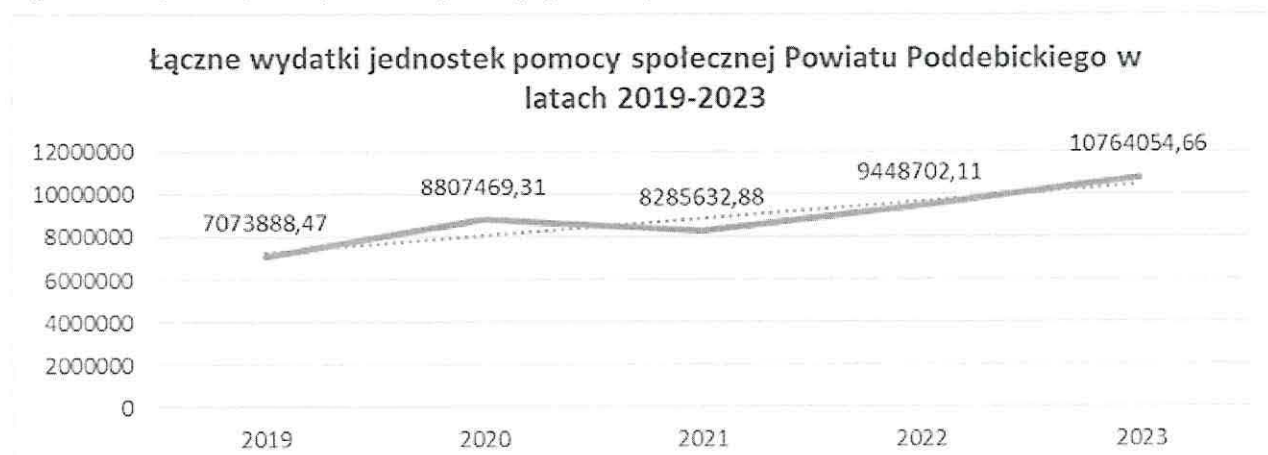
1. Wydatki Powiatu Poddębickiego z tytułu pomocy społecznej

W okresie ostatnich 5 lat (2019-2023) wydatki na pomoc społeczną realizowane przez powiatowe jednostki postępowały rosnąco, za wyjątkiem 2021 r., w którym nastąpił spadek wydatków o 521 836,43 zł (5,92 %). Najwyższy udział wydatków na pomoc społeczną w budżecie powiatu miał miejsce w 2020 r. (19,71 %), a najniższy w 2023 r. (10,82 %).

Tabela 15 - wydatki budżetowe Powiatu Poddebickiego i powiatowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w latach 2019 - 2020

Lp.	Wykonanie planu wydatków budżetowych	2019	2020	2021	2022	2023
1	Powiat	47 386 116,77	44 678 010,81	51 663 525,30	59 711 112,21	99 479 415,71
2	Powiatowe jednostki pomocy społecznej - razem	7 073 888,47	8 807 469,31	8 285 632,88	9 448 702,11	10 764 054,66
	Procentowy udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach powiatu	14,93	19,71	16,04	15,82	10,82
	w tym:					
	PCPR	695 925,33	831 512,60	886 800,60	926 459,31	1 068 442,78
	DPS	4 178 451,14	5 519 680,85	5 138 561,56	5 779 541,04	6 726 747,97
	PŚDS w Czepowie	1 175 577,00	1 204 321,02	1 178 811,00	1 363 911,04	1 542 485,31
	PŚDS w Pęczniewie	963 615,00	1 183 634,84	1 009 139,72	1 292 470,72	1 328 058,60
	WTZ	60 320,00	68 320,00	72 320,00	86 320,00	98 320,00

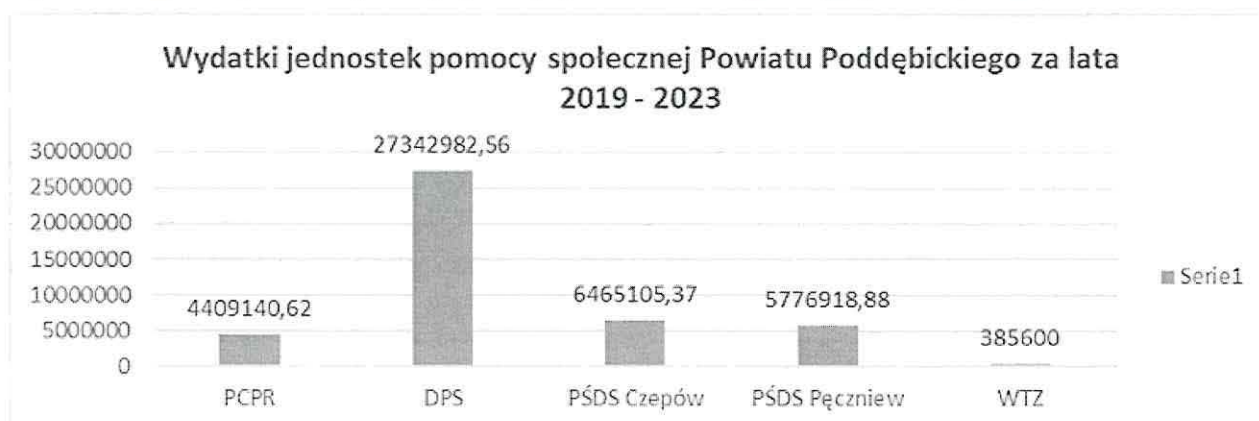
Wykres 19: łączne wydatki jednostek pomocy społecznej Powiatu Poddebickiego w latach 2019-2023

Wydatki na pomoc społeczną w Powiecie Poddebickim przyjęły trend rosnący. Wykonanie wydatków w 2023 r. było wyższe od wykonania w 2019 r. o 3 690 166,19 zł (52,17 %)

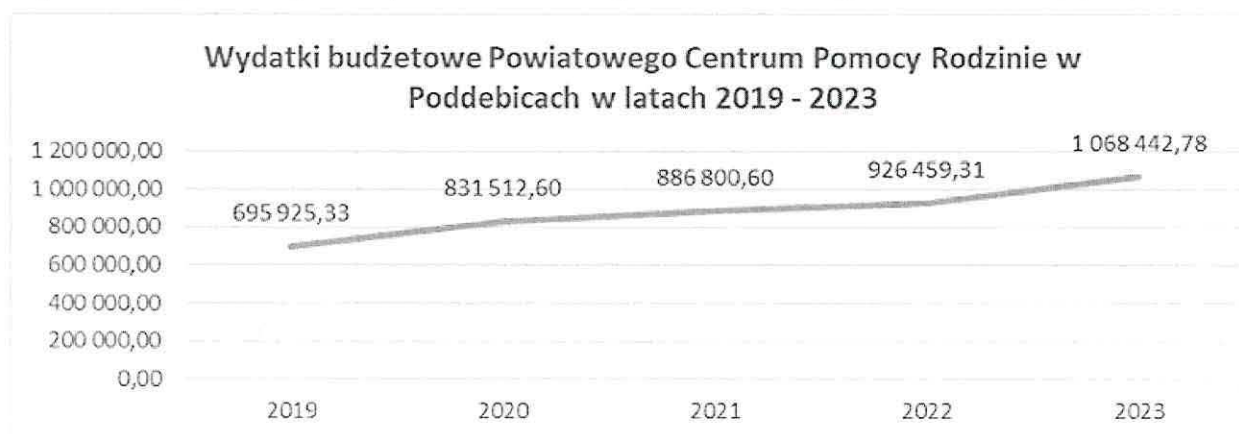
Z analizy wykonania wydatków w latach 2019-2023 wynika, że najwyższe wykonanie przypada w udziale DPS, następnie PŚDS w Czepowie, PŚDS w Pęczniewie, PCPR w Poddebicach (w budżecie powiatu nie ujmuje się środków PFRON), a najniższe WTZ w Wilkowicach.

Wykres 20: wydatki jednostek pomocy społecznej Powiatu Poddębickiego za lata 2019 – 2023

W latach 2019 – 2023 najwyższe wydatki zrealizowano w ramach działalności Domu Pomocy Społecznej w Gostkowie (61,61 % wszystkich wydatków budżetowych powiatu na pomoc społeczną).

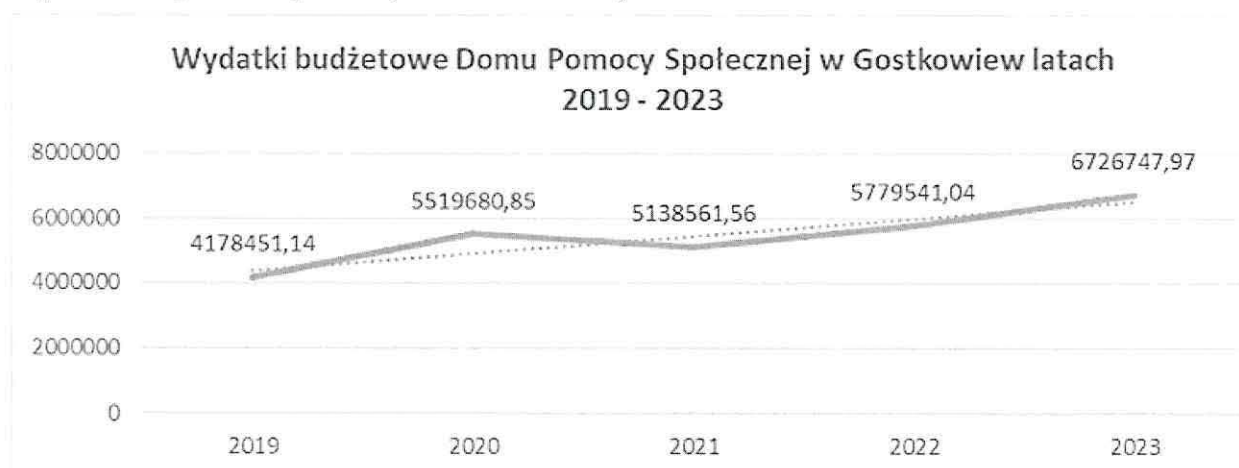
Wykres 21: wykonanie planu wydatków budżetowych PCPR w Poddębicach w latach 2019-2023

Wydatki budżetowe PCPR w Poddębicach w latach 2019-2023 wzrosły o 372 517,45 zł (53,53 %) i przyjęły trend rosnący.

Wydatki budżetowe DPS w latach 2019-2023:

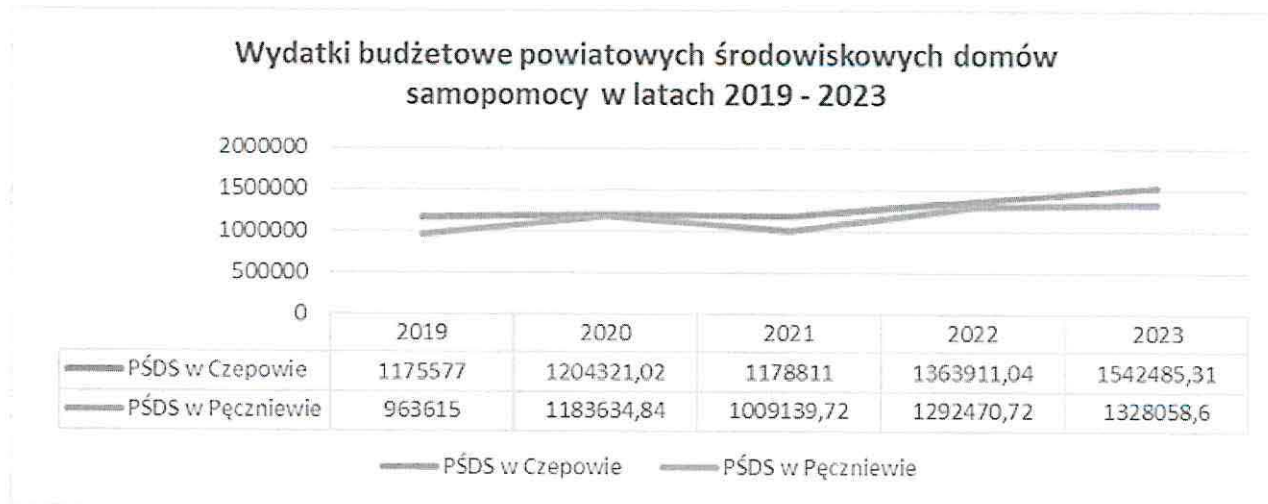
Wykres 22: wykonanie planu wydatków budżetowych DPS w Gostkowie 2009-2013

Wydatki budżetowe DPS w Gostkowie w latach 2019-2023 wzrosły o 2 548 296,83 zł (60,99 %).

Wydatki budżetowe powiatowych środowiskowych domów samopomocy w latach 2019-2023 przedstawia poniższy wykres.

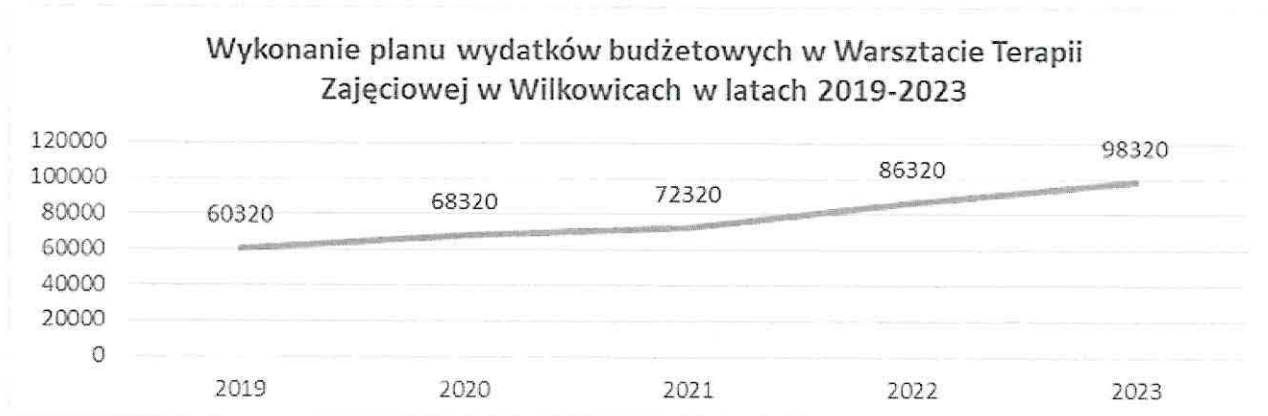
Wykres 23: wykonanie planu wydatków budżetowych powiatowych środowiskowych domów samopomocy w latach 2019-2023

Wydatki budżetowe powiatowych środowiskowych domów samopomocy w latach 2019-2023 wzrosły o 731 351,91 zł (34,19 %), przy czym dynamika wzrostu w obydwu ośrodkach była porównywalna – w Czepowie o 366 908,31 zł (31,21 %), a w Pęczniewie o 364 443,60 zł (37,82 %). W 2021 r. w obydwu jednostkach doszło do obniżenia poziomu wydatków w stosunku do 2020 r. (obostrzenia związane z COVID-19), przy czym w Czepowie było to zmniejszenie o 25 510,02 zł (2,12 %), a w Pęczniewie o 174 495,12 zł (14,74 %).

Wydatki Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wilkowicach w latach 2019-2023 obrazuje poniższy wykres.

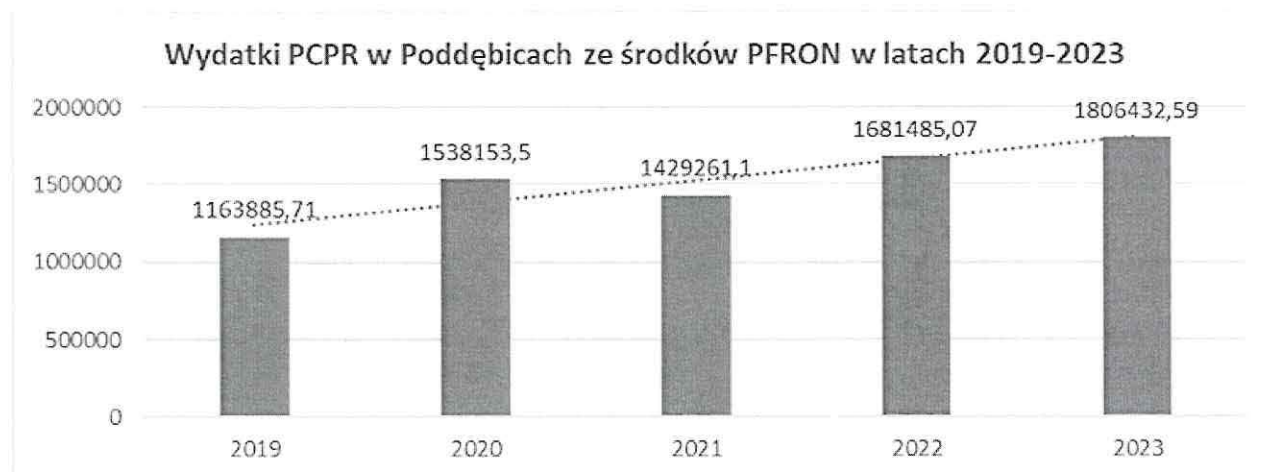
Wykres 24: wykonanie planu wydatków WTZ w latach 2019-2023

Wydatki Warsztatu Terapii Zajęciowej w Wilkowicach w latach 2019-2023 wzrosły o 38 000 zł (63 %).

W organizacji wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnością kluczowe miejsce zajmują środki finansowe pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Powiat pozyskuje środki PFRON na podstawie algorytmu uwzględniającego liczbę osób niepełnosprawnych na obszarze powiatu oraz w ramach programu Aktywny samorząd, uwzględniającego faktyczne potrzeby wynikające z wpływających do PCPR wniosków.

Wykres 25: wysokość wydatkowanych środków finansowych PFRON (algorytm, aktywny samorząd, pomoc osobom niepełnosprawnym w związku z pandemią COVID-19) w Powiecie Podgórskim w latach 2019-2023

W latach 2019-2023 środki PFRON wzrosły o 642 546,88 zł (55,21 %). W 2020 r. w wykazie danych uwzględniono środki przeznaczone na realizację programu pn.: „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”- Moduł III. W okresie ostatnich 5 lat obserwuje się trend wzrostowy dla danych w zakresie wydatkowanych środków PFRON.

Istotną pozycją po stronie wydatków PCPR są środki przeznaczone na pieczę zastępczą. W latach 2019 – 2023 łączne wydatki z tytułu pieczy zastępczej w Powiecie Podgórskim wyniosły 7 242 203,05 zł.

Tabela 16 - wydatki Powiatu Podgórskiego z tytułu pieczy zastępczej w latach 2019 – 2023:

Lp.	Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
1	Wydatki na pieczę zastępczą , w tym:	1 182 062,05	1 306 044,71	1 523 670,03	1 364 050,42	1 866 375,84
	piecza rodzinna	1 044 406,16	1 150 430,41	1 415 399,52	1 282 797,42	1 800 786,24
	piecza instytucjonalna	137 655,89	155 614,30	108 270,51	81 253,00	65 589,60
				406 407,76	407 612,00	520 203,13

W okresie ostatnich pięciu lat (2019-2023) wydatki z tytułu pieczy zastępczej w Powiecie Podgórskim wzrosły o 684 313,79 zł (57,89 %), przy czym koszty rodzinnej pieczy zastępczej wzrosły o 756 380,08 zł (72,42 %) a koszty pieczy instytucjonalnej zmniejszyły się o 72 066,29 zł (52,35 %).

Wykres 26: wydatki PCPR w Podgórskich z tytułu pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) w latach 2019-2023

Dane o kosztach pieczy zastępczej z ostatnich pięciu lat wyznaczają trend wzrostowy. W 2022 r. miało miejsce zmniejszenie wydatków w stosunku do 2021 r. o kwotę 159 619,61 zł (10,48 %), a w 2023 r. nastąpił wzrost w stosunku do 2022 r. o kwotę 502 325,42 zł (36,83 %). Na przestrzeni analizowanych 5 lat wzrost wydatków z tytułu pieczy zastępczej wyniósł kwotę 684 313,79 zł (57,89 %)

Kwestię odpłatności gmin z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej uregulowano w art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wg następujących zasad:

- 1) w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, w wysokości:
 - 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.
- 2) w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w ww. placówce w wysokości:
 - 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce.

Tabela 17 - Odpłatność gmin z tytułu pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) w latach 2019-2023

Lp.	Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	Razem
1	Odpłatność gmin	247 374,46	316 012,40	406 407,76	407 612,00	520 203,13	1 897 609,75
2	Procentowy udział gmin w wydatkach PCPR na pieczę zastępczą	20,93	24,2	26,67	29,88	27,87	26,2

W latach 2019-2023 odpłatność gmin z tytułu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wzrosła o 272 828,67 zł (110,29 %). W 2023 r. odpłatność gmin wyniosła 520 203,13 zł (27,87 % całkowitych kosztów pieczy zastępczej).

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

- przyznaje się pomoc na: kontynuowanie nauki¹²⁾, usamodzielnienie¹³⁾, zagospodarowanie¹⁴⁾;

¹²⁾ Pomoc przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 r.ż.. Pomoc od dnia 1.06.2024 r. wynosi nie mniej niż 759 zł miesięcznie i podlega waloryzacji na podstawie z art. 86 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹³⁾ Usamodzielnienie – to długotrwały proces wychowawczy, który wprowadza osobę usamodzielnianą do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. Od dnia 1.06.2024 r. na usamodzielnienie przysługuje: nie mniej niż 9991 zł - jeżeli osoba przebywała w pieczy zastępczej powyżej 3 lat, nie mniej niż 4998 zł - jeżeli osoba przebywała w pieczy zastępczej od 2 do 3 lat, nie mniej niż 2500 zł - jeżeli osoba przebywała w pieczy zastępczej poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez rok. Kwoty podlegają waloryzacji na podstawie art. 86 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹⁴⁾ Zagospodarowanie – to pomoc, którą osoba usamodzielniana może przeznaczyć na: materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania, niezbędne urządzenia domowe, pomoce naukowe, sprzęt rehabilitacyjny, sprzęt, który może służyć do podjęcia zatrudnienia. Pomoc jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, od dnia 1.06.2024 r. w wysokości nie niższej niż 2272 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 4542 zł. Kwoty podlegają waloryzacji na podstawie art. 86 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- udziela się pomocy: w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, pomocy prawnej i psychologicznej.

W latach 2020-2023 z tytułu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej wydatkowano łącznie 369 378 zł. Wydatki wg poszczególnych lat i rodzajów pomocy prezentuje poniższa tabela.

Tabela 18 - wydatki z tytułu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Poddębickim w latach 2020-2023

Lp.	Wyszczególnienie pomocy	2020	2021	2022	2023	Razem
1	Kontynuowanie nauki	51 758,48	58 501,75	64 613,66	78 148,11	253 022,00
2	Zagospodarowanie	7 885,00	5 648,00	5 346,00	4 078,00	22 957,00
3	Usamodzielnienie	22 533,00	22 378,00	21 560,00	26 908,00	93 399,00
4	Razem	82 196,48	86 527,75	91 519,66	109 134,11	369 378,00

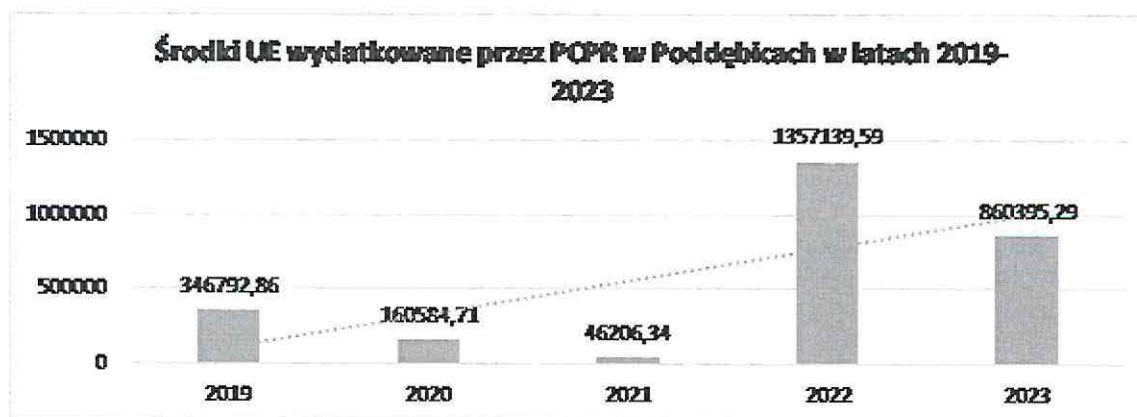
W latach 2019-2023 osobom usamodzielnianym wypłacono świadczenia w łącznej kwocie 369 378 zł. W okresie analizowanych 5 lat suma wydatków z tytułów wymienionych w tabeli wzrosła o 26 937,63 zł (32,77 %).

W grupie wydatków PCPR istotne znaczenie mają środki finansowe pozyskane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym na realizację:

- usług na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - oś priorytetowa IX Włączenie społeczne (projekt pn.: *Centrum Usług Środowiskowych dla Powiatu Poddębickiego, Centrum Usług Środowiskowych Ja Ty MY dla Powiatu Poddębickiego*),
- powrotu na rynek pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do 3 lat - oś priorytetowa X Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie (projekt pn.: *Mama wraca do pracy!, Mama w pracy!*),
- usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym – priorytet 9iv: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym (projekt: *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19*).

W latach 2019-2023 na ww. zadania w ramach środków UE przeznaczono łączną kwotę w wysokości 3 297 479 zł.

Wykres 27 : wydatki PCPR ze środków UE w latach 2019-2023

W okresie ostatnich 5 lat wykorzystanie środków UE wzrosło o kwotę 513 602,43 zł (148 %). Najwyższe wykonanie w ramach środków UE odnotowano w 2022 r. (1 357 139,59 zł). Linia trendu, wykreślona na wykresie danych, pokazuje tendencję wzrostową.

Ponadto na działania realizowane w ramach zadań pomocy społecznej przez PCPR w Poddębicach w latach 2019 – 2023 pozyskano środki z budżetu państwa (*Program Korekcyjno-Edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową*), z budżetu samorządu województwa łódzkiego (program *Samorząd Przyjazny Rodzinie*), z Funduszu Solidarnościowego (programy: *Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, Opieka*

Wytchnieniowa), z Funduszu Pracy (Rządowy program wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej) – ich wysokość przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19 – krajowe środki zewnętrzne przeznaczone w latach 2019-2023 na zadania pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim

Lp.	Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	Razem
1	Środki budżetu państwa	35 195,00	5 922,00	3 600,00	2 700,00	3 600,00	51 017,00
2	Środki samorządu WŁ	0	0	0	24 675,00	33 410,00	58 085,00
3	Środki Funduszu Solidarnościowego	0	11 002,00	14 025,00	0	85 531,15	110 558,15
4	Środki Funduszu Pracy	0	0	0	0	53 200,00	53 200,00
6	Razem	35 195,00	16 924,00	17 625,00	27 375,00	175 741,15	272 860,15

W latach 2019-2023 z krajowych środków zewnętrznych na programy wsparcia realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach pozyskano łączną kwotę 272 860,15 zł. Ww. środki w okresie 5 lat wzrosły ponad sześciokrotnie, tj. o kwotę 237 665,15 zł (675,28 %)

2. Wydatki gmin Powiatu Poddębickiego z tytułu pomocy społecznej.

Wg danych lokalnych ośrodków pomocy społecznej („Ocena zasobów pomocy społecznej”) w 2023 r. wydatki z tytułu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych pomocy społecznej wyniosły łącznie 5 751 370,78 zł, w tym na świadczenia pieniężne wydatkowano łącznie 2 340 683,78 zł, a na wydatki niepieniężne 3 410 687 zł. Wielkość tych wydatków w poszczególnych gminach przedstawiają poniższe tabele:

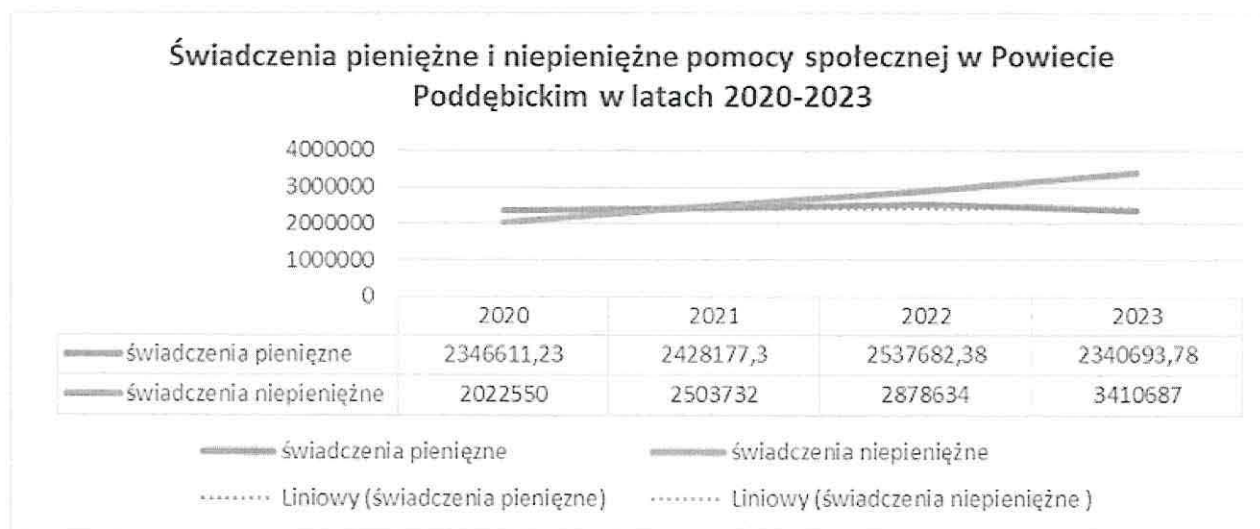
Tabela 20 – wydatki na świadczenia pieniężne pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

Lp.	Gmina	2019	2020	2021	2022	2023
1	Poddębice	864 098,46	908 451,15	977 641,06	977 288,66	959 883,43
2	Uniejów	602 849,32	569 817,88	559 055,22	566 000,71	544 325,62
3	Dalików	118 967,58	115 335,72	135 389,65	176 733,36	120 844,23
4	Pęczniew	228 571,36	213 178,00	272 282,17	277 565,58	196 786,89
5	Wartkowice	260 613,11	322 588,09	268 992,27	295 196,72	264 228,77
6	Zadzim	207 731,25	217 240,39	214 816,93	244 897,35	254 614,84
7	RAZEM	2 282 831,08	2 346 611,23	2 428 177,3	2 537 682,38	2 340 683,78

Tabela 21 – wydatki na świadczenia niepieniężne pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023

Lp.	Gmina	2020	2021	2022	2023
1	Poddębice	892 268	1 056 664	1 345 621	1 428 760
2	Uniejów	320 158	381 004	365 678	527 240
3	Dalików	152 584	196 596	292 957	334 763
4	Pęczniew	137 393	135 144	172 121	292 431
5	Wartkowice	382 692	517 290	491 820	616 319
6	Zadzim	137 455	217 034	210 437	211 174
7	RAZEM	2 022 550	2 503 732	2 878 634	3 410 687

Wykres 28: wydatki na świadczenia pieniężnych i niepieniężnych pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2020 – 2023

Na przestrzeni ostatnich 4 lat wydatki z tytułu świadczeń pieniężnych pomocy społecznej zmniejszyły się o 5 917,45 zł (0,25 %), natomiast wydatki z tytułu świadczeń niepieniężnych wzrosły o 1 388 137 zł (68,63 %). Dane dla świadczeń pieniężnych charakteryzuje trend boczny (konsolidacja), czyli utrzymanie się wydatków na podobnym poziomie w analizowanym okresie, natomiast dane dot. świadczeń niepieniężnych przyjęły trend wzrostowy.

Na przestrzeni lat 2019 – 2023 najwyższe wydatki z tytułu świadczeń pieniężnych pomocy społecznej miały miejsce w 2022 r. (2 537 682,38 zł), na co wpływ mogła mieć sytuacja gospodarcza wywołana pandemią COVID-19.

Porównując dane o kosztach świadczeń pieniężnych w okresie ostatniej dekady (2012 – 2022) zauważalne jest zmniejszenie wydatków o kwotę 1 563 383,52 zł – 38,12 % (w 2012 r. wyniosły 4 101 065,90 zł).

Wnioski:

Mając na uwadze zdiagnozowane potrzeby uzasadniony wydaje się wniosek, iż w latach 2025-2035 może nastąpić realny wzrost wydatków na pomoc społeczną. Jednak należy się spodziewać, że dynamika tego wzrostu będzie mniej znacząca niż w minionym okresie. Bardzo prawdopodobne jest zwiększenie wydatków wobec osób starszych, niepełnosprawnych oraz rodzin zastępczych.

Uzasadnieniem dla takiej projekcji wydatków są wyniki przeprowadzonej diagnozy, wskazujące na:

- trwający przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, który zwiększy potrzeby w zakresie zabezpieczenia socjalnego (bytowego i materialnego) oraz potrzeby zdrowotne (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku oraz rozwój usług opiekuńczych),
- wzrost udziału osób starszych w populacji, który może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych,
- wzrost problemów związanych z zapewnieniem opieki i wychowania dzieci w rodzinach biologicznych, a także z bezrobociem, który może przełożyć się na sytuacje kryzysowe w rodzinach i realną potrzebę intensywniejszej pomocy rodzinie.

IV. Projekcja zasobów ludzkich pomocy społecznej.

Wg danych powiatowych jednostek pomocy społecznej na dzień 31.12.2023 r. łącznie zatrudnione w nich były 122 osoby/111,99 etatu, tj.:

- PCPR - 14 osób, zatrudnionych na 12,24 etatu,
- DPS – 65 osób, zatrudnionych na 62 etatach,
- PŚDS w Czepowie – 15 osób, zatrudnionych na 14 etatach,
- PŚDS w Pęczniewie – 15 osób, zatrudnionych na 12,25 etatu,

- WTZ – 13 osób, zatrudnionych na 11,5 etatu.

Na podstawie danych przedstawionych przez jednostki pomocy społecznej i oświaty funkcjonujące na terenie Powiatu Poddębickiego w 2023 r. dokonano analizy zatrudnienia kadry specjalistycznej, której zadaniem jest pomoc osobom wymagającym wsparcia wg indywidualnych potrzeb.

Tabela 22 - kadra specjalistyczna (osoby) zatrudniona w jednostkach organizacyjnych Powiatu Poddębickiego w 2023 r. w ramach umowy o pracę

Lp.	Wyszczególnienie	PCPR	DPS	PŚDS Czepów	PŚDS Pęczniew	WTZ	PPP	LO	ZSP	Razem
1	Psycholog	-	1	1	1	1	4	1	1	10
2	Pedagog	-	-	1	-	-	4	2	3	10
3	Logopeda	-	-	-	-	-	3	-	-	3
4	Pracownik socjalny	4	2	1	1	-	-	-	-	8
5	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	2	-	-	-	-	-	-	-	2
6	Terapeuta	-	3	7	4	6	-	-	-	20
7	Fizjoterapeuta	-	1	-	-	1	-	-	-	2
8	Pielęgniarka	-	10	-	-	1	-	-	-	11
9	Opiekun	-	17	-	2	-	-	-	-	19
10	Razem	6	34	10	8	9	11	3	4	85

Łącznie w jednostkach określonych w powyższej tabeli zatrudnionych jest 85 osób stanowiących kadrę specjalistyczną, w tym 10 psychologów, 10 pedagogów, 3 logopedów, 8 pracowników socjalnych, 2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 20 terapeutów, 2 fizjoterapeutów, 11 pielęgniarek i 19 opiekunów.

Wg danych lokalnych ośrodków pomocy społecznej zatrudnienie w tych jednostkach na dzień 31.12.2023 r. przedstawiało się następująco:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poddębicach – 14 osób,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Uniejowie – 10 osób,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dalikowie – 7 osób,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Pęczniewie – 6 osób,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wartkowicach – 7 osób,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zadzimiu – 7 osób.

W lokalnych ośrodkach pomocy społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego w 2023 r. zatrudnionych było łącznie 51 osób, w tym 20 pracowników socjalnych i 6 asystentów rodziny. Pracownicy socjalni i asystenci rodziny łącznie stanowią 50,98 % ogólnego zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej.

W dokumencie *Ocena zasobów pomocy społecznej* za 2023 r. ośrodki pomocy społecznej przedstawiły następujące dane dotyczące rodzin objętych wsparciem oraz liczby pracowników wspierających rodziny:

Tabela 23 - liczba pracowników socjalnych i asystentów rodziny na terenie Powiatu Poddębickiego w 2023 r.

Lp.	Ośrodek pomocy społecznej	Liczba mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy socjalnej	Liczba pracowników socjalnych	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	Liczba asystentów rodziny
1	Poddębice	14 623	260	6	16	1
2	Uniejów	6 753	3	3	12	1
3	Dalików	3 980	83	2	16	1
4	Pęczniew	3 376	19	3	13	1
5	Wartkowice	6 078	67	3	15	1

6	Zadzim	4 707	104	3	11	1
7	Razem	39 517	536	20	83	6

Na podstawie danych zobrazowanych w powyższej tabeli:

- 1 asystent rodziny obejmuje wsparciem średnio 14 rodzin - zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15,
- 1 pracownik socjalny przypada średnio na 1 976 mieszkańców Powiatu Poddębickiego i średnio na 27 rodzin objętych wsparciem - zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej liczba pracowników socjalnych musi być proporcjonalna albo do liczby ludności gminy – w stosunku jeden na 2 tys. mieszkańców – albo do liczby rodzin objętych wsparciem – jeden pracownik nie może mieć ich więcej niż 50.

Wnioski :

Mając na uwadze zdiagnozowane potrzeby, a w szczególności w zakresie wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży, interwencji kryzysowej, pieczy zastępczej, pomocy dla seniorów – istotne znaczenie dla skuteczności rozwiązywania problemów społecznych w latach 2025-2035 będzie mieć zwiększenie i/lub podniesienie kwalifikacji kadry odpowiedzialnej za:

- poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód,
- usługi opiekuńcze obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem, w tym realizowane w miejscu zamieszkania,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze, tj. usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

V. Podsumowanie

Przy opracowaniu niniejszej Strategii podjęto kwestie społeczne istotne dla organizacji życia publicznego, tj. zjawiska, które na masową skalę mogą stanowić o braku komfortu życia społecznego i mogą okazać się dotkliwe dla potencjału osobowego społeczeństwa. Funkcjonujące na terenie Powiatu Poddębickiego podmioty uczestniczące w tworzeniu spójnej polityki społecznej obowiązane są uwzględniać w swoich planach działania zapobieganie narastaniu problemów społecznych, w tym przeciwdziałanie upośledzeniu poszczególnych środowisk i kategorii ludności (np. marginalizacji) oraz dbałość o właściwe funkcjonowanie społeczności lokalnej.

Opracowała:

Romana Dominiak

Naczelnik Wydziału Zdrowia, Pomocy Społecznej,

Oświaty, Kultury i Sportu

w Starostwie Powiatowym w Poddębicach

Spis wykresów

Wykres 1: liczba mieszkańców ogółem w Powiecie Poddębickim na przestrzeni lat 2019-2023 – str. 6

Wykres 2: liczba żywych urodzeń i zgonów w Powiecie Poddębickim na przestrzeni lat 2019-2023 - str. 7

Wykres 3: przyrost rzeczywisty (przyrost naturalny powiększony o saldo migracji) w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 7

Wykres 4: liczba małżeństw zawartych ogółem i rozwodów w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 8

Wykres 5: liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 12

Wykres 6: Dzieci w pieczy zastępczej w Powiecie Poddębickim w latach 2019 – 2023 - str.19

Wykres 7: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 22

Wykres 8: Liczba kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 – str. 23

Wykres 9: liczba wniosków w ramach rehabilitacji społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019 – 2023 – str. 30

Wykres 10: rehabilitacja społeczna w Powiecie Poddębickim w latach 2019 – 2023 - str. 31

Wykres 11: liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 – str. 35

Wykres 12: najczęstsze powody wsparcia rodzin przez ośrodki pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w 2023 r. - str. 35

Wykres13: liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2021- 2023 - str. 36

Wykres 14: liczba świadczeń pomocy społecznej wg typów rodzin w Powiecie Poddębickim w latach 2021 – 2023 - str. 39

Wykres 15: procentowy udział rodzin wg liczby dzieci w świadczeniach pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2021 – 2023 - str. 39

Wykres 16: odsetek osób bezrobotnych wg wieku w Powiecie Poddębickim w 2023 r. - str. 44

Wykres 17: odsetek osób bezrobotnych wg wykształcenia w Powiecie Poddębickim w 2023 r. - str. 45

Wykres 18: Liczba osób z Powiatu Poddębickiego, które skorzystała ze wsparcia Ośrodka Interwencji Kryzysowej w latach 2019-2023 - str. 50

Wykres 19: łączne wydatki jednostek pomocy społecznej Powiatu Poddębickiego w latach 2019-2023 - str. 82

Wykres 20: wydatki jednostek pomocy społecznej Powiatu Poddębickiego za lata 2019 – 2023 - str. 83

Wykres 21: wykonanie planu wydatków budżetowych PCPR w Poddębicach w latach 2019-2023 - str. 83

Wykres 22: wykonanie planu wydatków budżetowych DPS w Gostkowie 2009-2013 - str. 84

Wykres 23: wykonanie planu wydatków budżetowych powiatowych środowiskowych domów samopomocy w latach 2019-2023, str. 84

Wykres 24: wykonanie planu wydatków WTZ w latach 2019-2023 - str. 85

Wykres 25: wysokość wydatkowanych środków finansowych PFRON (algorytm, aktywny samorząd, pomoc osobom niepełnosprawnym w związku z pandemią COVID-19) w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 85

Wykres 26: wydatki PCPR w Poddębicach z tytułu pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) w latach 2019-2023 - str. 86

Wykres 27: wydatki PCPR ze środków UE w latach 2019-2023 - str. 89

Wykres 28: wydatki na świadczenia pieniężnych i niepieniężnych pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2020 – 2023 - str. 91

Spis tabel

Tabela 1 - liczba rodzin Powiatu Poddębickiego objętych w 2023 r. monitoringiem przez pracowników socjalnych i wsparciem przez asystenta rodziny - str. 11

Tabela 2 – dzieci w wieku przedszkolnym i objęte wychowaniem przedszkolnym w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 13

Tabela 3 – uczniowie szkół podstawowych w latach 2019-2023 - str. 13

Tabela 4 - uczniowie szkół ponadpodstawowych prowadzonych przez Powiat Poddębicki w latach 2019-2023 – str. 14

Tabela nr 5 - Liczba osób objętych wsparciem PPP - str. 17

Tabela nr 6 - Orzeczenia wydane przez PPP w latach 2019 – 2023 - str. 17

Tabela 7 – Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach służące ograniczeniu skali problemów psychicznych dzieci i młodzieży - str. 20

Tabela 8 - liczba rodzin Powiatu Poddębickiego korzystających ze świadczeń pieniężnych w latach 2019 – 2023 - str. 37

Tabela 9 - liczba rodzin Powiatu Poddębickiego korzystających ze świadczeń pieniężnych w latach 2019 – 2023 - str. 38

Tabela 10 - liczba procedur „Niebieska Karta” wszczętych przez policję w latach 2019-2023 - str. 47

Tabela 11 - liczba procedur „Niebieska Karta” wszczętych przez policję, ośrodki pomocy społecznej, placówki oświaty i ochrony zdrowia w 2023 r. - str. 48

Tabela 12 - liczba rodzin objętych w 2023 r. działaniami edukacyjnymi - str. 49

Tabela 13 - liczba osób bezdomnych w poszczególnych gminach Powiatu Poddębickiego w 2023 r - str. 52

Tabela 14 - liczba cudzoziemców zameldowanych na terenie Powiatu Poddębickiego na dzień 31.12.2023 r. - str. 56

Tabela 15 - wydatki budżetowe Powiatu Poddębickiego i powiatowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w latach 2019 – 2020 - str. 81

Tabela 16 - wydatki Powiatu Poddębickiego z tytułu pieczy zastępczej w latach 2019 – 2023 - str. 86

Tabela 17 - Odpłatność gmin z tytułu pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) w latach 2019-2023 - str. 87

Tabela 18 - wydatki z tytułu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Poddębickim w latach 2020-2023 - str. 88

Tabela 19 – krajowe środki zewnętrzne przeznaczone w latach 2019-2023 na zadania pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim - str. 89

Tabela 20 – wydatki na świadczenia pieniężne pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 90

Tabela 21 – wydatki na świadczenia niepieniężne pomocy społecznej w Powiecie Poddębickim w latach 2019-2023 - str. 90

Tabela 22 - kadra specjalistyczna osoby) zatrudniona w jednostkach organizacyjnych Powiatu Poddębickiego w 2023 r. - str. 92

Tabela 23 - liczba pracowników socjalnych i asystentów rodziny na terenie Powiatu Poddębickiego w 2023 - str. 93